

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"י כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' ששעויה לגול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשיים – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושבע"פ.**

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידם התחבירי כעוצרים ומחברים-משרתים, ולפי ההשערות

תבנית קרא כעין פרט קדמאה ורמז לכעין כלל מלמד ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.
מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמאה המרמז לשני תפקידי תרסא. בין תפקידי תרסא מצאנו אתרעה על שיעור, חציצה, מחיצה – כעין ההלכה למשה מסיני (=בלי עירובין, אומדנה (מעין שיעור), בעל בחינה נעלה, עקירת דבר, שנוי בכלל דרשה
קדמא ואולא רמז על כעין מלמד בפסוק, ענין מרכזי בקרא וממנו יהיה למד, זה מרמז על קביעת סדר למשל בזמן. מופע מיוחד של **קדמא-ואולא** במלה אחת שהוצג בפר' משפטים (**וַיִּקְרָא וַיְנַחֵם**) בין תפקידי רמז על שיוון, שקילות, מישור. **אולא (גרשיים)** או **אולא-גרש**) לפני **קדמא** מרמז על ענין שהוגדר כמאוחר הבא לפני הענין שהוגדר כמוקדם.

1.1 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ב: דְבַר אֱלֹהֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לִבּוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי:

ראה בעל הטורים בפסוק על חצר המשכן.

שמות תרומה כז,יח: אָרְךְ הַחֶצֶר מֵאָה בָּאֶמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַיִּקְמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת:

תבנית הטעמים של הקרא היא כעין פרט קדמאה וכלל ופרט בתראה המפרט את הפרט קדמאה.

אָרְךְ הַחֶצֶר – מונח תלישא-קטנה (=תרסא), פרט קדמאה שצריך פירוש באמצעות כלל ופרט בתראה. הפרט קדמאה מרמז לשני תפקידי תרסא. אחד הקשור לשיעורים הקשורים למידות המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים.

1.1.1 שיעורים הקשורים למידות חצר המשכן:

מעורבות משוערת של טעמי המקרא בלימודים אחדים הקשורים למידות חצר המשכן בפסוק (**שמ' תר' כז,יח**) **אָרְךְ הַחֶצֶר מֵאָה בָּאֶמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַיִּקְמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר וְאֲדָנֶיהֶם נְחֹשֶׁת:**

אָרְךְ הַחֶצֶר – מונח תרסא (תלישא-קטנה) משוער כי מהווה פרט קדמאה ומרמז לשני תפקידי תרסא. אחד קשור לשיעורים הקשורים למידות חצר המשכן, אחד המלמד לשיעורים אחרים, שידרשו מהפסוק. **מֵאָה בָּאֶמָה** – קדמא אולא, משוער בתפקיד כעין כלל, ענין מרכזי שהכתובים שלפניו ושלאחריו זקוקים לו.

וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וַיִּקְמֶה חֲמֵשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנָר – פרט בתראה. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **מֵאָה בָּאֶמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים.**

כל אחת מהגמרות הבאות מלמדת דבר שונה מהמלים **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**. נאמר **[בבלי עירובין כג, ב]** מנא הני מילי? - אמר רב יהודה: דאמר קרא **אָרְךְ הַחֶצֶר מֵאָה בָּאֶמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**, אמרה תורה: טול חמשים וסבב חמשים. פשטיה דקרא במאי כתיב? - אמר אביי: העמד משכן על שפת חמשים, כדי שיהא חמשים אמה לפניו, ועשרים אמה לכל רוח ורוח.
 נאמר **[בבלי עירובין נח,א]** גמרא. מנא הני מילי? אמר רב יהודה אמר רב: דאמר קרא **אָרְךְ הַחֶצֶר מֵאָה בָּאֶמָה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**, אמרה תורה: בחבל של חמשים אמה מדוד. – האי **[הע' בדף כג,ב]** מיבעי ליה ליטול חמשים ולסבב חמשים! - אם כן לימא קרא חמשים חמשים, מאי **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – שמעת מינה **תַּרְתִּי**.

משוער, כי טעמי הכתוב **וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח לגרמיה (מונח פסק) מונח רביעי, מלמדים לדרשו כעין מידת לימוד "סדור שנחלק". היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מֵאָה בָּאֶמָה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריו **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** ומשוער כי המונח לגרמיה כאילו מצמיד מלת **וְרַחְבוֹ** אל הענין המרכזי **מֵאָה בָּאֶמָה** ומלמדנו על רוחב אחר, שנמדד ב-**מֵאָה בָּאֶמָה**. מרמז אל שיעור הר הבית 500 אמה אורך על 500 אמה רוחב פירוש **[הרא"ש במשנה מידות פ"ב מ"א]**.

משוער, כי תבנית הטעמים של **חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים** – מונח רביעי, מרמזת ללפחות ארבעה לימודים. **(בבלי עירובין)** לומד מהמלים שני לימודים: (א) בדף **(כג,ב)** טול חמשים וסבב חמשים. זה חישוב שבעים אמה ושיריים; (ב) בדף **(נח,א)** כל המדידות מדוד בחבל של חמשים אמה. שני לימודים נוספים עשויים להיות: (ג) דיוק חישוב שבעים אמה ושיריים (רש"י); (ד) הפשט כאביי העמד משכן בגבול חמשים. נתבונן בלימוד (א) (וג) **חישוב שבעים אמה ושיריים** ודיוקו בארבע מידות אורך. ע"פ **(בבלי עירובין כג,ב, נח,א)** - טול חמשים ותן בחמשים. היינו טול את השטח שארך החצר עודף על רוחב החצר היינו חמשים אמה על חמשים אמה ותן היינו הקף בו (עמו) **בְּחֲמִשִּׁים** - רביעי, את ארבע פאות השטח האחר של החמשים אמה על חמשים אמה. פעולת הקפה זאת מטרתה ליצור ריבוע שאורך פאתו ישמש בכל מדידות התחומים כעיבור עיר וקרפף.

אורך פאה זאת בהסבר רש"י בגמרא הוא שבעים אמה וארבע טפחים ושני שלישי אצבע ורש"י מניח מלחשב הלאה. ההלאה הזה הינו **איבר השגיאה**, היינו הפרש הלא מחושב שאפשר להמשיך לחשבו בעוד ועוד מידות קטנות והולכות כדי לדייק בשיעור שבעים אמה ושיריים. הגענו לחישוב של שלוש מידות מדויקות והשאר איבר השגיאה.

הנקודות האחרות הכלולות בטעמים מונח רביעי הן:

(ב) שכל המדידות תהיינה בחבל של חמשים אמה.¹ כגון חצר המשכן, אלפיים אמה תחום שבת מעבר לריבועי ערים, קביעת תחום ערי מקלט, מדידת שטחים, מרחק עיר

¹ הרב אביגדור בנצל הי"ו הציע מטעמי מדידת תחום עיר מקלט ועץ של המן 50 אמה, קשר לאורך חבל המדידה
 ז-אדר-תשפ"ג 28-Feb-23
 זZZFisher/טוודל-19-שמות-תרומה 1/27
 יומא הלילוא דמשה רבנו, לעלוי כל נשמות ישראל, לעלוי נשמות הורי והורי רעיתי
 לעלוי נשמת חזקיהו אלכסנדר סנדר יצחק בן חיים אריה והודית
 http://www.Taamei-Hamikra.co.il 972-3-6486221 zzzf@bezeqint.net

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התש"ס - התשפ"ג; מצות ההשערת; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקש; השלישיה; קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכחה: פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

ד) חמשים בחמשים - מונח רביעי, טעם מונח במשמע הנח - העמד המשכן בגבול חמשים (היינו באמצע החצר) והותר לפניו חצר רבועית של חמשים על חמשים.

מאָה באַמה - קדמא אולא, כעין כלל שהכתובים שלפניו ושל אחריו זקוקים לו
וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקִמָּה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָרְךָ - פרט בתראא. בחלק זה של המאמר נעסוק בחלק הקרא - **וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**.

וְרַחְבוֹ הענין המרכזי קשור אל הפרט **וְרַחְבוֹ**, ולא נאמר בה אמה כאן אלא בפסוקים יב ויג.

שיעור הר הבית מהתורה, יחזקאל, דברי הימים, משנה מידות, ספרי וספרי זוטא.

וְרַחְבוֹ - מונח לגרמיה (מונח פסק) - כעין מידת לימוד "סדור שנחלק" היינו כתוב שיש לחלקו ולקוראו בשני אופנים.

וְרַחְבוֹ קריאה ללא התחשבות בפסק הוא המשך לענין המרכזי **מאָה באַמה** הכתוב לפניו ומתאר מידות חצר המשכן,

וְרַחְבוֹ קריאה בהתחשבות עם פסק מנתקת מלת **וְרַחְבוֹ** מהכתוב אחריי.

ניתוק זה

מאפשר התחברותם של תיבות **חמשים בחמשים** שהם חלק בפרט בתראא לענין המרכזי בפסוק, התיבות **מאָה באַמה** ויחד הם מרמזים על דרשת שמואל הרואה לדוד המלך המובא ברש"י להלן, שהר הבית יהיה רבוע שאורכו חמש מאות אמה ורוחבו חמש מאות אמה ואשר יחושב כדלהלן:

חמשים בחמשים - אות ב"ת מציין הכפל 50 * 50 השווה 2500, המונח מציין הכפל בין התוצאה 2500 ובין

התיבות **מאָה באַמה** היינו 2500 * 100 השווה 250,000 וטעם רביעי בתיבת **חמשים** מציין פעולת הוצאת שורש הרבוע השווה 500 אמה אורך ו- 500 אמה רוחב שטח הר הבית למקדש.

משנה מידות פ"ב מ"א

[א] הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מיעוטו מן המערב מקום שהיה רוב מדתו שם היה רוב תשמישו:

מפורש כי לימוד זה ע"פ יחזקאל מב,כ:

לְאַרְבַּע רֹחוֹת מְדָדוּ חֹמָה לֹא סָבִיב וְסָבִיב אַרְבַּע חֲמִשׁ מְאֹת וְרַחְבוֹ חֲמִשׁ מְאֹת לְהַבְדִּיל בֵּין הַקִּדָּשׁ לְחָל:

פירוש הרא"ש במשנה הר הבית היה ת"ק אמה על ת"ק אמה. ... ורמז לת"ק (שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאֹה באַמה וְרַחְבוֹ**

חמשים בחמשים שאין תלמוד לומר **חמשים בחמשים** מלמד שבחצר (טט - משמעו שחצר ה) משכן, אחד מחלק חמשים שבהר הבית. כיצד? חלוק ת"ק על ת"ק והרצועות נ' על נ' יהיו ק' רצועות של נ' על נ' הרי חצר המשכן אחד מחמשים מהר הבית:

טט - משמעו אחרי חלוק שטח של 500 על 500 לרבעים של חמשים על חמשים, יתקבלו מאה רבעים של חמשים על חמשים. נחבר שני רבעים ביחד ונקבל **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאֹה באַמה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים** שני רבעים אלו מהווים חלק אחד מחמשים מהר הבית

בעל הטורים **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאֹה באַמה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים**, פ"י כחלק אחד מחמשים שבהר הבית כדפי' לעיל. (שמות תרומה כז,ב), **וְיִקְחוּ-לִי תְרוּמָה...** עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה

ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על נ' שהוא אחד מנ' (טט=50) של ת"ק על ת"ק (500 על 500 אמה). ... **מֵאֵת כָּל עוֹלָה נ' הֵינּוּ** (טט - תרומה בעין) בינוני א' מנ'.

ידיעת מידות הר הבית מבוטא בתורה בפסוקים **במדבר בהעלתך, לבט - לב:**

ס [כט] וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְחֹבֶב בֶּן-רְעוּאֵל הַמִּדְיָנִי חֲתָן מִשֶּׁה נֹסְעִים וְאֶחָדוּ אֶל-הַמְּקוֹם אֲשֶׁר אָמַר ה' אֹתוֹ אֲתָן לָכֶם לְכֹה אֶתְּנֶנּוּ וְהִטַּבְנֶנּוּ לָךְ כִּי-הוּא דְבַר-טוֹב עַל-יִשְׂרָאֵל:

[ל] וַיֹּאמֶר אֲלָיו לֹא אֵלֶיךָ כִּי אִם-אֶל-אַרְצִי וְאֶל-מוֹלְדֹתַי אֵלֶיךָ:

[לא] וַיֹּאמֶר אֶל-נָא תַעֲזֹב אֶתְּנֶנּוּ כִּי-עַל-כֵּן יִדְעֶת חֲתָנֶנּוּ בְּמִדְבַר וְהָיִית לָנוּ לְעֵינָיִם:

[לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא אֲשֶׁר יִיטִיב ה' עִמָּנוּ וְהִטַּבְנֶנּוּ לָךְ:

ספרי במדבר פיסקא פא

פא) [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא, וכי מה טובה הטיבו לו אמרו כשהיו ישראל מחלקים את הארץ הניחו דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה אמרו כל מי שיבנה בית הבחירה בחלקו יטול דושנה של יריחו נתנוהו ליונדב בן רכב חלק בראש וגו' **ספרי זוטא פרק י [לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא**, הטוב זה בית המקדש שנא' **הַטוֹב הַהוּא וְהָיָה וְהִלְבֵּנוּ**: (דב' ואת' ג,כ)

אֵעֶבְרָה-נָא וְאַרְאֶה-אֶת-הָאָרֶץ הַטּוֹבָה אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַנְּהַר הַהוּא הַטוֹב הַהוּא וְהִלְבֵּנוּ: סיכום התחלון ב-(שמות תרומה כז,ח) **אַרְבַּע הַחֲצֵר** - פרט קדמאה שטעמיו מונח תלישא-קטנה, כעין שתי תלישא-קטנה המציינים שני

שיעורים, פרט אחד מתיחס לחצר המשכן, פרט אחד מתיחס לשטח הר הבית

וסיימנו ב-(במ' בהעי' י,כט,ב) [כט] לְחֹבֶב - תלישא-גדולה, ענין של שיעור, המתברר בקרא **לְכֹה אֶתְּנֶנּוּ וְהִטַּבְנֶנּוּ לָךְ** וכספרי וספרי זוטא על **[לב] וְהָיָה כִּי-תִלְךָ עִמָּנוּ וְהָיָה הַטוֹב הַהוּא**, הטוב זה בית המקדש שאורכו ורוחבו ת"ק אמה על ת"ק אמה וכמידותיו מידות דושנה של יריחו חמש מאות אמה על חמש מאות אמה.

בוה נבוא להבין דברי פירוש המיוחס לרש"י בפירושו למקרא **דברי הימים א כח,יט הכל בכתב מנר ה' עלי השכיל כל מלאכות התבנית: פ** וזה לשון **פירוש המיוחס לרש"י** (יט) **הכל בכתב** - פתרון: **הכל בכתב** סדר לו, סכום משקל ומשקל של כל כלי וכלי, שמואל

הרואה. **כל מלאכות התבנית - תבנית** הבית חכמני והשכילני, כמו **תבנית** אורך ורוחב וגובה. **הכל** דרש שמואל מן התורה ברוח הקודש, כמו ששינו (ראה משנה מידות ב,א), 'הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה'; דרש: **אַרְבַּע הַחֲצֵר מְאֹה באַמה וְרַחְבוֹ חֲמִשִּׁים**

בְּחֲמִשִּׁים (שמות תרומה כז,ח) - חמשים פעמים חמשים הם עשרים וחמש מאות; נראה לומר: חתכם לחמש רצועות להיות חמש מאות על חמש מאות. והוא מיוסד בסילוק 'קרוובץ' של שבת חנוכה, המתחיל 'מנשה את אפרים ואפרים את מנשה'. והכל דרש שמואל ברוח הקודש ולמד לדוד כן.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל"י כי במצותך האמנתי - תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידם) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תביר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקא - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקא-קטן - 2; זקא-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקא-קטן ... זקא-קטן בהצני פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצנת נושא ולימוד פרטיו בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.

1.1.2 חישוב היחס בין רוחב קורה (קוטר) והיקפיה, קירוב לערך פאי Π

קירוב מתוך הפסוק **שמות תרומה כז,יח: אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֵמָה ... וְקָמָה אָרְךָ הַחֲצֵר מֵאָה בָּאֵמָה וְנִחְבוּ חֲמִשִּׁים בְּחֲמִשִּׁים וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁזָר וְאַדְרִינֵיהֶם נִחְשֵׁת :**

בית הסאה המערבי של חצר המשכן הוא רבוע של חמשים אמה על חמשים אמה. ברבוע זה יש מעגל חסום שקוטרו חמשים אמה². מוצעת הבנה לא שגרתית לטעמי המקרא של הפסוק. מונח תרסא (עגול וקו מימין לשמאל) קדמא ואולא מונח פסק מונח רביע. (מונח תרסא) - הנח מעגל חסום בתוך (מונח פסק מונח רביע) - חצי חצר משכן שהוא ריבוע כגון החצר המערבית ומידות מעגל זה ילכו (קדמא ואולא) לפי השיעורים הכתובים בפסוק מאה באמה ועוד חמשים ועוד חמש ועוד היחס בין גימטריות ה**חֲצֵר** תרסא, ו**קָמָה** תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.

קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי = 3.141592654

היקף המעגל החסום בקירוב פאי Π הנ"ל שוה $3.141592654 * 50 = 157.0796327 = 150 + 5 + 2.0796327$ אמה בקירוב. המספרים 100 ו-50 נמצאים בבירור בפסוק. 100 ו-50 הן מידות מרחק, רבי יוסי דורש מקומת קלע כי גם אורכה של יריעת קלע הוא חמש. לכן לפנינו שלש מידות אורך המצטרפות ביחד לחישוב היקף. את הקירוב לערך 2.0796 נחשב כך:

הַחֲצֵר תרסא, ו**קָמָה** תביר, מבנה טעמים שמרמז על אפשרות של יחסים חשובניים ביניהם.

הַחֲצֵר ג' 303, ו**קָמָה** ג' 151, היחס ביניהם $303 / 151 = 2.006622517$

לפי חישוב זה היקף המעגל החסום שוה 157.006622517 אמה.

הקירוב לערך פאי Π יחושב ע"י היחס $3.14013245 = 157.006622517 / 50$

נשוה זאת לחישוב ערך פאי Π מים של שלמה, המיוחס לגר"א או לרב מונק.

מלכים א ז,כג: וַיַּעַשׂ אֶת-הַיָּם מוֹצֵק עֵשֶׂר בָּאֵמָה מִשְׁפָּתוֹ עַד-שְׁפָתוֹ עֵגֶל אֲסָבִיב וְחֲמִשׁ בָּאֵמָה קוֹמָתוֹ וְקוֹרֵה וְקוֹ שְׁלִשִּׁים בָּאֵמָה יָסָב אֹתוֹ סָבִיב:

חישוב ערך פאי Π מבוסס על היחס בין גימטרית קוה ו-קו $1.047169811 = 111 / 106$

מוכפל בערך 30 אמה היקף ים שלמה המוזכר בפסוק $31.41509434 = 30 * 1.047169811$

ומחולק בערך 10 אמה קוטר ים שלמה המוזכר בפסוק $3.141509434 = 31.41509434 / 10$

בחישוב לפי ים של שלמה השמטו וא"ו החיבור בקריא ובכתיב. אם הם נשארים אז הקירוב לערך פאי Π $3.133928571 =$

אם נשמיט וא"ו החיבור מגימטרית מילת **וְקָמָה** (קָמָה = 6 - 151) נקבל יחס $2.089655172 = 303 / 145$

ואז קירוב לערך פאי Π $3.141793103 = 157.089655172 / 50$

אם נשמיט ה"א הסוגרת מגימטרית מילת **וְקָמָה** (וְקָמָה = 5 - 151) נקבל יחס $2.075342466 = 303 / 146$

ואז קירוב לערך פאי Π $3.141506849 = 157.075342466 / 50$

נציג בטבלה קירובי ערך פאי Π בדרכי חישוב שונות:

תאור	קירוב לערך פאי Π
ים של שלמה עם וא"ו החיבור	3.133928571
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן עם וא"ו	3.14013245
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי ה"א	3.141506849
ים של שלמה בלי וא"ו החיבור	3.141509434
קירוב לערך פאי Π לפי הלוח המתמטי	3.141592654
המעגל החסום בבית סאה המערבי של חצר המשכן בלי וא"ו	3.141793103
ערך פאי Π לפי היחס הידוע 22 / 7	3.142857143
ערך פאי Π מהקרא וְהַשְׁבִּיעֵת תִּשְׁמְטֶנָּה וְנִטְשֶׁתָּהּ	3.0864197

1.1.3 שיעור נפח מי מקוה במילת וְקָמָה

ב-**בבלי חגיגה יא א** ובעוד מקומות מובאת ברייתא המלמדת על שיעור מקוה ולשונוה דתניא: (**ויקרא מצורע טו יג**) ורחץ (את בשרו) במים - במי מקוה. את כל בשרו - מים שכל גופו עולה בהן, וכמה הן - אמה על אמה ברום שלש אמות. ושיעורו חכמים: מי מקוה ארבעים סאה. רמז לכך נמצא בפסוק **שמות תרומה כז יח:**

מֵאָה בָּאֵמָה - קדמא אולא, קדמא - מקדים קרא שהכתובים שלפניו ולאחריו זקוקים לו, ואחריו אולא - הולך אחד מן המקראות הזקוק

לו **וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת** המביא לגלוי שיעור מי מקוה. מצאנו בפסוק **אָרְךָ ו-** **וְנִחְבוּ הַחֲצֵר** שהוא שטח במישור, לענ"ד המלה **וְקָמָה** משמעותה גובה, ומאפשרת מעבר מתאור שטח לתאור נפח.

וְקָמָה - ג' אותיות מקוה - קוה מ' - קווי מים של מ' (ג' ארבעים) יחידות נפח, וחז"ל **[ספרא שמיני פרשה ט סוף פרק י] (א)** בדרשה על **מִקְוֵה-מַיִם** מ-**(וי' שמ' יא,לו) אָךְ מֵעֵן וְכוּר מְקוֹה-מַיִם יִהְיֶה טְהוֹר וְנִגַע בְּנִבְלָתָם יִטְמָא:** אמרו כי גודל יחידת הנפח הוא **סאה**. **מְקוֹה** - אותיות קוה מ'.

התיבות **מֵאָה בָּאֵמָה** והתבות **וְקָמָה חֲמִשׁ אַמּוֹת**, ע"פ טעם תביר בתבה **וְקָמָה** (המרמז על שבירה וחילוק) מרמזות לבצע חישוב בהכמת התשבורת (היינו חשבון) שבו נחלק מאה בחמש שתוצאתו עשרים. נכפיל נפח סאתיים (חצר המשכן היא מקום זריעה סאתיים שעורים) בעשרים נקבל ארבעים סאה. חצר המשכן מרמז ליחידת מדידת הנפח של מקוה שהיא סאה³.

² בקודת המפגש של אלכסוני הדופן התחונה של ארון הברית, היתה מעל מרכז המעגל החסום בבית הסאה המערבי של חצר המשכן.

שימוש הלכתי למעגל זה נמצא **במשנה בבא בתרא פ"ב מ"ז ו-י"א** מרחיקין את האילן 25 אמה וגו'

³ הערת **הרב מאיר מאוזו** הי"ו אפשר לומר כי **וְקָמָה** ג' אותיות **קָ** ג' אותיות מ' סאה = 106, אותיות **מָה** ר"ת מ'דת המים או המ'קוה

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמתי - הוללים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשקפה**: **תנ"ך**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' ששנויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, 1; זקף-קטן - 2; זקף-גדול - 3; רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע פ.

שמות תרומה כהא: וַיִּדְבֹר ה' אֶל-מֹשֶׁה לְאמֹר: מופע 6 של התוכן, הגבלות בתרומה..

לְאמֹר אף על פי שלא פירשו כאן מלה זאת, אפשר לפרש כי מלת **לְאמֹר** - היא נוטריקון לאו אמור הנתמך בטעם **לְאמֹר** - סלוק בתפקיד הגבלה, כגון ע"פ [בבלי פסחים מב,א] וכפי' [רש"י שם] אמור להן שיש איסור לאו בדברים. ואפשר להשתמש כפי' [תורה תמימה] (כהב) **דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל** וגו' - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, ב-[ירושלמי תרומות פ"א,ה"א] כי לא נראה שאפשר להסיק דרשה זאת מתוכן ומטעמי פסוק (כהב),
ראה ויא"מ לאמר,

שמות תרומה כהב: דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי:

שמות תרומה כז,יח: אַרְבֵּי הַחֶצֶר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרִחְבוֹ תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים וְקָמָה תְּמֵשׁ אִמּוֹת שֵׁשׁ מִשְׁנֵר וְאֲדָנֶיהֶם נִהְיֹת:
[בעל הטורים] אַרְבֵּי הַחֶצֶר מֵאֵה בְּאֵמָה וְרִחְבוֹ תְּמִשִּׁים בְּתִמְשִׁים, פי' כחלק אחד מחמשים שבהר הבית כדפי' לעיל (שמ' תר' כהב) **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה...** עשו לי מקום מקדש אחד מחמשים שבהר הבית כמו תרומה שהוא אחד מחמשים שהרי הר הבית היה ת"ק על ת"ק ומקום החצר היה ק' על ג' שהוא אחד מנ' של ת"ק על ת"ק... (כהב) **מֵאֵת כָּל** כל עולה ג' היינו (טט: בעין) בינוני א' מנ'. (1 מ-50)

שמות תרומה כהב: דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי:

[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם זֶהְבַּ וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וְתִכְלֹת וְאֲרָגָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעֻזִּים: [ה] וְעֹרֹת אֵילִים מְאֻדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעֻצֵי שִׁטִּים: [ו] שֶׁמֶן לְמִאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטָרֹת הַסָּמִים: [ז] אֲבִי-שֶׁהֶם וְאֲבֵנֵי מִלֵּאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן: [ח] וְעִשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכְנָתִי בְּתוֹכָם: [ט] כָּל־אִשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַת כָּל-כֵּלָיו וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

תורה תמימה (ב) דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וגו' - חמשה לא יתורמו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובר כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו.
ר' שמואל בר נחמן שמע לכולהון מן הדא, **דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** - פרט לעובר כוכבים, **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** - פרט לקטן, **אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ** - פרט לחרש ולשוטה, **[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם** - פרט לתורם את שאינו שלו^(א) **[ירושלמי תרומות פ"א,ה"א]:**

[תורה תמימה הערה א)] ואע"פ דהאי קרא בתרומת המשכן כתיב, ילפינן מינה לתרומת כהנים ע"ש שנקראו ג"כ תרומה, ונ"מ בזה"ז לענין חלה שנקראת ג"כ תרומה (פ' שלח), ועי' ביו"ד סי' שכ"ח ס"א, ומ"ש פרט לעובר כוכבים, הנה באמת קיי"ל דגם עובר כוכבים שתרם תרומתו תרומה, אלא איירי כשתרם בשליחות ישראל, וטעם הדבר משום דכתיב בתרומה (פ' קרח) כן תרימו גם אתם מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, ומה דיליף קטן מן איש ולא מן ידבנו לבו כמו חרש ושוטה משום דאין לו דעת, י"ל משום דיש קטנים שהגיעו לכלל דעת, כגון אלו שהגיעו לעונת נדרים שידעו לשם מי נדרו ונדברו, כמבואר בנדה מ"ה ב', מ"מ אתמעטו מן איש שלא יונח על פחות מ"ג שנה כמבואר לפנינו בפ' וישלח בפסוק ויקחו שמעון ולוי איש חרבו:

וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה - תנא ר"ח בשם רשב"ג, ג' תרומות נאמרו בפרשה זו, תרומת אדנים, תרומת שקלים, ותרומת המשכן. **דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** - זו תרומת אדנים, **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** - זו תרומת שקלים, **[ג] וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאֵתְּם** - זו תרומת המשכן^(ב) **[ירושלמי שקלים פ"א ה"א]:**

[תורה תמימה הערה ב)] ר"ל שלש פעמים נאמרה מלת תרומה, ויקחו לי תרומה, תקחו את תרומתי, וזאת התרומה, ולפי פשוטו הול"ל **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ** [ג] **וְזֶהב וְכֶסֶף וגו'**, ולכן דריש שבא לרמז על ג' תרומות אלו, ומה שלא פירש כאן רק **תְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** הוא משום דכוון הצווי בכאן לקחת מ-**כָּל-אִישׁ** ותרומה כזו הלכה לתרומת המשכן, משא"כ תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מכן עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ועיין בבבלי מגילה כ"ט ב' תנא רב יוסף, שלש תרומות הן, של מזבח למזבח, ושל אדנים לאדנים, ושל בדיק הבית לבדיק הבית, ופירש"י תרומת אדנים היתה לאדנים ותרומת מקוה למזבח לצבור לכל השנה דכתיב בזה לכפר על נפשתיכם. ונראה דמקור אחד לשתי הדרשות רק שבאו בשנוי לשון, רק מה שקורא בירושלמי תרומת שקלים קורא בבבלי תרומת מזבח, **וְתְרוּמַת הַמִּשְׁכָּן** היינו תרומת בדיק הבית. ומה שכתב כאן רש"י ויקחו לי תרומה - לי לשמי, עיין מש"כ בסמוך בפסוק ח' אות ח' וצרף לכאן:

דִּבֶּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל - פשטא מונח זקף-קטן, שתי דרשות (א) מי תרומתו תרומה, (ב) צווי לגזברים שיקחו התרומה לשם ה' **אֶל-בְּנֵי** - מקף בתפקיד רב-מצב (א) התורמים (ב) הגזברים

וַיִּקְחוּ-לִי - ע"פ [ליקוטי שיחות חט"ו האדמו"ר מ"מ שניאורסאהן עמ' 287] **וַיִּקְחוּ-לִי** - טפחא בתפקיד שנוי משמעות, שהגזברים יקחו לשם ה' בשני דברים עליהם מרמז טעם מקף בתפקיד רב-מצב, כדי שנכסי האדם ויקדשו ויחשבו כנכסי שמים, צריך שני דברים (ט: א) להעבירם מרשות הדיוט (טט: ב) להקדישם לנכסי שמים. והכוונה לשמה אינה דין בנותן התרומה, כי אם בלקיחת הגזבר, וכלשון הכתוב **וַיִּקְחוּ-לִי** (ולא "ויתנו לי") והיינו שהגזבר צריך לכוון לקחת מהנותן לשמה.

מֵאֵת כָּל-אִישׁ - המלים מיעטו מי שאינו איש, היינו קטן, **תורה תמימה** פי' כי תרומת אדנים ותרומת שקלים נגבו רק ממי שנמנו לגלגולת מכן עשרים שנה ומזכרים כמבואר בר"פ תשא ובר"פ פקודי. ואף על פי שהכתוב ב-(כהב) **וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה** - מתפרש זו תרומת אדנים שהיא לזכרים בני עשרים ומעלה, וסמוך אליו נאמר **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** ואחריו מוזכר **תִּקְחוּ אֶת-תְּרוּמַתִּי** - זו תרומת שקלים, שגם היא לזכרים בני עשרים ומעלה, בכל זאת **מֵאֵת כָּל-אִישׁ** - מהפך פשטא, מוציא כתוב זה מפשוטו וממקומו בין תרומת אדנים ובין תרומת שקלים וקושרו אל: **(כהב) וְזֹאת הַתְּרוּמָה** תרומת המשכן היינו תרומת בדיק הבית ללמד שלתרומת המשכן מתרבים והזכרים בני 13 - 20 והנשים מבנות 12 !

ולכן יובן **כָּל-אִישׁ** - מקף בתפקיד רב-מצב של המשתתפים בתרומות (א) לתרומת המשכן נקבות מבני 12 שנה, וזכרים מבני 13 שנה (ב) לתרומת אדנים ולתרומת שקלים זכרים מבני 20 שנה.
אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לָבוֹ - פרט לחרש ולשוטה, מונח מונח זקף-קטן, ז"ק בתפקיד שניים אלו חרש ושוטה אין במ דעת ולכן גם לא דעת לנדבת לב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח = רבוי; מהפך פשטא = מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא = מצרף; תביר = מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שממעיטם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו- סדור שבחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עקירה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"ע"פ.**

[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם – אתנה, מגביל ללמד על אחד מהחמישה שלא יתרום – פרט לתרום את שאינו שלו⁸
[ירושלמי תרומות פ"א ה"א]:

שמות תרומה כה, ג: וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זָהב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת:

רש"י (ג-ד) זָהב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת [ד] וְתִכְלֶת - כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד (ראה שמ' ל"ג), ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר "וכסף פקודי העדה מאת ככר. בקע לגלגלת" (שמ' לח, כה-כו), ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוהו לכלי שרת.
וְזָהב – פשטא – בתפקיד של ערך אַחַד ללמד כי תרומת המשכן היא יחודית, שבה התנדבו כל צרכי בדק הבית – בנין המשכן. בתרומות אחרות שוקלים שקלי כסף.

שמות תרומה כה, ג – ה:

[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זָהב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: [ד] וְתִכְלֶת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְיָשָׁם וְעִזִּים:
[ה] וְעֵרְתָּ אֵילָם מְאָדָּמִים וְעֵרְתָּ תַּחְשִׁים וְעִצֵּי שִׁטִּים:
[ה] וְעֵרְתָּ – קדמא, ענין של קדימה

בדרך דרש מפרש **כלי יקר** כי כשם שקדם מתן שקלי ישראל לשקלי המן להעביר הגזרה, כך גם מתן חמרי בנין המשכן **זָהב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: ... וְעֵרְתָּ אֵילָם מְאָדָּמִים** מקדים וממתיק בהתאמה את גלויות בבל, פרס, יון ואדום

שמות תרומה כה, ח – ט:

[ח] וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכָם:
[ט] כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְרַאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנֹת כָּל-כְּלֵי וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס

רש"י. (ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ – ועשו לשמי בית קדושה. (ט) כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְרַאֶה אוֹתְךָ כאן **אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן** – המקרא הזה מחובר לשל מעלה הימנו **וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ** (לעיל, ח) **כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְרַאֶה אוֹתְךָ. ... וְכֵן תַּעֲשׂוּ** – לדורות (בבלי סנה' טז, ב, **שבועות יד**); אם יאבד אחד מן הכלים או כשתעשו כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם. ואם לא היה המקרא מחובר למעלה הימנו, לא היה לו לכתוב: **וְכֵן תַּעֲשׂוּ**, אלא 'כן תעשו' (חסר ו'ו' החיבור), והיה מדבר על עשיית אהל מועד וכליו.

כָּכֹל אֲשֶׁר אָנֹכִי מְרַאֶה אוֹתְךָ – רביע מהפך פשטא מונח זקף-קטן, כעין סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, **אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן** – יתיב מונח זקף-קטן. בסה"כ פעמיים זקף בין שני קיסרים (כאן סלוק מפסוק קודם ואתנה בפסוק זה). תבנית זאת בתפקיד דבר החוזר וקורה מתואמת עם פי' **רש"י וְכֵן תַּעֲשׂוּ** – לדורות (בבלי סנה' טז, ב, **שבועות יד**); אם יאבד אחד מן הכלים **אֵת כַּשְׁתַּעֲשׂוּ** כלי בית עולמים, כגון שלחנות ומנורות וכיורות ומכונות שעשה שלמה, כתבנית אילו תעשו אותם.

אֵת – יתיב בתפקיד בדיוק כך, מרמז אל העתקה ממידות המשכן ומכליו אל מידות המקדש ואל כליו.
וְכֵן – טפחא, ללא מרכא מימינה מרבה ללא הגבלה ללמד על עשייה דומה לדורות **תַּעֲשׂוּ** – סלוק, מגביל שלא ישנו בדורות הבאים.

כאשר שלמה המלך בנה את בית המקדש נפח הקודש הכיל שמונה נפחי משכן (ארבעים אמה אורך, עשרים אמה רוחב, שלושים אמה גובה). נפח קדש הקדשים הכיל שנים ושתי שליש נפחי משכן ובקירוב שלושה נפחי משכן (לדיעה אחת עשרים אמה אורך, רוחב, גובה). סה"כ שמונה ועוד שלושה נפחי משכן הם **אחד עשר נפחי משכן** אחד כנגד נפח המשכן ועוד עשרה נפחים. לכן שלמה עשה עוד עשר מנורות ועוד עשר שולחנות. **בבלי מנחות צח, ב** ... תנו רבנן: עשרה שולחנות עשה שלמה המלך, שנאמר: **(דברי הימים ב ד, ח) וַיַּעַשׂ שְׁלֹחַנֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיְמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְׁמָאל**, ואם תאמר: חמשה מימין הפתח וחמשה משמאל הפתח? אם כן מצינו ששולחן בדרום, והתורה אמרה: **(שמ' תר' נו, לה) וַיִּשְׁלַחֵן תַּתָּן עַל-צֵלַע צְפוֹן**: ! אלא של משה באמצע, חמשה מימינו וחמשה משמאלו. תנו רבנן: עשר מנורות עשה שלמה, שנאמר **(דברי הימים ב ד, ז) וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזָּהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בְּהִיכַל חֲמִשׁ מִיְמִין וְחֲמִשׁ מִשְׁמָאל**:
דברי הימים ב ד, ז – ח: [ז] וַיַּעַשׂ אֶת-מְנֹרֹת הַזָּהָב עֶשֶׂר כְּמִשְׁפָּטָם וַיִּתֵּן בְּהִיכַל חֲמִשׁ מִיְמִין וְחֲמִשׁ מִשְׁמָאל: ס
[ח] וַיַּעַשׂ שְׁלֹחַנֹת עֶשְׂרֵה וַיַּנַּח בְּהִיכַל חֲמִשָּׁה מִיְמִין וְחֲמִשָּׁה מִשְׁמָאל וַיַּעַשׂ מִזְרְקֵי זָהָב מֵאָה: ס

מְרַאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנֹת הַמִּשְׁכָּן מִפִּי הַרְבּ אוֹסְטְרִי בִשְׁם הַרְב סוֹרוּצְקִין זצ"ל
 תרומת המשכן למטרות א' הקמה ב' תחזוקה:
 אפשר שפעמיים זקף-קטן בין שני קיסרים – וכן בחלק מן הכלים של המשכן מבטאים:
 א- הקמה העמדה, אחזות
 ב- שריית השכינה, הנבואה, רוח הקדש על האחדות המוקמת היא תחזוקתה ההדדית. השכינה שרויה במעשי ידיהם.
 ג- לעתיד לבוא, יחזור כך בנין משכן, ימי מילואים תחזוקה.

שמות תרומה כה, כ:

וְהָיוּ הַכֹּרֵבִים פְּרָשֵׁי כִנְפִים לְמַעַל סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּפֹת וַיִּפְנִיחֵם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְּפֹת וְהָיוּ פְנֵי הַכֹּרֵבִים:

הַכֹּרֵבִים – תרסא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה, ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טו"ר) ל" כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – תצית ההשערות: אתנן, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; זרקא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש – גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

לטובת הבנת הנושא יוצגו מידי פעם חלק מהטעמים שבתנ"ך (חוץ מספרי איוב, משלי, תהלים), לפי תפקידיהם לפי ההשערות.

1.3 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כו,ה:

חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת

וחמשים ללאת תעשה בקצה היריעה אשר במחפרת השנית

מקבילת הלהלאת אשה אל-אחתה:

רש"י שמות כו,ה מקבילות הלהלאת אשה אל אחותה, שמור שתעשה הלהלאת במדה אחת מכוונות הברדתן זו מזו וכמדדתן ביריעה זו כן יהא בחברתה שתתפרש חוברת אצל חוברת יהיו הלהלאת של יריעה זו מכוונות כנגד הלהלאת של זו וזהו לשון מקבילות זו כנגד של זו תרגומו של כנגד לקבל, היריעות ארכן כ"ח ורחבן ארבע וכשחבר חמש יריעות יחד נמצא רחבן כ' וכן החוברת השנית, והמשכן ארכו שלשים מן המזרח למערב שנא' עשרים קרשים לפאת נגב תימנה וכן לצפון וכל קרש אמה וחצי האמה הרי שלשים מן המזרח למערב רוחב המשכן מן הצפון לדרום עשר אמות שנאמר ולירכתי המשכן ימה וגו' ושני קרשים למקצעות הרי עשר ובמקומם אפרשם למקראות הללו,

נותן היריעות ארכן להחבו של משכן עשר אמות אמצעיות לגג חלל רוחב המשכן ואמה מכאן ואמה מכאן לעובי ראשי הקרשים שעוביים אמה נשתיירו י"ו אמה ח' לצפון וח' לדרום מכסות קומות הקרשים שגבהן עשר נמצאו שתי אמות התחתונות מגולות, רחבן של יריעות ארבעים אמה כשהן מחוברות עשרים אמה לחוברת

שלשים מהן לגג חלל המשכן לארכו

ואמה כנגד עובי ראשי הקרשים שבמערב ואמה לכסות עובי העמודים שבמזרח שלא היו קרשים במזרח אלא ד' (ברש"י ישן חמשה) עמודים שהמסך פרוש ותלוי בוויין שבהן כמין וילון

נשתיירו ח' אמות התלויין על אחורי המשכן שבמערב ושתי אמות התחתונות מגולות, זו מצאתי בברייתא דמסכת מדות,

אבל במסכת (שבת פ' הזורק) אין היריעות מכסות את עמודי המזרח וט' אמות תלויות אחורי המשכן והכתוב בפרשה זו (שמות תרומה

כו,ג) מסייענו ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים – זרקא מונח סגול

ואם כדברי הברייתא הזאת (במסכת מדות) נמצאת פרוכת משוכה מן הקרסים ולמערב אמה:

חזקוני שמות כו,ה מקבילות הלהלאת פרש"י והכתוב מסייעני דכתיב ונתת את הפרוכת תחת הקרסים, ואם כדברי ברייתא זו נמצאת

פרוכת משוכה מן הקרסים אמה. יש מיישבין הברייתא אחר הפסוק ואומרים שעמודי הפרוכת קבועים באמת העשרים, והפרוכת תלויה ופרוסה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח, הרי שהפרוכת נתונה תחת הקרסים, ולדברי מסכת שבת אם העמודים באמת הכ' הפרוכת תלויה בהם מהם ולפנים כלפי מערב, ואם הם באמת הכ"א הפרוכת תלויה בהם מהם ולחוץ כלפי מזרח:

(שמות תרומה כו,ה) חמשים ללאת תעשה ביריעה האחת – זרקא מונח סגול ובמקביל לו מקום הפרוכת

(שמות תרומה כו,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים – זרקא מונח סגול

טט – לפי ברייתא דמסכת מדות, עמודי הפרוכת נמצאים בקדש בין אמה יט ואמה כ מפתח המשכן במזרח. הקרסים נמצאים מעל האמה התשע עשרה של הקדש. אבל אם הקרשים במערב משופעים אז יריעות המשכן יכולות לכסות גם את עמודי הכניסה במזרח וגם החיבור יכול להיות באמה היט. לפי מסכת שבת (פ' הזורק) עמודי הפרוכת בין הקדש ובין קה"ק עומדים בקדש חלל מאמה יט ועד אמה כ, וווי הפרוכת נמצאים במערב העמודים, ומעליהם קרסי החיבור של היריעות המשכן (שמות תרומה כו,ג) ונתתה את-הפרכת תחת הקרסים וזה יהיה מתואם עם (במדבר נשא ד, יט) ולא יבאו לראות כבלע את-הקדש ונתו: שאהרן כהנא רבא, בניו ומשה או פנחס הגביהו הפרוכת מווייה על העמודים וכיסו ארון הקדש, או הגביהו הכסוי ותלו על העמודים, מבלי לעבור בין העמודים אם הפרוכת היתה תלויה במזרח העמודים.

תבנית זרקא סגול מוסיפה או גורעת מהענין על הענין. אפשר שזה תומך בפל' רש"י ממסכת שבת ומברייתא במסכת מדות, שלענ"ד מהן עולה שכל האמה בין האמה הי"ט במשכן ובין האמה הכ' עשויה להקרא תחת הקרסים.

מכאן יתכן שלמדו שמואל הנביא ודוד המלך בבית ראשון שאמה טרקסין תיחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' תרומה, הופעה ראשונה של התבנית) וכל האמה לא הייתה ממנין אורך הבית.

ובבית שני יתכן שלמדו אנשי כנסת הגדולה שהמרחק בין שתי הפרוכות יהיה אמה ויחשב כתחת הקרסים (נניח ע"פ פר' ויקהל, הופעה שניה של התבנית).

בבלי יומא דף נב,א טרקסין לא הכריעו בו חכמים אי כלפנים אי כלחוץ מתקיף לה רבינא מ"ט
בבלי יומא דף נב,א ועשרים אמה רוחב ועשרים אמה קומתו ולא ידעין אמה טרקסין אי מהני
בבלי יומא דף נב,א אחת עשרה כותל ההיכל שש וארכו ארבעים אמה ואמה טרקסין וכ' אמה
בבלי יומא דף נב,א במקדש שני כיון דלא הואי אמה טרקסין ובמקדש ראשון הוא דהואי
בבלי בבא בתרא ג,א אי הוי פותיא חמשה קאי אי לא לא קאי והא אמה טרקסין דהואי גבוה
בבלי בבא בתרא דף ג,א אמה טרקסין כי קאי בתלתין קאי טפי לא קאי ומנלן דהוה גבוה טפי
מסכת מידות דף לז,א והאולם אחד עשר כותל ההיכל-שש ותוכו ארבעים אמה (1)אמה טרקסין

הגמרא בבלי בבא בתרא ג,א קיר רגיל עוביו 5 טפחים. עובי זה תומך בקיר ארבע אמות גובה. קיר 6 טפחים (אמה) יכול לתמוך בקיר גובה 30 אמה (שע"פ בבא בתרא צח,ב – גובה הדביר היה 20 אמה מעל כנפי המלאכים). עובי אמה לחומת טרקסין הבנויה מאבנים והגבוהה 30 אמה אכן דק מכדי שקיר כזה יעמוד ומציעה הסבר שעל דרך הטבע שהקירות והגג והמעזיבה שעליו סייעו ביציבות חומת אמה טרקסין – כעין תחת הקרסים. כמובן שהגמרא יודעת שהכל בדרך נס כי בבית המקדש היה גלוי ייחוד קודשא ושכינתיה ותבנית הטעמים זרקא מונח סגול מצביעה על רוח הקדש, רוח גבורה שבה עמדה אמה טרקסין תחת הקרסים המסמלים חיבור כמו מנוף שבו עליונים נושאים התחתונים בבחינת נראים נושאים והם נישאים.

(שמות תרומה כו,ה) מקבילות הלהלאת – פשטא מונח זקף-קטן במלה אחת – כעין מדה ריבה וריבה את הכל. נאמר באחד חלל על הכל.

הכתיב הלהלאת בלשון יחיד, הקרי בלשון רבים. כאילו דבר בזוג הלהלאת אחת – אשה אל אחותה – וריבה לכל הלהלואות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"י) כי במצוותך האמתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; **מונח** - רבוי; **מהפך פשטא** - מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרנא** - מצרף; **תבר** - מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **זרנא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** - קבוצה שממטעים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק I** - סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זרנא סגול** - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** - פשוט, I; **זקף-קטן** - 2; **זקף-גדול** - 3; **רביע** - 4; **מונח רביע** - לפחות 4; ...; **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק - היקף; **השלישיה**: **קדמא** - סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם - יוצא מהענין; **קדמא ואולא** - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תרסא** - דרוש בפסוק שגור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** - דרוש בפסוק ולפניו שגור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פור** - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שמות תרומה כו,כו: ויהי תאמם מלמטה

ויהיו יהיו תמים על-ראשו אל-הטבעת האחת בן יהיה לשניהם לשני המקצעת יהיו:

רש"י (כו) ויהיו - כל הקרשים תואמים זה לזה מלמטה שלא יפסיק עובי שפת שני האדנים ביניהם להרחיקם זו מזו. זהו שפרשתי (לעיל יז) שיהיו צירי הידות חרוצים מצדיהן, שיהא רוחב הקרש בולט לצדיו חוץ ליד הקרש לכסות את שפת האדן, וכן הקרש שאצלו, ונמצאו תואמים זה לזה. וקרש המקצוע שבסדר המערב חרוץ לרחבו בעביו כנגד חרוץ של צד קרש הצפוני והדרומי, כדי שלא יפרידו האדנים ביניהם:

ויהיו יהיו תמים - כמו תואמים:

למאן דאמר שהקרשים היו משופעים בצדם החיצוני, ולתוס' בבלי שבת מחצי גובהם ומעלה (כך שהבריח התיכון מוסתר), במבט מצד רוחבם היו נראים כטרפז ישר זוית. אבל למשל הקרש הפינתי (צפון מערב) היה בעל שני שפועים. השיפוע ממערב למזרח הסתיים במרחק אצבע מהקיר המזרחי הישר. כל קרשי צפון הסתיים שיפועם במרחק אצבע מקיר דרום. לכן גם השיפוע מצפון לדרום של הקרש הפינתי הסתיים במרחק של חצי אמה (= 3 טפח = 12 אצבע) ועוד אצבע (סה"כ 13 אצבע) מהקיר הדרומי הישר. בראש הקרש התקבל מלבן שאורכו 13 אצבעות מצפון לדרום (12 אצבע = חצי אמה) היו בקדש הקדשים) ורוחבו אצבע ממערב למזרח. אפשר כי הכתוב **ויהיו** - רביע בא ללמד כי כל קרש פינתי נראה כעין פירמידה קטומה בעלת שני שיפועים המרומוזים בטעם זקף-קטן במלת **על-ראשו**, והשיפועים עצמם מרומוזים כמצוייר בטעם מהפך במלת **ויהיו**, והסתיים היינו **תמים** בתיבה של 13 * 1 אצבע, המתואר בטעם פשטא במלת **תמים** בתפקיד של אחד.

מבנה כזה איפשר להרכיב בראש קרש צפון מערב **אל-הטבעת האחת** שקישרה אותו אל קרש שדרומה לו (אך לא לקשרו לקרש שממזרח לו).

שמות תרומה כו,כו: [כז] ועשית בריחם עצי שטים חמשה לקרשי צלע-המשפן האחד:

[כז] וחמשה בריחם לקרשי צלע-המשפן השנית וחמשה בריחם לקרשי צלע המשפן לירכתים ימה:

[כח] ונתתיהם התיכון בתוך הקרשים מברח מן-הקצה אל-הקצה:

(כז,כז) חמשה - זקף-גדול, כפי' **רש"י (כו) חמשה לקרשי צלע-המשפן** - אלו חמשה (הבריחים לכל כותל משכן, אחרי שהכניסו אותם) שלשה הן, אלא שהבריח העליון והתחתון עשוי משתי חתיכות, זה מבריה עד חצי הכותל וזה מבריה עד חצי הכותל, זה נכנס בטבעת מצד זה וזה נכנס בטבעת מצד זה, עד שמגיעין זה לזה, נמצאו שעליון ותחתון שנים שהן ארבע, אבל האמצעי ארכו כנגד כל הכותל ומבריה מקצה הכותל ועד קצהו, שנאמר (פסוק כח) **ונתתיהם התיכון וגו' מברח מן-הקצה אל-הקצה**,

(כז,כז) וחמשה בריחם לקרשי צלע המשפן - רביע ... זקף-קטן כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, ופירושו אינו רק לכותל המערבי של המשכן אלא לכל הכתלים, ללמד (א) **המשפן** - זקף-קטן בתפקיד שתי טבעות לכל קרש, אחת להחזיק קנה חלול (רש"י כט) הוא צינור צפוי לבריה העליון ואחת להחזיק צינור צפוי לבריה התחתון כהמשך **רש"י (כו) שהעליונים והתחתונים היו להן טבעות בקרשים להכנס לתוכן שתי טבעות לכל קרש, משולשים בתוך עשר אמות של גובה הקרש, חלק אחד מן הטבעת העליונה ולמעלה וחלק אחד מן התחתונה ולמטה,**

וחמשה בריחם - מונח רביע, מיקום כל בריח הוא ברבע אורך הקרש, ברבע אורך הקרש טבעת לבריה חיצון, בחצי אורך הקרש ממוקם הבריח התיכון שהוא פנימי, עוד רבע קרש טבעת לבריה חיצון שני, כהמשך **רש"י (כו) וכל חלק הוא רביע אורך הקרש, ושני חלקים בין טבעת לטבעת, כדי שיהיו כל הטבעות מכוונות זו כנגד זו. אבל לבריה התיכון אין טבעות, אלא הקרשים נקובין בעוביין והוא נכנס בהם דרך הנקבים שהם מכוונין זה מול זה, וזהו שנאמר בתוך הקרשים. הבריחים העליונים והתחתונים שבצפון ושברום אורך כל אחת חמישה עשר אמה, ובתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז,כח) מן-הקצה אל-הקצה**, מן המזרח ועד המערב, וחמשה בריחים שבמערב אורך העליונים והתחתונים שש אמות והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים, כך היא מפורשת במלאכת המשכן (פרק א):**

(כז,כח) מברח - זקף-גדול, מחולק לשלושה חלקים כפי' **רש"י (כו) שבצפון ושברום ... בתיכון ארכו שלשים אמה, וזהו **(כז,כח) מן-הקצה אל-הקצה**, מן המזרח ועד המערב, ... שבמערב ... והתיכון ארכו שתיים עשרה כנגד רוחב שמונה קרשים וגו'.**

שמות תרומה כו,לא - לב: [לא] ועשית פרכת תכלת וארנמן ותולעת שני ושש משוך מעשה חשב ועשה אתה פרכים:

[לב] ונתתה אתה על-ארבעה עמודי שטים מצפים זהב וזיהם זהב על-ארבעה אדני-קספ:

(כז,לא) ועשית פרכת - מונח רביע, הפרוכת הייתה רבוע, 'אמה על 'א אמה, מפרידה לגמרי בין הקדש לקדש הקדשים, כפי' **רש"י (לב) ארבעה עמודי שטים** - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, והפרוכת ארכה עשר אמות לרחבו של משכן, ורחבה עשר אמות כגבהן של קרשים.

ההפרדה המלאה היא בקצת דמיון למה שפי' **רש"י (לא) פרכת**. לשון מחיצה הוא, ובלשון חכמים **פרגוד** דבר המבדיל בין המלך ובין העם.

רש"י (לב) ארבעה עמודי שטים - תקועים בתוך ארבעה אדנים ואונקליות קבועין בהן עקומים למעלה להושיב עליהן כלונס שראש הפרוכת כרוך בה, והאונקליות הן הווין, שהרי כמין ווין הן עשויים, וגו'

ונתתה אתה - מונח רביע, אפשר שבדרך הטבע ארבע אונקליות, אחת לכל עמוד, לא יפסיקו לשאת פרוכת כבדה מאד, לכן אפשר שתבנית הטעמים רומזת שבכל אחד מארבעה העמודים היו אונקליות אחדות.

אבל אפשר כי **ונתתה אתה** - מונח רביע, אפשר מרמז להרכבת הפרוכת ולהסרתה בידי ארבעה כהנים בלבד (במדבר נשא ד,יט).

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; זרקא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טרשא = סוף משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפשא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תביר טפשא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תביר מרכא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בהצי פסוק – היקש; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

1.4 שמות תרומה כה,א

שמות תרומה כה,ג – טו: [גי] ועשית כהי עצי שטים וצפית אתם זקהב:

[יד] והבאת את-הבדים בשבעת על צלעת הארון לשאת את-הארון בהם: [טו] בשבעת הארון יהיו הבדים לא יסרו ממנו:

(כה,ג) וצפית אתם – מרכא טפשא, יתור לרבות עבויי זהב טבעתיים בצפוי הבדים, בסמוך למקום הטבעות שעל צלעות הארון. כאשר מביאים את הבדים בתוך טבעות הזהב (כה,ד), בגלל העבויי הנ"ל יש לדחוף בכוח, זהב הטבעות מתרחב והמוט עובר. אחר-כך כנראה גורמים לטבעת להתכווץ והעבויים מונעים מן המוט להחליק החוצה (כה,טו) (ע"פ הרב שטרומ מאורות הדף יומא דף ע – פא, התשס"ו).
(כה,טו) לא יסרו ממנו – מן הארון ע"י ההגבלה של העבויים הנ"ל, אבל יכולים לנוע בתוך טבעות הארון וזה מאפשר שיתקיים וְיִאָרְכּוּ הַבָּדִים.

ממנו – סלוק, הגבלה שמן הארון לא סרים, אבל ממקומם בטבעות סרים כדי לבלוט על הפרוכת שבין קדש הקדשים ובין הקדש, כנאמר ב-
(דברי הימים ב ה,ט): וְיִאָרְכּוּ הַבָּדִים וְיִאָרְכּוּ רַאשֵׁי הַבָּדִים מִן-הָאָרוֹן עַל-פְּנֵי הַדָּבָר וְלֹא יִרְאוּ הַחוּצָה וְהֵי-יָשֻׁם עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וְיִאָרְכּוּ הַבָּדִים – זרקא סגול, כעין מוסיף מן הענין על הענין, שהבדים הוזהו קדימה עד למקום העבויים הנ"ל, ולא סרו מן הארון.

שמות תרומה כה,כ: והיו הכרבים פרשי כנפים למעלה סככים בכנפיהם על-הכפפת ופניהם איש אל-אחיו אל-הכפפת יהיו פני הכרבים:

הכרבים – תרשא, בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-**בבלי סוכה ה,ב** וכן ב-**עירובין** בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פני הכרובים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני. ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א.

שמות תרומה כה,כב: ונועדתי לך שם

ונדברתי אתך מעל הכפפת מבין שני הכרבים אשר על-ארון העדת

את כל-אשר אצנה אותך אל-בני ישראל: פ

ונועדתי לך שם – מונח זרקא סגול, כעין מוסיף מהענין על הענין

במדבר רבה (וילנא) פרשה יב א"ר אבא בר כהנא כתיב **ונועדתי לך שם** וגו' ללמדך שאפי' מה שאחורי הכפורת אינו פנוי מן השכינה,
במדבר רבה (וילנא) פרשה יד אל אהל מועד לדבר אתו למה נאמר לפי שהוא אומר וידבר ה' אליו מאהל מועד שומע אני מאהל מועד ממש ת"ל **(שם תר כה,כב) ונועדתי לך שם ונדברתי אתך מעל הכפפת** וגו' אי אפשר לומר מאהל מועד שהרי כבר נאמר מעל הכפפת ואי אפשר לומר מעל הכפפת שהרי כבר נאמר מאהל מועד באיזה צד נתקיימו שני כתובים הללו זו מדה בתורה ב' כתובים זה כנגד זה והרי היה סותרים זה ע"י זה יתקיימו במקומן עד שיבא כתוב אחר ויכריע ביניהן מה ת"ל ובבא משה אל אהל מועד לדבר אתו מגיד הכתוב שהיה נכנס משה ועומד באהל וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים,

טט – שני כתובים המכחישים זה את זה ובא הכתוב השלישי ומכריע ביניהם. **ונועדתי לך שם** – מונח זרקא סגול, מונח מרמז על מספר דרשות בתבנית זרקא סגול. (א) **ונועדתי לך שם** מונח זרקא סגול מוסיף על מקום השכינה באהל מועד מבין הכרובים לכל אהל מועד וכולל מאחרי הכפורת. (ב) מוסיף על מקום המועד, שאינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים אלא מגיד הכתוב שהיה נכנס משה ונעמד באהל וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים והוא שומע את הקול מדבר אליו מבפנים מבין שני הכרובים וזה מקום המועד מצד השמים, מצד משה מקום המועד אינו ליד ארון הקדש בקדש הקדשים, אלא בקדש באהל מועד. (ג) **ונועדתי לך שם** – מונח זרקא סגול – מוסיף נבואה למשה כמו שהיה בהר סיני. שזה עשוי להלמד בתבנית דומה ממקומות אחרים כגון: **(במדבר נשא ז,טט) ובבא משה אל-אהל מועד לדבר אתך ... (במדבר בהע' יא,ז) ונדברתי עמך שם**

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) פסקא ב - כי תשא

א' לו הקב"ה, משה לא כשאתה סבור, אלא עשרים קרש בצפון ועשרים קרש בדרום שמונה במערב ואני יורד ומצמצם שכניתי ביניכם למטן, דכתי' **ונועדתי לך שם**

ש"ת ציץ אליעזר חלק יד סימן סב

והשם יתעלה הוא אמר למשה על הסדר ההוא והקדים עשיית הארון וכליו לכל, כי הנכבד שבכל המעשה ההוא היה הארון מפני לוחות העדות והתורה הנתונה בו, וגם הכפורת והכרובים שעליו ששם כבוד השכינה שורה כמו שאמר **ונועדתי לך שם ונדברתי אתך מעל הכפפת מבין שני הכרבים**, והוא היה העיקר, וכל שאר הענינים היו תפלים, לכך היה צריך להקדימו בצווי הראשון, ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא סדרו לבצאל,

אפשר להוסיף עוד דרך

רש"י ונועדתי. כשאקבע מועד לך לדבר עמך אותו מקום אקבע למועד שאבא שם לדבר אליך.

- טט - ע"פ **רש"י** התוספת על **שם** משמעה קביעות מקום הדבור בלי לפרש שוב תמידות מקום הדבור ואולי גם הוספת השפע הנבואי. דומה לנאמר בתבנית טעמים זרקא סגול **במדבר בהעלותך ...** ע"פ דרשות הר"ן תמידות השפע הנבואי אל משה, היינו תוספת השפעה.
- **ונדברתי אתך** - קדמא ואולא – סדר קדימות, ארון העדות והכפורת הוא היה העיקר לשמיעת הדיבור וכל שאר הענינים תפלים לו
- **מעל הכפפת** – מונח רביע **מבין שני הכרבים** – פשטא מונח זקף-קטן
- **אשר על-ארון העדת** – טפשא מונח אתנה, רבוי אחר רבוי המצמצם אל ארון העדות שבקה"ק.
- טט - תבנית הרישא זרקא סגול המלמדת על הקביעות ותבנית התיכונה כלל ופרט המלמדת על מקום הישמע דבור ה', יוצרות ביחד כעין בנין אב לענין הכתוב בסיפא **את כל-אשר אצנה אותך אל-בני ישראל**: מונח דרגא תביר טפשא מרכא סלוק
- מונח מרמז לכעין שתי סדרות של דרגא תביר טפשא

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א - התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל: מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא - מצרף; תבר - מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא - קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף- בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו - סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט, ו; זקף-קטן - 2; זקף-גדול; 3 - רביע - 4; מונח רביע - לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא - גרש - גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

- אפשר כי סדרה אחת של דרגא תבר טפחא מרמז לקבוצת פרטים קשורים שעל כל אחד חל תוכן **אל-בני ישראל** - מרכא סלוק, אלו הצווים אל-בני ישראל,
- אלא שידוע שחלק מדברי ה' נועד למשה בלבד ולא העבר ממנו **אל-בני ישראל** - לכן אפשר כי הסדרה השניה דרגא תבר טפחא מרמזת לדברי ה' שנועדו למשה רבינו בלבד.
- מונח דרגא תבר טפחא ירמז אל "וקול יורד מן השמים כמין סילון של אש לבין שני הכרובים" ומצמצם מאד כדי שמשה רבינו יהיה שומע את הקול מדבר אליו מבפנים
- מונח דרגא תבר טפחא ירמזו אל פעמיים סדר הצווים למשה ועל אותו הסדר ששמעו משה רבינו הוא שסדרו לבצאל,

שמות תרומה כה, כה: ועשית לך מסגרת טפח סביב ועשית זר-זהב למסגרתו סביב:

בבלי סוכה ה,א אלא כפורת טפח מנלן? - דתני רבי חנינא: כל הכלים שעשה משה נתנה בהן תורה מדת ארכן ומדת רחבן ומדת קומתן. כפורת מדת ארכה ומדת רחבה נתנה, מדת קומתה לא נתנה. צא ולמד מפחות שבכלים, שנאמר (שמות כה, כה) **ועשית לך מסגרת טפח סביב**, מה להלן טפח - אף כאן טפח.

תלמוד ירושלמי מסכת שבת פרק א דף ב טור ד /ה"א רבי זעירא בעי מניין לכפורת שהוא טפח תנא רבי חנינא בר שמואל כל הכלים שהיו במקדש נתנה התורה מידת ארכו ורוחבו ונתנה שיעור קומתן חוץ מן הכפורת שנתנה התורה מידת אורכה ורחבה ולא נתנה שיעור קומת' תלמידיה מכלי קטן שבמקדש **ועשית לך מסגרת טפח סביב** מה כאן טפח אף כאן טפח או אינו אלא **ועשית זר-זהב למסגרתו סביב** מה כאן כל שהוא אף כאן כל שהוא

בבלי מנחות צו, ב ... והאיכא מסגרתו! כמאן דאמר מסגרתו למטה היתה. ולמאן דאמר מסגרתו למעלה היתה, פרקודי הוה מפרקדא, ולחם בגויה דשלחן הוה יתיב; כדתניא, ר' יוסי אומר: לא היה שם סניפין, אלא מסגרתו של שלחן מעמדת את הלחם, אמרו לו: מסגרתו למטה היתה. אמר ר' יוחנן: לדברי האומר מסגרתו למטה היתה, טבלא המתהפכת טמאה; לדברי האומר מסגרתו למעלה היתה, טבלא המתהפכת תיבעי לך.

רש"י בבלי מנחות צו,ב והאיכא מסגרתו - דגובה טפח דכי מסדר לחם עלה הווי ט"ז טפחים.
למטה היתה - ד' דפין רחבין טפח קבועים על צידיהן ולא על רחבן כגובה ד' רגליו של שלחן לד' רוחות והיה דף השלחן העליון מונח על אותן דפין כעין כסוי כשרוצה נוטלו משם שלא היה קבוע עליהם.
פרקודי מפרקדא - כעין פרקדן שלא היתה זקופה בשוה אלא משופעת ונוטה כלפי חוץ ואין הלחם סדור עליה.
כדתניא - דאיכא למאן דאמר דמסגרתו למטה היתה קבוע ברגלים אבל דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול.
טבלא המתהפכת - שיכולים להשתמש בצד זה כמו בצד זה שחלקה היא משני צדדיה.

ועשית - קדמא מלמד ממסגרת השולחן הנמנה בסוף הכלים על כפורת ארון הקדש הקודמת לו.
לך מסגרת טפח - מרכא תבר טפחא, קבוצת פרטים קשורים שלא ממש חל עליהם **סביב** - אתנה, **רש"י (כה) מסגרת -** כתרומה: "גדנפא". נחלקו חכמי ישראל בדבר (מנחות צו, ב); יש אומרים: למעלה היתה סביב לשלחן, כמין לבזובין שבשפת שלחן שרים, **יש אומרים: למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ודף השלחן שוכב על אותה מסגרת. ועשית זר זהב למסגרתו -** הוא "זר" האמור למעלה (לעיל, כד), ופירש לך כאן שעל המסגרת היה.

תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"א הלכה ו
 ארבע סניפין של זהב דומין לדרקנין היו שם שבהן היו סומכין את החלה מפני שדומות לספינה כדי שלא תהא רוקדת ר' יוסי אומר לא היו שם סניפין אלא גובה היה לשולחן טפח שני ועשית לו מסגרת טופח סביב אמרו לו והלא אין מסגרת אלא מן הרגלים:
פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) שמות פרק כה
כה) ועשית לך מסגרת טפח. מסגרתו למעלה היתה, כדברי ר' יהודה:

טט - למאן דאמר כי המסגרת למטה היתה תקועה מרגל לרגל בארבע רוחות השלחן, ולכן אינה סביב מלא כי הרגלים בפנינות. למאן דאמר מסגרת למעלה מפרש רש"י **במנחות צו,ב דף העליון היה חלוק משני צידין ואין לו בית קיבול.** אז גם אין המסגרת סביב!!! ואפשר עוד לומר כי לטבלת השולחן היתה מוצמדת מתחתיה מסגרת שהשאירה מקום בכל פינה לרגלי השולחן, כך שכאשר הניחו הטבלה על הרגלים לא היה לה אפשרות לזוז (ראה אוצר מפרשי התלמוד סוכה ה) והיא עשויה להיקרא מסגרת מלמעלה. בנוסף היתה מוכרחה להיות מסגרת בין הרגלים למטה מהמסגרת הצמודה לשולחן או במקביל לה כששתיהן בחצי עובי הרגליים כי רק כך עמדו הרגליים שלא מוצמדים לטבלה. מסגרת הרגליים עשויה להיקרא מסגרת מלמטה. מבנה כזה גם נתן חוזק לרגליים בהם היו קבועות טבעות למוטות נשיאת השולחן. שתי המסגרות לא היו סביב מושלם כי הניחו מקום לרגלים בפנינות.

שמות תרומה כז,ט: לכל כלי המשכן בכל עבודתו וכל יתדותיו וכל יתדת החצר נחשת: ס המשכן - זקף-קטן בתפקיד שתיים כפ' **רש"י (ט) לכל כלי המשכן -** שהיו צריכין לו (טט - א) להקמתו (טט - א) ולהורדתו, כגון מקבות לתקוע יתדות ועמודים. ולא כלי עבודות המשכן.
רש"י (ט) ... יתדת - כמין נגרי נחשת עשויין ליריעות האהל ולקלעי החצר, קשורים במיתריהם סביב סביב בשפוליהן, כדי שלא תהא הרוח מגביהתן. ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח. (תרי"ק): ואומר אני, ששמך מוכיח עליהן שהן תקועין בארץ, ולכן נקראין 'יתדות', ומקרא מסייעני: "אוהל כל יצען כל יסע יתדותיו לנצח" (יש' לג, כ).

וכל-יתדותיו - מקף בתפקיד רב-מצב, עבור יריעות האהל מועד ומכאן לכל אהל, הנלמד מפירוש רש"י ל- **וכל-יתדת -** מקף בתפקיד רב-מצב, עבור קלעי החצר ומכאן לכל מחיצה: (טט - א) ואיני יודע אם תוחבן בארץ, (טט - ב) או קשורין ותלויין, וכובדן מכביד שיפולי היריעות שלא ינועו ברוח.

והתוצאה ההלכתית נלמדת ב-**נקודות משיחות הקדש, לקוטי שיחות ו' האדמו"ר מ"מ שניאורסהאן זצ"ל עמ' 166**
 ואיני יודע אם תוחבן בארץ, או קשורין ותלויין, (רש"י (כז, טט)) לספק זה יש גם נפקא מינה להלכה. דהנה, מלאכת בנין אסורה בשבת מן התורה רק בבנין של קבע. ומאחר שכל הלאכות שבת נלמדות ממלאכת המשכן, נקבע הגדר של 'בנין קבע' על פי בנין המשכן. ולפי זה: (טט - א) לפי הצד הראשון, האסור של בניית אהל בשבת מן התורה חל דוקא על בניית אהל באופן של 'תחובין'; (טט - ב) ואילו לפי הצד השני, די בכך שהאהל חזק ואינו מתנענע ברוח.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טורד"ל) כי במצוותך האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א – תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפקא = טרקה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפקא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; מרכא תביר טפקא – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; תביר מרכא טפקא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: (קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה: תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה: פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובתו"פ.

1.5 שמות תרומה כה,א (התשע"ה)

שמות תרומה כה,ב:

והיו הכרבים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו אֶל-הַכַּפְּרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים:

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – מונח תרסא, כעין שני טעמי תרסא, מרמז לנדרש ב-בבלי סוכה ה,ב ... וכתוב (שמ' תר'כה,ב) וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת. קרייה רחמנא סככה למעלה מעשרה.

(א) תרסא בתפקיד שיעור, מרמז לנדרש ב-בבלי סוכה ה,ב, וכן ב-עירובין בענין גובה טפח של הכפורת שעל ארון העדות הנדרש מגודל טפח של פְּנֵי הַכְּרָבִים. וזאת אחת הדוגמאות בגמרא לקביעה שיעורין חציין ומחיצין הלכה למשה מסיני.

ראה דרישה מורחבת במאמר א בספר התשע"א, ראה בבלי סוכה ה,ב שבו פסוק זה מלמד שיעור טפח של גובה כפורת ומזה לר' מאיר גובה ארון העדות עשרה טפח. היות ושכינה לא ירדה מתחת לגובה הכפורת מזה למדו שברשות הרבים מעל עשרה טפחים הוא מקום פטור.

(ב) תרסא בתפקיד שיעור גובה של עשרה טפחים בין קצות כנפי הכרובים למעלה ובין הכפורת שעליה עמדו הכרובים, ומהמלים סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם למדו לגובה הנמוך ביותר של סוכה של עשר טפח. בבלי סוכה ה,ב מסיקה ע"י השוואה לגובה קצות כנפי הכרובים שעשה שלמה המלך בבית ראשון ושהם היו בשליש גובה הבית, לכן גם במשכן קצוות כנפי הכרובים היו בגובה שליש המשכן. המשכן גובהו 10 אמה = 60 טפח, שליש מזה עשרים טפח, והיות וקודם נדרש כי גובה ארון וכפורת עשרה טפח, לכן נותר עוד עשרה טפח לשליש גובה המשכן. וע"פ תבנית הטעמים המקור למעשה שלמה הוא כאן. יש להעיר שיש דעה שקדש הקדשים גובהו 20 עשרים אמה ולא שלוששים, ואז להסביר כי כרובי שלמה הם בשליש גובה הקדש ולא קדש הקדשים. לפי הדעה של עשרים אמה, הבית הראשון היה קצת פחות מאחד עשרה נפחי משכן, ולכן שלמה הוסיף עשר מנורות ועשרה שולחנות.

סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת – מהפך פשטא זקא-קטן, שתי דרשות (א) לְמַעַלָּה סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת – רביע ... זקא-קטן בתפקיד כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, שסיכוך הסוכה יהיה בגובה שהוא למעלה מעשרה טפחים.

(ב) ללמד שבמקדש בברכת כהנים כפי הכהנים יהיו למעלה מראשיהם. קישור הפסוק לברכת כהנים נמצא בין היתר ב-פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) שמות פרשת תרומה פ"ה, סימן כ וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשִׁי כְּנָפִים לְמַעַלָּה. הכרובים האלה יהיו פורשים כנפים למעלה, ולא של בית עולמים, כי הכרובים שעשה שלמה היו פורשים כנפים מקיר הדביר לקיר הדביר, שנאמר כנף הכרוב האחד נוגע בקיר מזה, ואלו הכרובים: סַכְכִּים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפְּרֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו. כגון כפי הכהנים בשעה שעולין לברך את ישראל: אֶל-הַכַּפְּרֹת יִהְיוּ פְּנֵי הַכְּרָבִים. שלא יחזירו פניהם זה מזה: אִישׁ אֶל-אָחִיו. להראות לישראל חיבה יתירה שהקב"ה חיבבם:

כנפי הכרובים שהיו שעל ארון הברית היו מעל ראשיהם ואפשר כי פסיקת ה-רמב"ם הלכות תפילה ונשיאת כפים פ"ה, ה"ט קשורה לכך בפסוק: כיצד ברכת כהנים במקדש, הכהנים עולין לדוכן אחר שישלימו הכהנים עבודת תמיד של שחר, ומגביהין ידיהם למעלה על גבי ראשיהן ואצבעותיהן פשוטות, חוץ מכהן גדול שאין מגביה ידיו למעלה מן הציון, ... בית יוסף אורח חיים סימן קכח ומגביהין ידיהם כנגד כתפיהן. משנה סוטה (לח). במדינה כהנים נושאים את ידיהם כנגד כתפיהם ובמקדש על גבי ראשיהם ופירש רש"י טעמא מפני שבמקדש מברכין את העם בשם המפורש ושכינה למעלה מקשרי אצבעותיהם (טט - כעין שכינה מעל כנפי הכרובים):

דברי הימים ב ג,י: וַיַּעַשׂ בְּבֵית-קֹדֶשׁ הַקְּדָשִׁים כְּרוּבִים שְׁנַיִם מַעֲשֵׂה צַעֲצְעִים וַיַּצְפוּ אֹתָם זָהָב: דברי הימים ב ג,יג: כַּנְפֵי הַכְּרוּבִים הָאֵלֶּה פְּרָשִׁים אֲמֹת עֶשְׂרִים וְהֵם עֹמְדִים עַל-רַגְלֵיהֶם וּפְנֵיהֶם לְבַיִת: ס

בבלי בבא בתרא צט,א ... רבי יוחנן ור' אלעזר, חד אמר: (שמ' תר'כה,ב) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו, וחד אמר: (דב'י ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת (בכרובים שעשה שלמה בבית ראשון). ולמ"ד וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת! לא קשיא: כאן בזמן שישראל עושין רצונו של מקום, כאן בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום. ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת, הא כתיב: (שמ' תר'כה,ב) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו! דמזדדי אצדודי; דתניא, אונקלוס הגר אמר: כרובים (דב'י ב ג,יג) מַעֲשֵׂה צַעֲצְעִים הֵן, ומצודדים פניהם כתלמיד הנפטר מרבו.

ולמ"ד וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו, (איך ירש) הא כתיב: (דב'י ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת! וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין מהכתוב אחריה אִישׁ אֶל-אָחִיו

אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב (א) בזמן שישראל עושין רצונו של מקום (ב) בזמן שאין ישראל עושין רצונו של מקום אֶל-אָחִיו – אתנח מגביל הכתוב וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו למצב (א) ואז וּפְנֵיהֶם – טפחא כפותחת טפח להתאפיין (כאן להוות יחידה אחת) עם הכתוב אחריה אִישׁ אֶל-אָחִיו ועל כך כתב דף על הדף ס"ת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו שלו"ם, שכשאחד מדבר עם השני בא שלום, והוא אחד משמותיו של הקב"ה כמו שאחז"ל (שבת י"ב)

וּפְנֵיהֶם – טפחא כטעם מפסיק, מתאים למצב (ב) שאז (דב'י ב ג,יג) וּפְנֵיהֶם לְבַיִת רשב"ם ... וכשאין עושין הופכין פניהם לבית דרך נס.

ולמ"ד (דב'י ב ג,יג) פְּנֵיהֶם לְבַיִת, הא כתיב: (שמ' תר'כה,ב) וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו! אֶל-אָחִיו – מקף כרב-מצב של דמזדדי אצדודי; (א) קצת פונים זה לזה (ב) קצת פונים אל הבית וע"פ רבינו גרשום בבא בתרא צט,א מסתכל ולא מסתכל ... דמזדדי אצדודי. שהיו פונים זה לזה ולא כל כך כי אם כתלמיד הנפטר מרבו שחוזר לאחוריו ומסתכל ולא מסתכלו כל כך:

אֶל-הַכַּפְּרֹת – קדמא זקא-קטן במלים מחוברות במקף, כעין מידה מוקדם שהוא מאוחר בענין, גם יכול להיות בתפקיד מידה י"ב של ר' ישמעאל ... דבר הלמד מסופו. כגון ללמוד מ-פְּנֵי הַכְּרָבִים שעליהם יש הלכה למשה מסיני ששיעורם טפח, לעובי (גובה) הכפורת שיהיה טפח אחרי שירקעו ממנה את הכרובים.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-ספוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיהי לפרטיה; **מרכא תביר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיהי לפרטיה; **תביר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סודר שנהלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** – גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות יר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **אלישא-קטנה** – תרסא – דרוש בפסוק שיעור; **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכה; **תלישא-גדולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור; **מחיצה**, עיריה, שגגה = שכה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובע"פ.

יהיו – בהוויתם, תכונתם המוקדמת היא **אל-הכפפרת יהיו פני הכרבים** – להראות כי בשורש עם ישראל עושים רצונו של מקום, בלשון בעל התניא אהבה מסותרת לדבוק בה'.

יהיו – טפחא, כמשנה משמעות, לומר שזה נגד הוויתם שיהיו פני הכרובים פונים אל הבית מפני שאין ישראל עושים רצונו של מקום נגד הוויתם ולעתידי לבוא יתגלה דבקות מלאה בה' ולא רק באהבה מסותרת.

פני הכרבים – מרכא סלוק, רבוי והגבלה. רבוי ללמד על חיות המרכבה, מקור אפשרי לכרובים שעשה שלמה המלך, הגבלה שרק כרובי ארון הברית וכרובי שלמה הם כעין הכרובים של המרכבה, אבל לא עושים כרובים אחרים לקיים (**שמ' יתרו כג**) **לא-יהנה לך אלהים אחרים על-פני:** (לא לעשות כעין חיות המרכבה) וכן (**שמ' ית' כג**) **לא תעשו אתי אלהי כסף ואלהי זָבָב לא תעשו לכם: רש"י** (כ) **לא תעשו אתי אלהי כסף** – לא תעשו אתי אלהי כסף (ראה מכיל' יתרו בחדש י'). **אתי אלהי כסף** – בא להזהיר על הכרובים שאתה עושה לעמוד אתי, שלא יהיו של כסף, שאם שניתם לעשותם של כסף הרי הם לפני כאלהות (ראה שם). **ואלהי זָבָב** – בא להזהיר שלא יוסיף על שָׁנִים, שאם עשית ארבעה, הרי הם לפני כאלהי זָבָב (ראה שם). **לא תעשו לכם** – שלא תאמרו: הריני עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדרך שאני עושה בבית עולמים, לכך נאמרו: **לא תעשו לכם** (ראה שם).

האם יש קשר בין כרובי ארון הברית ובין אריות מגולפים על ארון הקודש או רקומים על הפרוכת בבית הכנסת (מקום תפילה) **דף על הדף בבלי בבא בתרא צט א**, ... בשו"ת משיב דברים להגאון ר"ג ליטש - רוננבוים זצ"ל (יו"ד סי' קה) כותב:

ע"ד שאלתו בענין האריות שעומדים בבית הכנסת לנוי ולהדר, ומעמדם בזה האופן הלוחות עומדים ממעל לארון הקודש וסביב להם חונים שתי האריות, בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות, ... וראיתי בספר מחנה חיים ח"ב יו"ד סי' כ"ט שחפש ומצא איהו טעם להעמדת האריות וכתב שם שהם סימן לכרובים שציוה הקדוש ברוך הוא להעמיד אצל הארון שבו הלוחות ושיהי' **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה** עפ"י הטעם **הרבינו בחיי** בשם הרמב"ם **בפ' תרומה** דזה מראה על אמונת הנבואה שהיא עיקר ויסוד לתורה"ק תורה מן השמים, והוא א' (עיקר שש) מ"ג עקרים. ולפי"ז אם המה רומזים על הכרובים בודאי צריך שיהי' העמדתן כ-**פְּנֵי הַכְּרָבִים** שהי' **פְּנֵיהֶם אֵישׁ אֶל-אָחִיו** ובהאי הנשאל הי' צריך אולי להפכם ממה שהם עכשיו עומדים ופשוט.

אבל לדעתי בכונן לא העמידו הרבנים כשהי' בונים הביהכנס' הנהו אריות איש אל אחיו אלא שינו להפוך להראות כי אין האריות רמז אל הכרובים.

אל-הכפפרת יהיו פני הכרבים – סלוק בתפקיד הגבלה, בצווי ה' רק במשכן ובמקדש עשו כרובים שבהוויתם פונים זה לזה להראות חיבת ישראל למקום. כדי להדגיש שאין האריות מייצגים הכרובים, עושים אותם בפניהם אל הבית ואחוריהם אל הלוחות.

תיקוני זוהר תקונא שבעין דף ככח עמוד א (תה"ז) סימן צח) צט) לפי החלוקה של תה"ז **מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי** (הסברים בעזרת (א) **מתוק מדבש** (ב) **מעלות הסולם, הרב ברנדווין יהודה צבי** (אוצר החכמה ע' רעא), (צט) ... (**שמ' תר' כה**) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה סְכָכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכְּפָרֶת** דא כפורתא דעינא (זו כפורת העין שהוא כנגד מידת) היסוד שהוא שביעי לבינה, לכן כולל שבעה גלדי (קרומי) העין). **תלת גווינין דעינא** (לעין שלושה צבעים) **אינון** (שהם: לבן סוד השם) **אהי"ה** (שבכח, ירוק סוד השם) **יהו"ה** (שבתפארת, תכלת סוד השם) **אדנ"י** (שבמלכות והם סוד) **כלל ופרט וכלל ואינון** (וג' שמות אלו הם כנגד (א) **יתודא** (טט) – ע"פ מעלות הסולם, אפשר בתפילה או מצווה שאומרים לשם יחוד ... (ב) **ברכה** (טט) – אפשר בתפילה שהיא במקום עבודת קרבת או מצווה שאומרים ברוך אתה (ג) **קדושה** (בתפילה אדנ"י שפתי תפתח ופי יגיד תהילתך) (אוצר גי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת יב"ק) וסימן (**תהלים כג**) **יְעַנְנֵוּ בְּיוֹם-קָרְאָנוּ** (להורות מי שיגרום למעלה יחוד ברכה קדושה, יענו אותו מן השמים) (טט – שיקבלו תפילתו, ע"פ 'דרשות תהלים' אימתי **תה' קמה יח**) **קְרֹב ה' לְכָל-קָרְאֵיו** ומקבל תפילתם? **לְכָל אֲשֶׁר יִקְרָאָהוּ בְּאֵמֶת**: – שנהררים במדת האמת וגו'. הובא (**שמ' בשלח יג**) **וַיַּעֲנֵנוּ בְּאֵמֶת** – אותיות אמ"ת)) דהכי סליק חושבן תלת שמהן אלין כחושבן יב"ק. (ועתה מפרשים כי) **אהי"ה** (סוד) **כתר** (שכולל כל הספירות תחתיו והוא) **עלאה** (עליון מכולם והוא שורש גוון הלבן שבעין שהוא כותר ומקף כל גוויני העין), **יהו"ה** (הוא סוד) **עמורא דאמצעייתא** (תפארת שבעמוד האמצעי שהוא המידה) האמצע בין הספירות דהיינו שאוחז מן הכתר עד המלכות שהוא שורש גוון ירוק שבעין, כגון האמצעי שבעין), **אדנ"י** (הוא סוד) **שכינתא תתאה** (המכינה התחתונה שהיא שורש גוון תכלת של העין וכוללת כל ספירות האצילות). ... (רמ"ק, הגר"א, כ"מ))

כיצד (**שמ' תר' כה**) **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה** מלמד על כלל פרט וכלל? (לפי ההסבר על תיקון ע' זה לא המידה מ"ג מידות בעלת ההגדרה הזאת, אלא אם נאמר כי הכלל בתראה המשפיע לבי"ע, וע"י היחוד, הברכה והקדושה שישאל עושים מלמטה וזה ממשיך ברכה לעליונים.)

פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים – קדמא ואולא, מלמד בכעין כלל ופרט וכלל על סדר היכללות והשתלשלות מסוים. **לְמַעַלָּה** – רביע, רמז לשמות ה' בעלי ארבע אותיות, רמז לארבע כנפיים בסה"כ לשני כרובים, וב-**תקוני זוהר תיקון ע' (סעיף צח)** לפי החלוקה של **מעלות הסולם** נאמר כנפי העין ושני כרובי העין הם כנגד ארבע כנפיים לכל חיה, ובאלו ארבעה גוויני העין מאירות ארבע אותיות הו"ה, ובארבע כנפי העין מאיר שם אדנ"י, זה הוא (**קהלת ה,ז**) **כִּי גִבַּה מַעַל גִּבַּה שְׁמֶר וּגְבָהִים עֲלֵיהֶם**: אלין אינון יהו"ה אהי"ה אבא ואימא.

וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים – גי' ר"ת ו' ה' כ' עולה יא"ק (אוצר הגי' הרי"ר פאלוך זצ"ל ר"ת ארץ ישראל קדושה) עם הכולל של הגי' עולה יב"ק ר"ת **יְעַנְנֵנוּ בְּיוֹם-קָרְאָנוּ** (**תהלים כג**) **ה' הוֹשִׁיעָה הַמֶּלֶךְ יַעֲנֵנוּ בְּיוֹם-קָרְאָנוּ** (פ) (ע"פ אוצר הרי"ר פאלוך זצ"ל גי' ר"ת (**תהלים כג**)) **יַעֲנֵנוּ ה' בְּיוֹם צָרָה** עולה יב"ק

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – ר"ת ו"ה כמו ר"ת (בר' א, א) ו'א'ת הארץ, רמז לשפע היורד ל-ארץ ישראל קדושה (לע"ל יא"ק) וממנה מתפשט לכל הבריאה שהיא חומר והנקראת ארץ. אפשר קשר לשם אדנ"י שבמלכות המקבל כל ההארות וההשפעות העליונות כדי להשפיע להתחוננים. **רמב"ן שמות פכה** ... תוכל לדעת כי ראוי להם שיהיו **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה**, (טעם רביע מרמז) כי הם (כעין נושאים) כסא עליון (שהוא כעין ארבע צדיים) וסוככים על העדות שהיא מכתב אלהים (להלן לב, טז). וזה טעם ולתבנית המרכבה, כי הכרובים שראה יחזקאל נושאים הכבוד תבנית לכרובים שהם כבוד ותפארת אשר במשכן ובמקדש תבנית להן, (במראה מרכבה שניה, שראה יחזקאל, היו חיות בעלות ארבע כנפיים) **[רבינו] בחיי שמות פרק כה** ... ועוד אפשר לפרש כי הארון ירמוז לגן, ושני לוחות שבו, הלוח האחד יש מצות שכליות, והלוח השני מצות גופניות, כנגד עץ החיים ועץ הדעת, וכפרת רמז לערבות, הוא הרקיע העליון הזך המכסה כל שאר רקיעים, והכרובים שעל הכפרות רמז למלאכים שלמעלה מערבות שהנבואה יוצאה מביניהם לכל שאר הנביאים, **וְהָיוּ הַכְּרָבִים פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים לְמַעַלָּה**, לקבל שפע מאת הבורא יתברך שנבואתו של משה בלא אמצעי ובא לו הדבור ממנו לבין שני הכרובים.

וְהָיוּ הַכְּרָבִים – תרסא בתפקיד מחיצת מקור הנבואה, קדמא ואולא של **פְּרָשֵׁי כְּנָפֵים** מלמדת על סדר ירידת הנבואה לשאר הנביאים **לְמַעַלָּה** – ממלאכים שלמעלה מרקיע ערבות

ב"ה טוב טעם ודעת למדני במצוות האמנותי – ההלים ק"ט, שם; טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; **מונח** – רבוי; **מהפך פשטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **דוגא** – מוציא; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב' שעשויה לגדול; יתור לרבות, מכל מקום; **דוגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעותם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקף-קטן** – 1; **זקף-גדול** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף; **השלישיה** (קדמא – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואולא** – בסדר זה או הפוך, הצבת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תרסא** – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = **שכחה**; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עירייה, שגגה = **שכחה**; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתשובה"פ.

לכרובים (העליונים) שהם כבוד ותפארת; והכרובים אשר במשכן ובמקדש - תבנית להם, **(קהלת ה, ז)** **כִּי גִבַּע מַעַל גִּבַּע שְׁמֶר וְגִבְיָהִם צִלְיָהֶם**; וזה טעם "ואדע" **(ח' ז, ב)** - שראה באחד וידע באחד, ולפיכך אמר "המה" (שם); והמשכיל יבין.

יהושע ג, יא: הנה ארון הברית אדון פל-הארץ עבר לפניכם בירדן:

מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויקהל סימן ז ... ולא תאמר שצמצם הקדוש ברוך הוא שכינתו בתוך המשכן אלא אף בתוך הארון שעשה בצלאל צמצם שכינתו שנאמר **(יהושע ג, יא)** **הנה ארון הברית אדון פל-הארץ** זה הקדוש ברוך הוא שהיה בתוכו,

אוצר המדרשים (איינושטיין) תמורה עמוד 582 ... אלא הקדוש ברוך הוא הוא אדון לכל דבר שנאמר **(יהושע ג, יא)** **ארון הברית אדון פל-הארץ**, הרי המקום נקרא אדון לארון.

ילקוט שמעוני תורה פרשת בהעלותך רמז תשכט

... ויהי בנסות הארון [י, לה]. מה עסקו של ארון הזה. אלא שהיו לוחות הברית נתונות בתוכו והשכינה דרה בתוכו, שכן הוא אומר

(יהושע ג, יא) **הנה ארון הברית אדון פל-הארץ וגו'**, וכן הוא אומר **(דב' ויחל ל, א)** **ה' אֱלֹהֵיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ,**

(דב' ויחל ל, א) **ה' אֱלֹהֵיךָ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ הוּא יְרַשְׁתֶּם יְהוֹשֻׁעַ הוּא עֹבֵר לְפָנֶיךָ פֶּאֶשֶׁר דָּבַר ה':**

בספר שמואל א' עם ישראל מיחס לארון הברית כה א-לקי שיצילם במערכה נגד פלשתים.

(שמ"א ד) (ג) ויבא העם אל-המחנה ויאמרו זקני ישראל למה נגפנו ה' היום לפני פלשתים נקחה אלינו משלה את-ארון ברית ה' ויבא בקרבנו וישענו מפר אבינו: **(ד)** וישלח העם שלה וישאו משם את ארון ברית ה' צבאות ישב הכרבים ושם שני בני-עלי עם-ארון ברית האלהים חפני ופניחס: **(ה)** ויהי כבוא ארון ברית ה' אל-המחנה וירעו כל-ישראל תרועה גדולה ויהם הארץ:

הפלשתים מתיחסים לארון הברית כא-לקות. **(ו)** וישמעו פלשתים את-קול התרועה ויאמרו מה קול התרועה הגדולה הזאת במחנה העברים וידעו כי ארון ה' בא אל-המחנה: **(ז)** ויראו הפלשתים כי אמרו בא אלהים אל-המחנה ויאמרו אוי לנו כי לא היתה פזת אתמול שלשם: **(ח)** אוי לנו מי יצילנו מיד האלהים האדירים האלה אלה הם האלהים המקים את-מצרים ככל-מפה במצרים:

בתוך כך מתואר ארון ברית ה' צבאות ישב הכרבים צמצום שכינתו של הקב"ה אל בין שני הכרובים שעל הכפורת.

(ב) פסוק (שמ' תר' כה, כא) הוא משל בארץ המלמד על הנמשל בשמים; ובטוי למאמר **[מדרש ילמדנו (מאן) ילקוט תלמוד תורה - פרשת נשא]** א"י שמואל בשעה שברא הב"ה את העולם נתאוה שיהיה לו דירה בתחתונים כשם שיש לו בעליונים. עכשו נבוא להתבונן בקישור בין שמים וארץ במשל ארון העדות ובנמשל בעולמות עליונים:

בפסוק **(שמ' תר' כה, כ)** וקני הכרבים פְּרָשֵׁי כְנָפִים לְמַעַל סַכְכִּים כְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַפְּפֹת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אָחִיו

אל-הפפֹת יקני פני הכרבים: המלה האחרונה פותחת באת "ה". בפסוק **(שמ' תר' כה, כא)** וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת ,

נצרף את האותיות הראשונות ה – ו – ה – ת – א – ה ונשנה סדרן מתקבל ה – ו – ה – א – ת' וגם ו – ה – א – ה – ת' כאלו שילוב פעמיים של שם א – ה – ו – ה שם הבינה ושם הדעת, הקישור בין שמים וארץ והשפעת החיות ות' רמז לתורה, החכמה האלקית שע"י אותיותיה ה' ברא את הבריאה. לגבי השם הראשון אות אחת בפסוק הקודם כעין בשמים ושלוש אותיות בפסוק השני כעין בארץ. זה גם משל לקשר בעולמות עליונים בין עולם אצילות ובין עולם הבריאה שבו המרכבה האלקית ועולם היצירה ועולם העשיה שבו הארץ וארון העדות במשכן ובבית המקדש.

ילקוט שמעוני תורה פרשת תרומה רמז שסח ועשו ארון עצי שטים ...

מ"ט דר' מאיר ונתת את-הכפֹת על-הארץ מלמעלה דעתיה דר' מאיר אין מוקדם ומאוחר בתורה אלא וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֶיךָ ואח"כ ונתת את-הכפֹת על-הארץ מלמעלה. ר' פנחס בשם ר"ש בן יוחאי תורה שנתן לו הקדוש ברוך

הוא למשה אש לבנה חרותה באש שחורה היא מאש חצובה מאש נתונה מאש שנאמר מימינו אש דת למו,

בארון העדות מונחים (א) שני לוחות שניים שהם מ"פסל לך" שנאמר למשה רבנו ועליהם כתב ה' את עשרת הדברות ולפי ירושלמי שקלים כל שאר המצוות כתובות גם עליהם. כתב אלקי על אבן מהארץ שנבראה ע"י ה'. מונחים (ב) שני לוחות ראשונים (למאן דאמר שגם הם נתנו בו), כתב אלקי על "חציבה" אלקית מתחת לכסא הכבוד (המרכבה האלקית). מונח (ג) ספר תורה (למאן דאמר שהיה מונח בפנים) שכתב משה רבנו בשנה הארבעים ליציאת מצרים, פרשת וילך.

לוחות ראשונים מעשה אלקים ואיננו באים להמשילו. לוחות שניים שילוב בין שמים וארץ. ספר התורה הוא דיו שחור משל לאש שחורה, כתוב על קלף לבן משל לאבן הספיר הלבנה מהארץ, ומשל לכתב על לוחות הראשונים. משל לחומר ולכתב בלוחות השניים.

רמב"ן שמות פקודי מ ... כי לא יקרא הארון כן (ארון העדות) רק בהיות בו לוחות העדות. וְאֶל-הָאָרֶן – מקף כרב-מצב שם הארון (א) ללא העדות אינו נקרא ארון העדות, (ב) מרגע שהעדות ניתנת לתוכו (אפשר אפילו בשעת ההכנסה) מיד נקרא ארון העדות.

פסיקתא זוטרתא (לקח טוב) כא) ונתת את-הכפֹת על-הארץ מלמעלה. לפי שיש על בסמוך, ויש על לפני, לפיכך הוצרך לומר מלמעלה: וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֶיךָ. להביא שברי לוחות שהיו מונחין בארון:

על-הארץ – מקף כרב-משמע של מלת על: (א) סמוך (ב) לפני (ג) מלמעלה. וכאן טעם אתנח של מלת מלמעלה מגביל את נתינת הכפֹת על-הארץ במשמע מלמעלה

זקוני שמות כה, כא) ונתת את-הכפֹת על-הארץ מלמעלה ואח"כ וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת, כיצד מבאלול (צ"ע כי ירד עם ביוה"כ שזה י'

תשרי) שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', וככ"ה בכסלו הסמוך לאחריו כשנגמר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר ואל הארון תתן את העדות. ולפי פשוטו וְאֶל-הָאָרֶן כבר יהיה נתון את העדת, ואח"כ ונתת את הכפורת, ואידי דנקט ליה ואזיל בעשיית הכפורת, כתב לך תחלה ונתת את-הכפֹת כדי לגמור כל העשיות המוטלות עליה. וְאֶל-הָאָרֶן תִּתֵּן אֶת-הַעֲדוֹת כאן צוה לתת הלוחות בארון ולמעלה שכתוב ונתת אל הארון נתן טעם ללא יסורו ממנו. אֲשֶׁר אֶתֵּן

אלֶיךָ הם הלוחות שניות שהרי פרשה זו נאמרה במ' יום האחרונות, והראשונות נשתברו מ"ז בתמוז שעבר.

וְאֶל-הָאָרֶן – מונח זקף-קטן במלה אחת, כעין מידת דרשה ריבה וריבה את הכל (נאמר באחד וחל על הכל), כאן נאמר על הלוחות השניים השלמים, ומרמז לנתינת הלוחות הראשונים השבורים. **תתן את-העֲדוֹת** – זקף-קטן, בתפקיד שטים, רמז לשני לוחות הברית? רמז לנתינה פעמיים? אֲשֶׁר אֶתֵּן – מרכא טפחא, כעין יתור לרבות נתינה נוספת על הנתינה הראשונה. האם רמז לנתינת לוחות שניים בנוסף על לוחות ראשונים. רמז לנתינת ספר תורה ראשון שכתב משה בארון הברית.

אלֶיךָ – סלוק, מגביל. אפשר שזה יסוד לעקרון השמיני של הרמב"ם שכל התורה (שכה"ת) המצוית עתה בידינו היא הנתונה לנו ע"י משה רבנו עליו השלום (מרע"ה).

ב"ה טוב טעם ודעת למדוד (טטרול) כי במצוותך האמיתי – ההלים ק"ט, שם; טעמי המראק והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; מצות ההשפחות; אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; מהפך פשטא – מוציא ממשש; מרצא = מארד, רבוי; דרנא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרצא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרצא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרצא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקרה – כד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק י – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהעניין על העניין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, י; זקה-קטן – 2; זקה-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקה-קטן ... זקה-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה; קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהעניין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישימאל ול"ג מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תרסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; פזר – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתוכו/ב"פ.

1.7 שמות תרומה כהא (התשע"ז) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה, ג – ד:

[ג] וזאת התרומה אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונהשת: [ד] ותכלת וארנמן ותלעת שני ושש ועזים:

רש"י (שמ' תר' כה,ג) תקחו את-התרומת - אמרו רבותינו שלש תרומות אמורות כאן, אחת תרומת בקע לגלגלת, שנעשו מהם האדנים, כמו שפורש באלה פקודי (שמ' לח, כו - כז), ואחת תרומת המזבח בקע לגלגלת לקופות לקנות מהן קרבנות צבור, ואחת תרומת המשכן נדבת כל אחד ואחד. שלשה עשר דברים האמורים בענין כולם הוצרכו למלאכת המשכן או לבגדי כהונה, כשתדקדק בהם: רש"י (שמ' תר' כה,ג-ד) זהב וכסף ונהשת (כה,ד) ותכלת - כולם באו בנדבה, איש מה שנדבו לבו, חוץ מן הכסף שבא בשוה מחצית השקל לכל אחד (טט: לקרבנות צבור) (ראה שמ' תשא ל, ג); ולא מצינו בכל מלאכת המשכן שהוצרך שם כסף יותר, שנאמר (שמ' פק' לח,כה) וכסף פקודי העדה מאת פפר. (שמ' פק' לח,כו) בקע לגלגלת מחצית השקל, ושאר כסף הבא שם בנדבה, עשאוהו לכלי שרת. (כה,ד) ותכלת - צמר צבועה בדם חלזון, וצבעו ירוק; וארנמן - צמר צבוע ממין צבע ששמו ארגמן; ושש - הוא פשתן; ועזים - נוצה של עזים, לכך תרגם אונקלוס ומעזי, הבא מן העזים, ולא עזים עצמם, שתרגום של עזים עזיאי:

(שמ' תר' כה,ג) וזאת התרומה - פשטא זקה-קטן שתי דרשות, דרשה ראשונה בפשט: [תורה שלמה (להלן) תו"ש ל] ע"פ [ירושלמי שקלים פ"א,ה"א] מדובר בתרומת המשכן למשכן מה שירצו יעשו, כגון זה לקדשים וזה למנוחה וזה למזבח, שלא כמו תרומת האדנים ובתרומת מחצית השקל לקרבנות צבור שאי אפשר לעשות בתרומה מה שרצו. וזאת - פשטא - בתפקיד של ערך אחד ללמד כי התרומה לבנין המשכן, בגדי כהנים, כל צרכי העבודה במשכן פרט לקרבנות הצבור, היא מיוחדת בכך שהנדבו כל ישראל כל צרכי בנין המשכן. לעומת תרומות אחרות שיש חובת שקילת שקלי כסף בלבד. התנדבו י"ג דברים הנמנים בפסוקים ג' - ז' ו- [תו"ש לו] מביא מה- [זוהר ח"ב קלה]. שדורש ט"ו דברים כנגד ט"ו מועדים, ומביא מ- [המדרש הגדול] ששה עשר דברים הכולל בשמים כנגד ט"ו דברים שעשה ה' להם במצרים. דרשה שניה: מקורה ב- [תו"ש לו] ע"פ [מדרש אבכר] אמר רבי יהושע בן לוי שאם רצה אדם לשלש שקלים שלש פעמים בשנה (פי' להביא שקלו ג"פ בשנה בכל פעם שליש מתור וכו' מ וכן מפורש) ב- [ירושלמי שקלים פ"א,ה"א]. שנאמר (תמניה יג,א) והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל פשגה לעבדת בית אלהינו:

טט – הדרשה הראשונה מלמדת ש- [זאת התרומה] זאת תרומת המשכן, הדרשה השניה יוצאת מהפשט אבל לא ע"י תבנית הטעמים מהפך פשטא אלא בלימוד אלפניה אל האזכרה השניה (כה,ג) תקחו את-התרומת - זו תרומת שקלים (טט: לקרבנות צבור), ומפני ש [זאת התרומה] היא אזכרה שלישית של מלת "תרומה" (אחרי שתי אזכרות בפסוק הקודם) מוציא אותה מהפשט של תרומת המשכן ומלמד שאפשר לתרום את תרומת מחצית השקל לקרבנות צבור שלוש פעמים בשנה. נסביר את תבנית הטעמים התומכת בלימוד זה. (שמ' תר' כה,ג) וזאת התרומה - (סלוק) פשטא זקה-קטן והוא יתאור ואחריו פעולה (כה,ג) אשר תקחו מאתם, תבנית טעמים העשויה ללמד לכתוב אחרי [זאת התרומה] ולכתוב אלפניה אל (כה,ג) תקחו את-התרומת היינו לתרום מחצית השקל לקרבנות צבור שלוש פעמים בשנה, בשלושה שלישים. ומה כנראה המקור להלכה הבאה המבוססת על (תמניה יג,א) פסוק זה הוא מקור למצוות צדקה מינימלית לשנה, מובא במקורות אחדים, כאן מובא בפירושו [ברכי יוסף יורה דעה סימן רמט] עוד זאת אדרש על הגאון הרב פני יהושע הנוד, חדא דאגב שטפיה כתב חצי שקל ומחצית השקל (טט: לא הקפיד וכתב מחצית, אבל צ"ל שליש), זה פעמים, ובש"ס (ב"ב ט א) ובפוסקים (רמב"ם מתנו"ע פ"ז ה"ה ושו"ע כאן סע' ב') ובכתוב (תמניה יג,א) הוא שלישית השקל^ה. ותו קשה, שכתב דלא כפינן על זה, דבמחצית השקל קיים צדקה. והלכה רווחת דכופין על צדקה, כמו שנתבאר סימן רמ"ח (שו"ע סע' א' ובכר"כ"י אות א) דכן פסקו רוב גדולי הפוסקים. וההיא (ב"ב ח ב) דרבא אכפיה לרב נתן בר אמי ואפיק ת' זו לצדקה, הוא כפיה ממש. ואיך כתב דלא כפינן על זה. ומוכרח דהא דשלישית השקל היינו בדלית ליה נגרימיה כלום, ולרש אין כל, עכ"ז חייב שלישית השקל. והכי משמע קצת מדברי הרמב"ם פ"ז דמ"ע (ה"ה), שכתב ואחד מעשרה מדה בינונות, פחות מכן עין רעה, לעולם לא ימנע עצמו מ- [שלישית השקל פשגה], וכל הנותן פחות מזה לא קיים מצוה, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב ליתן צדקה לאחר. עכ"ל. נעיין בתבניות טעמים אחרות ב- (תמניה יג,א) והעמדנו עלינו מצות - מהפך פשטא זקה-קטן, זקה-קטן מלמד על שתי דרשות אשר לפחות אחת מהן יוצאת ממשט הכתוב. אפשר שזה מתייחס לכתוב הבא לתת עלינו שלישית השקל (א) שלישית השקל - מרצא טפחא, בתפקיד יתור לרבות עליו. היינו זאת הצדקה מינימלית לשנה; (ב) לתרום את מחצית השקל בשלושה שלישים. אפשר שזה הלימוד מתבנית הטעמים של לתת עלינו שלישית השקל - מרצא תביר מרצא טפחא, כעין קבוצת פרטים עם הלכה לא שיה לפרטיה, תרום מחצית השקל בפעם אחת, תרום אותו בשלושה שלישים. פשגה - אתנה - מגביל שאם לא תרם את מחצית השקל בכל דרך או לא נתן שלישית שקל צדקה בשנה לא קיים המצות הללו. מתבנית הטעמים של עלינו שלישית השקל - תביר מרצא טפחא, כעין קבוצת פרטים שעל חלק מפרטיה לא חלה הלכה מסוימת. אפשר שמי שאין לו לא כופין אותו לתת יותר משלישית שקל.

בלימוד לאחריה מלמד אל אשר תקחו - מרצא טפחא כיתור לרבות ע"פ הסבר [תו"ש לה] על [תנחומא סי' ה] עולה שהביאו מביזת מצרים בנוסף על ביזת הים ע"פ הנאמר (תה' סו,ד) פנפי ונה נחפה בכסף זו ביזת מצרים ואברומיה גיררק תרוין זו ביזת הים: מאתם - אתנה כמגביל, [תורה תמימה = ת"ת] (ב) דבר אל בני ישראל וגו' - חמשה לא יתרומו ואם תרמו אין תרומתם תרומה, החרש והשוטה והקטן והתורם את שאינו שלו, ועובד כוכבים שתרם של ישראל אפילו ברשותו. וע"פ [תו"ש לד] גם ממעט גוי. זהב וכסף - מרצא טפחא כיתור לרבות תרומת המשכן על מה שפרש"י חוץ מן הכסף שבא שוה בשוה במחצית השקל לאדנים ולקרבות, ורבי זה חל לא רק על המלים המוטעמות "זהב וכסף" אבל הכוונה על כל חמרי נדבת המשכן. ונהשת - סלוק, מגביל לחמרים נקיים. (מקור?) הסבר נוסף ליתור לרבות על החמרים את מטרם במשכן כגון (א) זהב וכסף ונחשת כנגד שלוש מלכויות (בבל, מדי פרס, יון) [תו"ש מב ע"פ תנחומא סי' ז], (ב) זהב לכפר על חטא העגל כרזם לראש השנה נגד המקטרג בדין, כסף כנגד יום הכפורים המלבן עוונות ישראל, נחשת כנגד קרבנות החג שהם תיקון על 70 אומות העולם וכשם שהם מתמעטין מיום ליום כך עכו"ם הולכים ומתמעטים [זוהר כרך ב תרומה קלח,א].

ועוד הסבר זהב וכסף - מרצא טפחא כיתור לרבות על תרומת המשכן החמרת, את התרומה העליונה [רבינו בחיי שמות כה] כי כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה התרומה העליונה וישכינו שכינה למטה ביניהם. הכל תלוי במחשבה ובכנות הלב, לב שלם נרצה לקב"ה ובוחר בהם ומשרה שכינתו בתוכם. (ע"פ [רבינו בחיי] במהדורת מוסד הרב קוק עם הערות ומראי מקומות של הרב חיים דב

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ד) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל; מונח – רבו; **המקף פשטא** – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבו; דרגא – מצרף; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבו מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקף** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק 1** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **ורקא סגול** – מוסיף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גדול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בחצי פסוק – היקף השלישיה; **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר תמאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבו, מינוט), **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"פ.

שעוועל מקור רב"ח ברמב"ן [רמב"ן שמות כה] ... ובאלה שמות רבה (מט ג) (כה,ג) **זאת התרומה אשר תקחו מאתם**, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר (ד' ג,ג) **קדש ישראל לה' ראשית תבואתה**. ושם (שמו"ר לג א) עוד אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל מכרתי לכם תורתו וכביכול נמכרתי עמה, שנאמר (כה,ג) **ויקחו-לי תרומה**, כי התרומה תהיה לי ואני עמה, כדרך (שה"ש בטז) **דוגי לי ואני לוי הרעה בשושים**: וכן אמר (כה,ט) **ככל אשר אני מראה אותך**, כי אני הוא המראה, ואמר הראה אותך, רמז למלת **אני**, וכן (כה,ג) **אשר-אתה מראה**, וכן אמר דוד (דה"א כח, יט) **הכל בכתב מיד ה' עלי השפיל**, כי היתה עליו יד ה': **רבינו בחיי שמות כה** וע"ד הקבלה: (כה,ג) **ויקחו-לי תרומה**, ויקחו אלי כנסת ישראל שהיא תרומה, והיא הנקראת "זאת", ולכך אמר (כה,ג) **וזאת התרומה**, וכן כתיב: (בר' ויחי מט,כח) **וזאת אשר-דבר להם אביהם**, ושם בארתי, וכתיב: (תה' קיח,ג) **מאת ה' היתה זאת היא נפלאת בעינינו**. ואמר (כה,ג) **ויקחו-לי** ליחד את הכל ממטה למעלה וממעלה למטה, ולפי שהכל תלוי במחשבה ובכונת הלב על כן אמר: (כה,ג) **מאת כל-איש אשר ידבנו לבו**. ולזה רמזו במדרש, הוא שאמרו: (תנחומא ישן אמור כד) ויקחו תרומה, אין כתיב כאן אלא (כה,ג) **ויקחו-לי** אותי לוקחים כביכול אמר הקדוש ברוך הוא קחו אותי שאדור ביניכם. ועוד אמרו במדרש: (שמו"ר מט, ג) (כה,ג) **וזאת התרומה אשר תקחו**, כנסת ישראל שהיא תרומה, שנאמר: (ד' ג,ג) **קדש ישראל לה' ראשית תבואתה**. (בספרים בתורת הסוד מוסבר כי כוונת לקיחת אותי זה אותיות הוי"ה) ויש לך לדעת כי מן (כה,ג) **ויקחו-לי** עד (כה,ג) **וזאת התרומה** מדבר בתרומה העליונה, **אשר תקחו מאתם זהב וכסף ונחשת**: מדבר בתרומת המשכן, ובאור הענין: כי כשיביאו ישראל תרומת המשכן שהוא זהב וכסף ונחשת וכל השאר יביאו עמם התרומה העליונה, וזה באור: (כה,ח) **ועשו לי מקדש**, זו תרומת המשכן, (כה,ח) **ושכנתו בתוכם**: זו תרומה עליונה, וזה סוד הכתוב: (שמ' ויקהל לה,ה) **וביאה את תרומת ה' זהב וכסף ונחשת**: שפירושו עם" תרומת ה', או יאמר הכתוב (שמ' ויקהל לה,ה) **קחו מאתכם תרומה לה' כל נדיב לבו וביאה את תרומת ה'**, (שמ' ויקהל לה,ה) **קחו מאתכם תרומה**, זו תרומה העליונה, **וביאה את תרומת ה'**, זו תרומת המשכן, ועל כן אמר: **זהב וכסף ונחשת**: וזה מבואר, כי כשיביאו תרומת המשכן מיד יביאו עמה התרומה העליונה וישכיניו שכניה למטה ביניהם. וע"פ פירוש [כסף ישיב: שנפלד יוסף (אוצר החכמה) ע' כח] בדרך אפשר תרומה עליונה הוא השפע שבא מלמעלה למטה שנשפע כאשר התרומה מובאת בנדיבות לב. וע"פ פירוש [המתיבתא – התשס"ד (אוצר החכמה) ע' רכז] תרומה עליונה ... שיקחו אותו (הקב"ה) כביכול לתרומה, וכפי שאדם משיג התרומה העליונה כן יש לו ג"כ כשנתגשמה התרומה במעשה.

שמות תרומה כה,ד: והקבלת וארגמן ותולעת שני ושש ועזים:

[תורה תמימה להלן ת"ת] (כה,ד) **והקבלת** - תכלת עמרא הוא, מנלן מדשש כיתנא - תכלת עמרא⁶ [יבמות ד' ב']:
 (כה,ד) **ותולעת שני** - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים⁷ [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א]:
 (שמ' תר' כה,ד) **והקבלת וארגמן ותולעת שני** – דרגא תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה אחת) שעל כל אחד חלה אותה הלכה או ענין,
 (א) תכלת ארגמן ותולעת שני הם צמר כבשים ע"פ [ת"ת הערה ג] עמרא תרגומו של צמר, ועל שם צבעו נקרא תכלת, ... משום דסברא היא, דכל הצבועין מין אחד הן (טט: צמר) מדלא חילק בהן אלא בצבע,
 (ב) אפשר שיש לומר כדרשת [ירושלמי כלאים פ"ט ה"א] (כה,ד) **ותולעת שני** - מה תולעת דבר שיש בו רוח חיים אף כל דבר שיש בו רוח חיים⁷, כלומר ששלושה הצבעים תכלת ארגמן ותולעת שני מקורם מן החי.
 (שמ' תר' כה,ד) **וארגמן ותולעת שני** – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים הקשורים לנושא (תכונה שניה) שעל חלקם לא חלה ההלכה או הענין השני, (א) אפשר שממעט צבעים שמוזכרים כאן מן ההגבלה שהובאה ב-[ת"ת הערה ד] פסק הלכה בבבלי שבת כ"ח ב' לא הוכשרו למלאכת שמים אלא דבר טהור בלבד משום דבעינן מן המותר בפיד, ושכך גם פסק הרמב"ם. אלא שחולקים על הרמב"ם וזה כמוסבר ב-[ב] **ותולעת שני** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות מינים מן החי שמפיקים מהם צבע אדום. אפשר שזה כפתיחה של [ת"ת הערה ד] ר"ל הוא הדין בכל דבר הבא מדבר שיש בו רוח חיים וצבעו אדום כצבע תולעת, וטעם **וארגמן** תביר מלמד לחלק ולמעט כל מקורות צבע אדום שאינם תולעת שני.
 ובתולעת שני עצמה יש למעט את כל תולעת שני שאינה גדולה בהרים וזה ע"פ [תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט,ט"ז] תכלת אין כשרה אלא מן החלזון הביא שלא מן החלזון פסולה שני תולעת מן התולעת שבהרים הביאה שלא מן התולעת שבהרים פסולה:
ותולעת שני – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים שעשויה לרבות, אפשר שזהו ע"פ [ת"ת הערה ד] ומדברי רבינו בחיי משמע דהגרגרים האלה הם שהתולעת מונחת בתוכם ונקראו תולעת על שמו.

ועוד הסבר הקשור לתהליך הצביעה (שמ' תר' כה,ד) **וארגמן ותולעת שני** – תביר מרכא טפחא, מחלק כל צבע לחלק טעימה של צבע בקצת צמר ולחלק שבו יצבע את כל שאר הצמר. וממעט את חלק הטעימה אחר שניסה בו את מעט הצמר משימוש חוזר. וזה נלמד ב-[בבלי מנחות מב, ב] אמר ליה אביי לרב שמואל בר רב יהודה: הא תכילתא הכי צבעיתו לה? אמר ליה: **מיינתין** (ראה רמב"ם להלן) דם חלזון וסמנין ורמינן להו ביורה [ומרתחינן ליה], ושקלינא פורתא בביעתא וטעמינן להו באודרא, ושדינן ליה לההוא ביעתא וקלינן ליה לאודרא. שמע מינה תלת: שמע מינה טעימה פסולה, ושמע מינה - דבעינן צביעה לשמה, ושמע מינה טעימה פסלה. היינו טעימה פסולה היינו צביעה לשמה! אמר רב אשי: מה טעם קאמר, מה טעם טעימה פסולה? משום דבעינן צביעה לשמה. כתנאי: טעימה פסולה, משום שנאמר: (שמ' תצוה כח,לא) **ועשית את-מעיל האפוד כליל תכלת**: דברי ר' חנינא בן גמליאל; רבי יוחנן בן דהבאי אומר: אפילו מראה שני שבה כשר, משום שנאמר: (וי' מע' יד,ד) **ושני תולעת**. ת"ו: תכלת אין לה בדיקה, ואין נקחית אלא מן המומחה; הסבר מיינתין [רמב"ם ציצית פ"ב, ה"ג] התכלת של ציצית צריכה צביעה לשמה ואם צבעה שלא לשמה פסולה, והיורה שיש בה הצבע אם צבע בה מעט צמר לבדקו אם הוא יפה אם לאו נפסלה היורה כולה, אלא כיצד יעשה לוקח הצבע מן היורה בכלי קטן ומניח בו צמר שבדק בו ושורף את שבדק שהרי נצבע לבדיקה, ושופך הצבע שבכלי שבדק בו שהרי טעמו ופסלו, וצובע התכלת בשאר הצבע שלא נפגם.

ושש – מרכא מרבה **ועזים** – סלוק כמגביל, ביחד כעין רבוי הגבלות. (א) [תוספתא מנחות (צוקרמאנדל) פ"ט,ה"ז] שש זה מפשתן הביאה מן הקנבוס פסולה:

ב"ה טוב טעם ודעת ולדעת לטעם (ט"ו) כי במצוות האמנותי – הלהים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק** (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב"ש שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; **דרנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זקא סגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, ו; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות ור"י שימנאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מינוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע.

ע"פ פירוש **[ידיד נפש, הרב בר-לב, י"א, ע' קלז (אוצר החכמה)]** שמן המאור – כנוי למידת תפארת שבאצילות ושמן למאור – כנוי למידת מלכות שבאצילות, אור התפארת אינו נפסק לעולם, אור המלכות נפסק לפעמים. כתב בפירוש **[זהר הבהיר, הרב אייכנשטיין יא"מ, ע' רנ"ג (אוצר החכמה)]** וע"כ סיים הפסוק **(בר א, טז) אַתְּ-הַמְאֹר הַגָּדֹל לְמַשְׁלַת הַיּוֹם וְאַתְּ-הַמְאֹר הַקָּטָן לְמַשְׁלַת הַלַּיְלָה** היינו שמן המאור הוא כנוי לשמש **שָׁמֶן לְמֵאֹר** הוא כנוי ללבנה, שאורה מוגבל ופוסק.

(שם' תר' כה,ו) לְמֵאֹר – אתנה מגביל, יש עוד כתוב כזה בטעם אתנה **(שם' תצ' כז,ג) וְגַם פְּתִית לְמֵאֹר**. אלו שני כתובים הבאים כאחד לכן אין מלמדים אותו דבר. מוצע לומר כי **(שם' תר' כה,ו) לְמֵאֹר** – אתנה כטעם מפסיק מרמז לדרשה שהאור נפסק לעתים, וזה רמז לירידת הדורות כנדרש ב-**[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פרק פ"ג,ה"ז]** **[יומא לט,א]** **[ירושלמי יומא פ"ו,ה"ג]** כל זמן שהיה שמעון הצדיק קיים היה נר מערבי תדיר משמת הלכו ומצאוהו שכבה מיכן ואילך מוצאין אותו פעמים כבה פעמים דולק וגו' וטעם אתנה בכתוב **(שם' תצ' כז,ג) וְגַם פְּתִית לְמֵאֹר** תפקידו להגביל כנאמר ב-**[משנה מנחות פ"ח,מ"ה]** ... תלמוד לומר **(שם' תצ' כז,ג) וְגַם פְּתִית לְמֵאֹר** ולא זך כתיב למנחות:

שָׁמֶן לְמֵאֹר ... וְלִקְטֹרֶת הַסְּמִים כסדר בפסוק כך נדרש ב-**[בבלי יומא לג,א]** אביי מסדר מערכה משמיה דגמרא, ואליאב דאבא שאול: ... והטבת חמש נרות קודם ... להטבת שתי נרות, והטבת שתי נרות קודם לקטורת,

חזרה לנושא י"ג תיקוני המשכן. שמות תרומה כה,ז: אַבְנֵי-שֹׁהַם וְאַבְנֵי מִלֹּאִים לְאַפֵּךְ וְלַחֹשֶׁן:

אַבְנֵי-שֹׁהַם – מקף כרב-מצב משמעות (א) אבני-שהם לאפוד בלבד, (ב) אבני-שהם ככוללות (א) עצמן בכתפי האפוד לרכוס אליהם החושן, (ב) אבן השהם שהיתה בחושן, (ג) שאר אבני המילואים בחושן, וטעם זקא-גדול מרמז לבחור אפשרות (ב) של **אַבְנֵי-שֹׁהַם** – כבעלי שלושה תפקידים ע"פ **[ש"ת בר-אילן, מושגים תלמודיים, אבני שוהם ואבני מילואים] אַבְנֵי-שֹׁהַם** הם, "אבני האפוד" (ע"ע), ואבני מילואים הם, "אבני החושן" (ע"ע). ויש מפרשים, שאבני שוהם כוללות את אבני האפוד וגם את אבן השהם שהיתה בחושן. ויש מפרשים, שאבני שוהם ואבני מילואים היו גם בחושן וגם באפוד. **ניש מפרשים: אבני שוהם שהן אבני מילואים.** בפירוש השם **אַבְנֵי מִלֹּאִים**, יש שכתבו, שנקראו כך על שם "שעושין לאבנים מושב בזהב כמין גומא ונותנין שם האבן למלאות את הגומא". ויש מפרשים: "על שם האבנים, שהיו שלמות, שלא נחצבו ממחצב אלא נבראו כך כחלוקי אבנים אשר נבחל, וגם לא חסרו מהן כלום אחר כך על ידי מעשה חרש אבן", ומשום כך נקראות אבני מילואים, מלשון מלא, כלומר אבנים שלמות ומלאות. ויש מפרשים: על שם שאבני החושן היו ממלאות ומכסות את כל שטח החושן, מה שאין כן אבני האפוד שאינן אבני מילואים, שאין הן ממלאות את כל פני שטח האפוד. **וְאַבְנֵי מִלֹּאִים** – מלמד על תכונות האבנים שהיו (א) שלמות (ב) מילאו את המסגרת שבה היו נתונים גם באפוד, וגם בחושן, (ג) ע"פ **[בבלי סוטה מח,ב]** ולא חסרו כלום מ-**(שם' תצ' כה,יא) פְּתִיחַי הָחֵם**. אפשר כי טעם **אַבְנֵי-שֹׁהַם** – זקא-גדול מלמד על שלושה דברים בענין **פְּתִיחַי הָחֵם** כנלמד ב-**[בבלי סוטה מח,ב]** אבנים הללו אין כותבין אותן בדיו, משום שנאמר: **פְּתִיחַי הָחֵם**, ואין מסרטין עליהם באיזמל, משום שנאמר: **(שם' פק' לט,ג) בְּמִלְאָתָם**, אלא כותב עליהם בדיו, ומראה להן שמיר מבחוץ והן נבקעות מאליהן, ואינן חסרות **[בבלי ע"ז כג,ב]**.

ע"פ תבניות הטעמים בפסוק (כה,ו) יש שני חמרים **שָׁמֶן** למאור ולשמן המשחה, **בְּשִׁמִּים** לשמן המשחה ולקטורת הסמים. אבל מטרה אחת של כבוד מלך מלכי המלכים הקב"ה. בפסוק (כה,ז) יש חומר אחד אבני שהם שהוא שם כללי לאבנים. באופן זה אפשר להסביר שאמנם נמנים ט"ו או ט"ז חמרים אבל יש י"ג תיקוני משכן.

שמות תרומה כה,ט: כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַת כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: ס

(שם' תר' כה,ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ – רביע מהפך פשטא מונח זקא-קטן, כעין כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש, זקא-קטן מלמד על שני לימודים, מהפך פשטא מלמד שלפחות אחד מהלימודים יוצא מפשט הכתוב. ויתבאר ע"פ **[בעל הטורים] (שם' תר' כה,ט) מְרַאֶה** (ג' 246). בגימטריא גבריאל (246). מלמד שהיה חגור כמין פסיקיא של עור והראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו (עיין מנחות כט א) ושם נאמר "אמר רבי חייא בר אבא אמר ר' יוחנן גבריאל ... הראה לו למשה מעשה המנורה תנא דבי רבי ישמעאל שלשה דברים היו קשין לו למשה עד שהראה לו הקב"ה באצבעו ואלו הן מנורה וראש חדש ושרצים". הסבר **[בעה"ט]** מרחיב ממנורה לכל המשכן ובא להוציא מהפשט וללמד שלא ראה משה את הקב"ה אלא היה המלאך גבריאל מראה למשה תבנית המשכן ותבנית כל כליו.

[ביאורי ופירושי ר' מהר"ל מפראג עה"ת, דב בן אהרן, ע' קצו (אוצר החכמה)] "ויש אומרים אף הלכות שחיטה", **[שם ע' שצו] [מנחות כט,א]** תניא רבי יוסי רבי יהודה אומר ארון של אש ושלחן של אש ומנורה של אש וירדו מן השמים וראה משה ועשה כמותן (ואח"כ הגירסה שהבאנו "אמר רבי חייא בר אבא וגו'), **[ירושלמי (וילנא)] שקלים פ"א,ה"ד]** דאמר רבי מאיר כמין מטבע של אש הוציא הקדוש ברוך הוא מתחת כסא כבודו והראהו למשה ואמר לו **(שם' תשא לג,ג) וְהָיָה יָתְוֹ כֹּזֵה יִתְנוּ:** **[רש"י] (שם' תשא לג,ג) –** הראה לו כמין מטבע של אש, (וכן ב-**[תניב"ע]**). מהר"ל בפירוש **[גור אריה] (שם' תשא)** כוונת ה' הייתה להראות הנתונה ולא המטבע, לכן לא נמנה ב-**[מנחות כט,א]**. וגם מביא מ-**[במר"ר]** שמשעה התקשה בשמן המשחה.

(שם' תר' כה,ט) כָּלֵל – רביע, צ"ע האם בא ללמד על דברים שמשעה התקשה בהם, או על ארבעה דברים שהראה למשה באש, או כל מה שהראה הקב"ה למשה. לפי **[מנחות כט,א]** יש כאן שלשה דברים, ע"פ **[תניב"ע]** וכו' נוסף מטבע, לעומתו **[מהר"ל]** מוסיף הל' שחיטה ו/או לפי **[במר"ר]** שמן המשחה, ע"פ **[בעה"ט]** המשכן וכל כליו.

לימוד שני מתבנית הטעמים מהפך פשטא, מוציא מפשט המשכן ומלמד על העתיד במוסבר להלן.

(שם' תר' כה,ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן וְאֵת תְּבִנַת כָּל-כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: ס – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין הקש, דבר החוזר וקורה. **[משנה מסכת שבועות פ"ב,מ"ב]** אחד הנכנס לעזרה ואחד הנכנס לתוספת העזרה שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא כמלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של שבעים ואחד ובשתי תודות ובשיר ובית דין מהלכין ושתי תודות אחריהם וכל ישראל אחריהם הפנימית נאכלת והחיצונה נשרפת וכל שלא נעשה בכל אלו הנכנס לשם אין חייבין עליה:

[פירוש המשנה לרמב"ם מסכת שבועות פ"ב,מ"ב] אמר ה' למשה **(שם' תר' כה,ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ** וכו' **וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ:** רצה בזה שכל מקדש שיעשה כמו זה תהיה עשייתו. וכבר ידעת כי משה מלך ומכלל המלכים מנאוהו נוסף על הנבואה ... והטעם שהיה בית שני קדוש ואף על פי שנעשה בלי אורים ותומים בלי מלך לפי שהוא בקדושתו עומד עד סוף הדורות, כלומר הקדושה שנתקדש בימי שלמה, ומה שעשה עזרא וזכר בעלמא הוא דעבד. **[רמב"ם הלכות בית הבחירה פ"ו,ה"א]** אין מוסיפין על העיר או על העזרות אלא על פי המלך וע"פ נביא ובאורים ותומים ועל פי סנהדרין של שבעים ואחד זקנים שנאמר **(שם' תר' כה,ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ לדורות,** ומשה רבינו מלך היה.

(שם' תר' כה,ט) כָּלֵל אֲשֶׁר אָנִי מְרַאֶה אוֹתָךְ אֵת תְּבִנַת הַמִּשְׁכָּן – זקא-קטן ... זקא-קטן בין שני קיסרים, כעין בנין אב או הקש, דבר החוזר וקורה כפי ה-**[רמב"ם]** **וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ לדורות.**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טסור"ל) כי במצוות האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשפ"א; תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי; מהפך פשט – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרנא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק ו – סדור שנהלך, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = ארש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' שמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

1.9 שמות תרומה כהא, (התשע"ט) (בהשתתפות נחלת יעקב)

עד כאן חמרי המשכן, מכאן הוראות הכלים לעשיה מן החמרים. הראשון ארון העדות הנושא אור הבורא והתורה, ולימודים ממידות הארון. **שמות תרומה כהא: וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים** **אֲמַתִּים נְחָצִי אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי קַמְתּוֹ:**

(בר' א,ג) וְאִמָּר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן וְהִיאֲוֹר: פ (שמ' תר' כהא) וְיִדְבַר ה' אֶל-מִצְרָאֵל לֵאמֹר: (שמ' תר' כהא, ב) ... וְיִקְחֵי-לִי תְרוּמָה וְגו' (שמ' תר' כהא, ח) וְעָשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכָם: (שמ' תר' כהא, ט) וְכֵן תַּעֲשׂוּ: ס (משלי ו,בג) **כִּי גַר מִצְוֵה וְתוֹרָה אֹרֶן וְהָרַף חַיִּים תּוֹכְחוֹת מוֹסֵר:** (שמות רבה (וילנא) תרומה לד ב) ד"א (שמ' תר' כהא) **וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים**, מה כתיב למעלה (שמ' תר' כהא, ב) ... וְיִקְחֵי-לִי תְרוּמָה מִיַּד (שמ' תר' כהא, י) **וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים**, מה התורה קדמה לכל, כך במעשה המשכן הקדים את הארון לכל הכלים,

(בעל הטורים) (שמ' תר' כהא) אֲרֹנִים. אותיות אורן. שיש בה אורן של ישראל (שמור' נא). ואותיות נורא. כי הוא אש אוכלת (במדב"ר ג יא).

(שמ' תר' כהא) **וְעָשׂוּ אֲרֹנִים** – (סלוק) מרכא טפחא, כעין מידת לימוד סמוכים (כעין מידה כ"א כ"ב מ"ב מידות) מקשר הארון, הכלי הראשון, לפרשיה הראשונה של פרשת תרומה. והמשך המדרש משהו הארון הוא התורה אל האור שקדם במעשה בראשית (המשך ש"ר) מה האור קדם לכל מעשה בראשית דכתיב (בר' א,ג) **וְאִמָּר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן** ואף במשכן, התורה שנקראת אור דכתיב (משלי ו,בג) **כִּי גַר מִצְוֵה וְתוֹרָה אֹרֶן**, קדמו מעשיה לכל הכלים,

וזה באותה תבנית טעמים (בר' א,ג) **וְאִמָּר אֱלֹהִים יְהִי אֹרֶן** – (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות,

(שמ' תר' כהא) **וְעָשׂוּ אֲרֹנִים עֲצֵי שִׁטִּים** – (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 15 אותיות,

(שמ' תר' כהא) **וְעָשִׂית מְנַרְת זָהָב טְהוֹר** – (סלוק) מרכא טפחא מונח אתנה, 16 אותיות

המנורה מאירה אור בעולם הזה שהוא גלוי האור האלקי ככתב **[עקידת יצחק שמות שער מד (פרשת יתרו)] הנביאים המדברים ברוח הקדש אשר על יד רבן (משה רבנו) של כלם עליהם השלום נתנה התורה האלהית ועל ידי כללם נתפשטה אור ההנהגה הנה הנם כעין מנורה העליונה וטהורה השואבת האור הזך והמצוחצח מהמקור העליון האלהי שהתורה (בגילוי בלוחות המונחים בארון) עצמה מושפעת ממנו**

(מדרש תנחומא (ורשא) פרשת ויקהל)

ר' יהודה בר אלעאי אומר ... כך הקדוש ברוך הוא היה העולם חשך שנאמר (בר' א,ג) **וְהָאֵר עַל-פְּנֵי תְהוֹם** ונתעטף באור ואח"כ ברא את העולם (ט: כנאמר (תה' קדב) **עֲשֵׂה-אֹרֶן כְּשֵׁלְמָה נֹעֵה שְׁמַיִם כְּפִרְיָהּ:**) ומהקב"ה למדו הצדיקים שיהיו מתחילין תחלה באורה, כיצד בשעה שאמר משה לבצאלל מאמרו של הקדוש ברוך הוא שאמר ועשו לי מקדש, א"ל משה לך ועשה את המשכן במה פתח תחלה ויעש בצלאל את הארון, ... משה א"ל להתחיל במשכן והוא התחיל בארון למה בשביל שהארון מקום התורה שהוא אורו של עולמים העה"ז והעולם הבא,

התורה נקראת אֹרֶן – אתנה בתפקיד הגבלה, שהקב"ה צמצם חכמתו להיות בתורה ואור שבה ישכון בארון שִׁטִּים – אתנה בתפקיד הגבלה וזהו בחומר מוגבל לרמז שאור אין סוף ברוך הוא ממלא את הכל בשווה גם במקום הקליפות כמרומו במלת שִׁטִּים ועל כך דרשו רז"ל **ת"ו"ש ס ע"פ תנחומא (בובר) תרומה ס"ט עֲצֵי שִׁטִּים**, ולמה קרא אותה שִׁטִּים, אלא כדי לרפאות מה שעשו ישראל בִּשְׁטִימָם. ד"א עֲצֵי שִׁטִּים, חטאו בשטים, ולקו בשטים, חטאו בשטים (במ' בלק כהא, א) וַיִּשָּׁב יִשְׂרָאֵל בְּשִׁטִּים וַיַּחַל הָעָם לִזְנוֹת אֶל-בָּנוֹת מוֹאָב: ולקו בשטים (במ' פ' כהא, ט) וַיִּהְיוּ הַמִּתִּים בְּמַגְפָּה, ולא זזו משם עד שנתרפאו (ע"י מעשה פינחס).

תורה שלמה צט] עצי שטים, מין ארז, שנאמר (ישעיה מא, יט) **אֲתָן בְּמִדְבַר אֲרָז שְׁטֵה (לקח טוב) [ת"ו"ש נט]** אמר ר' שמואל בר נחמני, כ"ד מיני ארזים היו ומכולם לא נבחר אלא ז' שנאמר (ישעיה מא, יט) **אֲתָן בְּמִדְבַר אֲרָז שְׁטֵה וְהַגִּס וְעֵץ שִׁמּוֹן אֲשֵׁים כְּעֶרְבָה כְּרִוִשׁ תִּדְבָּר וְתִאשְׁרוּר יִתְדוֹ:** ומכולם לא נבחר אלא השטה בלבד שנאמר (כהא, י) **עֲצֵי שִׁטִּים (תנחומא ישן ס' ט) (שמ' תר' כהא, י) עֲצֵי שִׁטִּים** – מונח מרבה אלו כ"ד מיני ארז, אתנה מגביל לארז ששמו שטה.

(שמ' תר' כהא, י) ... אֲמַתִּים נְחָצִי אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי קַמְתּוֹ:

(שמ' תר' כהא, י) **אֲמַתִּים נְחָצִי** – קדמא ואולא, בתפקיד כעין כלל (לא מהמידות כלל ופרט), תבנית הטעמים **אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ** – רביע ... זקף-קטן בין תפקידיה כתוב סתום שלא בא לסתום אלא לפרש. תבנית הטעמים **וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ** – מהפך פשטא זקף-קטן מרמזת לשני לימודים שלפחות אחד מהם יוצא מפשט הכתוב. אפשר שכאן הכוונה לתחומים שונים של לימודים שחלקם אינם קשורים לארון. אפשר כי טעם **אֲרָפּוֹ** – רביע מרמז לכעין ארבעה כללים – לימודים בנושאים שונים ממידות הארון ואינם כפשט הפסוק. להלן מצאנו לימוד בדרך המוסר כלל להתנהגות תלמיד חכם, ועוד ארבעה לימודים הלכתיים.

בדרך מוסר [בעל הטורים] (שמ' תר' כהא, י) אֲמַתִּים נְחָצִי אֲרָפּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי רַחְבּוֹ וְאִמָּה נְחָצִי קַמְתּוֹ: כל מידותיו היו שבורות בחצאי אמות, ללמד שכל מי שלומד תורה צריך לשכר ולהשפיל עצמו (עירוני נד א):

[תורה שלמה קה* (מדרש הגדול)] ... הארון יש בו שתיים עשרה אמה בארכו וברחבו (שטח דפנות באמות מרובעות) ((2.5 * 1.5 = 2 * 7.5 א"ר) + ((2 * 4.5 א"ר) = 12 א"ר). כנגד שתיים עשרה מדות טובות שנאמרו בצדיק דכתיב (תה' טו,א) ה' מִיִּנְיָנָהּ בְּאֵהֶלָה מִיִּזְשׁוֹן בְּהַר קְדֻשָּׁה: וְגו'

[צרוור המור] (שמ' תר' כהא, י) להורות כי התורה לא בשמים היא. ואינה שורה בגסי הרוח אלא בשפלים: [תולדות יצחק] והטעם לפי שהחכם ראוי שיהיה שפל ולא יחשוב אם הוא בקי שהגיע לקצה הבקיאיות, ואם הוא מפולפל שהגיע לקצה הפלפול, ש-אֲרָפּוֹ רומז לבקיאיות ו-רַחְבּוֹ לפלפול שנאמר (איוב יא, ט) אֲרָפָה מֵאַרְצוֹ מִגְדָּה וְרַחְבָּהּ מִיִּנְיָנָהּ:

בדרך הלכה (ט: הלכה א) ((בבלי סנהדרין כט,א) אמר חזקיה: מניין שכל המוסיף גורע – (ט: מקור א) (שנאמר (בר' ג, א) אֲמַר אֱלֹהִים לֹא תֵאָכְלוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא תִגְעוּ בוֹ. רב מרשיא אמר: (ט: מקור ב) מהכא (שמ' תר' כהא, י) אֲמַתִּים נְחָצִי אֲרָפּוֹ (ע"פ [ת"ו"ש קג] טול אות אל"ף מתחילת מלת אמתים ותקבל מילת מתים (בקריאה מאתים) הוי שתי מאות אמה, ומלת אמה נלמדת מההמשך וְאִמָּה ומאות ו"ו של נְחָצִי לומדים שהאורך 2.5 אמה ולא שאמתים הוא חצי אורך הארון) רב אשי אמר (ט: מקור ג): ((שמ' תר' כו, י) עֲשִׂיתִי-עֲשִׂרָה יְרִיעֹת. בדרך הלכה (ט: הלכה ב) ((פסיקתא זוטרותא (לקח טוב) (שמ' תר' כהא, י) אֲמַתִּים נְחָצִי אֲרָפּוֹ, מיכן אמרו אין עושים ספר תורה לא ארכו (ט: גובה) יותר על היקפו ולא היקפו יתר על ארכו: שאלו את רבי שיעור ספר תורה בכמה, אמר להם בגויל ששה טפחים, בקלף

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור ל) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – תמצית ההשקפה: **תנחום**, סלוק – סוף פסוק (נקראים ספרים ותפילים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דרגא – מצרף; תבר – מחלק; מעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשועי לגזיל, יתור לרבות, מכל מקום; **דרגא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שמעטם חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקא** – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסקא** – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; **זקא טגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פשטא** – פשוט; **זקא-קטן** – 2; **זקא-גדול** – 3; **רביע** – 4; **זקא-קטן** ... **זקא-קטן** בחצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; **קדמא ואלא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = **תראא** – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **תלישא-גדולה** = **תלשא** – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה. עיריה. שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתשובה"פ.

איני יודע וכו'. וכל ספר שהיקפו ששה טפחים, בידוע שעוביו (טט: קוטר) מקום הנחתו שני טפחים, שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים, יש בו רוחב (טט: קוטר) טפח, למדנו שספר תורה שעשה משה רבינו כך דינו (ראה להלן): ה-**לקט טוב** הנ"ל נמצא ב-**בבלי בבא**

בתרא יד,א] שהמשכה כלהלן ... מיתבי: ארון שעשה משה, (שמ' תר' כה,ג) ... **אמתים וחצי ארפו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו**: כאמה בת ששה טפחים; והלוחות, ארכן ששה ורחבן ששה ועביין שלשה, מונחות כנגד ארכו של ארון; כמה לוחות אוכלות

בארון? שנים עשר טפחים, נשתיירו שם שלשה טפחים, צא מהן טפח, חציו לכותל זה וחציו לכותל זה - נשתיירו שם שני טפחים **שבהן ספר תורה מונח**, לפי הכלל שכל שיש בהיקפו שלשה טפחים, יש בו רוחב (טט: קוטר) טפח, אז מזה שספר התורה בארון, ורוחבו היה 2 טפח לומדים שהיקפו היה 6 טפח, והיות והיקפו צריך להיות שוה לאורכו, לכן אורכו היה ששה טפחים כאורך הלוחות...

רמב"ם תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט,ה"א] אין עושין ספר תורה לא ארכו יותר על היקפו ולא * היקפו יתר על ארכו, וכמה הוא אורכו בגויל ששה טפחים שהם ארבע ועשרים אצבעות ברוחב הגודל של יד, ובקלף או פחות או יותר והוא שיהא ארכו כהיקפו, וכן אם עשה בגויל פחות משה טפחים ומיעט את הכתב או יתר על ששה והרחיב בכתב עד שיהיה ארכו כהיקפו הרי זה כמזוה (לכתחילה, כי קשה להגיע לדיוק כזה ראה **[כסף משנה שם]** ע"פ **[בבא בתרא יו]** וב-**[ביאור חדש מספיק]** עד כמדת ארכו.

הגהות מיימוניות הלכות תפילין ומזוזה וספר תורה פ"ט,ה"א] * [לשון הטור וכתב א"א ז"ל והעמוד שעושין לה בסופה הוא בכלל זה ואם אין שיעור לעובי העמוד אם כן בקל יכול לכוין שיהא בהיקפו ו' כי עשה עובי העמוד כפי הצורך] (טט: ראה **[בבא בתרא יו]**):

בדרך הלכה (טט: הלכה ג) **[ברית שלום]** **[במ' נשא]** אל תתמה על החפץ, דעבודת בני קהת היה שנשאו את הארון והשלחן, ומפורש בכתוב **(שמ' תר' כה,ג) אמתים וחצי ארפו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו**: ואם כן מדרתו יותר משיעור ארבעים סאה, ומציל הוא את עצמו, כמו שהקדמנו לעיל דכל כלי שהוא מחזיק ארבעים סאה אינה נקראת כלי, ומצלת עצמה מן הטומאה, ושיעור ארבעים סאה, הוא שיעור שאמרו חז"ל **(עירובין ד, ב)** גבי מקוה, שהוא אמה על אמה ברום שלש אמות, נמצא הארון מדרתו היה הרבה יותר משיעור ארבעים סאה, לכך היו נושאים אותו בכתף, דאין כאן בית מיוחד מפני הטומאה. וכן השולחן היה מכוון מדרתו ממש ארבעים סאה,

בדרך הלכה הלשנה ולעתיד לבוא? (טט: הלכה ד) אמה בת ששה טפחים לבנין ולכלים או אמה בת חמשה טפחים לכלים.

[בבלי בבא בתרא יד,א] מיתבי: ארון שעשה משה, אמתים וחצי ארכו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו, כאמה בת ששה טפחים; ... דברי רבי מאיר. ר' יהודה אומר: באמה בת חמשה טפחים (זאת אמה למדידות כלים); הרב שי"ח **קניבסקי** **[בריייתא דמלאכת המשכן פ"ד, ע' כה]**: אמה בת ששה טפחים: יש דעה שזאת אמה למדידות בנין, ויש דעה שזאת אמה גם למדידות כלים. מזה דיון מה היה המרחק בין העמודים שעליהם נתלתה הפרוכת שהפרידה בין הקדש לקדש הקדשים, כדי שהארון על בדיו יכנס בין שני העמודים האמצעיים מתוך ארבעה העמודים.

[בבלי מנחות צח,ב] ומנלן דבדיו לפותיא דארון הווי יתבי? דילמא לארכו דארון הווי יתבי! אמר ר' יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי להו. **[רש"י מנחות צח,ב]** תרי גברי באמתא ופלגא - אי הווי בדים לאורכו לא היה בין בד לבד אלא אמה ומחצה.

[רבינו גרשום מנחות צח,ב] ומנא לן דד' גברי דרו. דלא מסתגי להו אימא חד גברא מצד זה ושני בדיו א' על כתף ימין ואחד על כתף שמאל וכן לצד אחר (לא יכול אדם אחד לשאת שני בדים על שתי כתפיו): טט: לאמן דאמר שהלויים הלכו בין בדי הארון, לכל לוי היה אמה והיה רוח קטן בין הלויים. אם רוחב אדם אמה של ו' טפח, והארון היה 2.5 אמה של חמש טפח אז ברוח של (2.5 * 5) אמה היה 12.5 טפח בין הבדים הלויים היו קרובים מאד. **(במ' נשא ז,ט)** **[ולבני קהת לא נתנו פרי עבודת הקדש עלהם פתח יאואו: (במ' בהע' י,א) ונסעו הקהתים נשא המקדש ותקמו את המושבן עד-באם: ס]**

[שמות רבה (שנאן) פרשת וארא פרשה ח,א] **(שמ' וארא ז,א)** **[ואמר ה' אלימשה ראה נתתיך אלהים לפרעה. הלא הוא דכתיב: (תה' כד,ז) שאו שערים. ראשיכם והנשאו פתחי עולם יבוא מלך הפכוד: (ע' יוסף ה') נקרא מלך הפכוד כי חלק כבוד ליראייו כגון שקרא שמו של משה אלהים]** שלמה אמר הפסוק הזה, בשעה שהכניס ארון לבית קדשי הקדשים. עשה ארון של עשר אמות והכניס את הראשון לתוכו ונשא אותו. (ויש דרשות שלא עשה ארון עשר אמה אבל השערים דבקו ולא נתנו מעבר כי היה נשמע מדברי שלמה שנתגאה בבנין בית המקדש) (טט: ועוד דרשה כיצד הכניסו ארון עשר אמה בפתח עשר אמה) כיון שהגיע לפתח בית המקדש היה הפתח של עשר אמות והארון של עשר אמות ואין עשר אמות יכולין ליכנס לתוך עשר, ועוד שהיו טעונין בו (צריך מקום לכהנים נושאי הארון).

[שמות רבה מנחות ו,ג] **קח ידי משה**] עשה ארון של עשר אמות. ... שלמה הניח הלוחות ושברי לוחות בארון אחד מופרדים זה מזה כי אם היה מניח הלוחות זה לצד זה היו האותיות מצטרפות היו שמות השם מצטרפים ולא היה שליטה למלאך המות. ארון של משה **(שמ' תר' כה,ג) אמתים וחצי ארפו ואמה וחצי רחבו ואמה וחצי קמתו** צריך היה שלמה לעשות ארון במדת עשרה אמות ד' פעמים כמדת ארון של משה.

ע"פ המדרש כאן משמע הכתוב **(שמ' תר' כה,ג) אמתים וחצי** ע"פ טעם רביעי של **ארפו** הוא להכפיל (2.5 אמה ב-4) העולה עשר אמות והיא מידת הארון שעשה שלמה בבית ראשון ואפשר שכך יהיה לבית שלישי שיבנה במהרה בימינו אמן.

מהדרשה כיצד הכניסו ארון עשר אמה בפתח עשר אמה, משמע שאמת הכלי (כאן ארון) ואמת הבנין שוות והן של ששה טפחים. זה בהנחה שהחליקו את הארון של עשר אמה בפתח של עשר אמה בלי שידי הטוענין יהיו בצדדיו. אבל אם ידי הטוענין היו בצדדיו מוכרח להיות שאמות הארון היו של חמשה טפחים.

שמות תרומה כה,יא: וצפית אתו זהב טהור מקבית ומחויץ הצפנו ועשית עליו זר זהב סביב:

(המשך **[ש"ר תרומה לד,ב]**) ד"א **(שמ' תר' כה,ג) ועשו ארון**, מפני מה בכל הכלים האלה כתיב ועשית ובארון כתיב **(כה,ג) ועשו ארון**, א"ר יהודה ב"ר שלום א"ל הקדוש ברוך הוא יבאו הכל ויעסקו בארון כדי שיזכו כולם לתורה, א"ר שמעון בן יוחאי ג' כתרם הם, כתר מלכות וכתר כהונה וכתר תורה, כתר מלכות זה השלחן דכתיב בו **(שמ' תר' כה,כד) זר זהב סביב**, כתר כהונה, זה המזבח דכתיב בו **שמ' תצ' ג,א) זר זהב סביב**, וכתר תורה זה הארון דכתיב בו **(שמ' תר' כה,יא) זר זהב סביב**, למה נכתבים זר ונקראים זר אלא לומר לך אם אדם זוכה נעשים לו זר, ואם לאו זר, ומפני מה בכלן כתיב ועשית לו ובארון כתיב ועשו עליו (אין כתוב כזה אלא **(שמ' תר' כה,יא) ועשית עליו**)

ללמדך שכתר תורה מעולה יותר מכולן זכה אדם (בלשון יחיד לכן מתאים יותר **ועשית**) לתורה כאלו זכה לכולן.

(שמ' תר' כה,יא) ועשית עליו זר זהב – דרגא תבר מרכא טפחא, תכונה (א) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל כל אחד חל אותו ענין או הלכה, כאן ע"פ **[שמות רבה תרומה לד,ב]** כל הלומד תורה כאילו זכה לשלושה כתרים (כתר תורה, כתר כהונה, כתר מלכות) **(שמ' תר' כה,יא) עליו זר זהב** – תבר מרכא טפחא, תכונה (ב) כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלקם או כולם לא חל ענין מסוים או הלכה מסוימת, אפשר שכאן ע"פ **[פרקי אבות פ"ו,מ"ה]** רבי נחוניא בן הקנה אומר כל המקבל עליו עול תורה מעבירין ממנו עול מלכות ועול דרך ארץ, וכל הפורק ממנו עול תורה נותנין עליו עול מלכות ועול דרך ארץ.

[בעל הטורים] **(שמ' תר' כה,ג) ארון**. בגימטריא נזר. שכתר תורה גביהן על כל הכתרים, לכן כתיב **(שמ' תר' כה,יא) ועשית עליו זר זהב**, ובשלחן כתיב (פסוק כד) ועשית לו, לומר שכתר תורה עולה על גביהן **(שמו"ר לד ב)**:

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצותך האמנתי - תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א; המצות ההשטרות; אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) - להגביל; מונח - רבוי; מהפך פשטא - מוציא מפשט; מרכא = מאריך; רבוי; דוגא - מצרף; תביר - מחלק; קבוצה עם הלכה לא ממש; טפחא = טרקה - שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא - קב' ששנויה לגזול; יתור לרבות, מכל מקום; דוגא תביר טפחא - קבוצה עם הלכה לא שווה לפרטיה; מרכא תביר טפחא - קבוצה שממעטם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר - בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו - סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול - מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא - פשוט; 1. זקף-קטן - 2. זקף-גזול - 3. רביע - 4. מונח רביע - לפחות 4 ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק - היקף; השלישיה: קדמא - סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם - יוצא מהענין; קדמא ואולא - בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא - דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא - דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור - דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

1.10 שמות תרומה כה,א (התש"פ) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה,א: וצפית אתו זקב טהור ומחוץ תצפנו ועשית עלינו זר זקב סביב: המשך להתשע"ט (שמ' תר' כה,א) **וצפית אתו זקב טהור** - מהפך פשטא מונח זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מן הלימודים יוצא מפשט הכתוב. (לימוד א) **[תורה שלמה הערה קז]** -המכילתא **יתרו אות קל"א**: לפי שמצינו כל כלי בית עולמים שאם אין להם של זהב הן עושים אותו של כסף (ואפשר שגם של שאר מיני מתכות), ומבואר להדיא שממעט רק כרובים שפסולים מכסף ולא הארון עצמו. (לימוד ב) **[תורה תמימה (=תו"ת)]** (שמ' תר' כה,א) **מבית ומחוץ תצפנו** - מלמד ששלש תיבות עשאו, שתים של זהב ואחת של עץ, נתן של זהב בשל עץ ושל עץ בשל זהב וצפהו לקיים מה שנאמר **וצפית אתו ... מבית ומחוץ**, ומה ת"ל **תצפנו** - להביא שפתו העליונה^{טו} **ירושלמי שקלים פ"ו ה"א**:

[תו"ת הערה טז] ר"ל שפתו העליונה של ארון העץ יצפה בזהב, וכל עיקר דרשה זו יסודה על **שלא כתיב** וצפית אותו מבית ומחוץ בזהב כמו שכתוב ר"פ נח (בר' נח ויד) **וּצְפַתְתָּ אֹתָהּ מִבַּיִת וּמִחוּץ בַּכֶּפֶר**; ועיין בסוגיית הבבלי יומא ע"ב ב': (בר' נח ויד) **בַּכֶּפֶר** הוא המושא המתיחס אל (המאפיין את) כל הכתוב לפניו. טעמו סלוק מגביל ללמד שתיבת נח כופרה רק בכפר. אבל כאן **זקב טהור** כתוב באמצע המשפט ולפי הדוגמא של תיבת נח היה אמור ללמד רק על הכתוב לפניו, אבל כאן יוצא מהפשט הלשוני ומלמד גם על הכתוב אחריו לצפות שפתו העליונה של ארון ב-**זקב טהור**.

(שמ' תר' כה,א) **מבית ומחוץ** - מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כעין יתור לרבות, (א) **לצפות החלל בין נסר לנסר [תורה שלמה הערה קן]** **[קרבן העדה ירושלמי סוטה פ"ה ה"ג]** דקסבר לא עשה אלא ארון של עץ וצפהו בצפוי כל דהו של זהב ולא היה העץ אחד אלא חיבר נסרים זה לזה וסד"א שלא יצפה אלא העץ הנראה אבל החלל שבין נסר לנסר לא יצפה דכתיב **וצפית אתו**, לכך כתיב **תצפנו** יתירה לאשמעינן דאף החלל בין נסר לנסר יצפה. (ב) **תוספת** צפוי הזהב של הארון החיצון גבוהה טפח ומשהו **[בבלי יומא ע"ב]**, אמר רחבה אמר רב יהודה: שלש ארונות עשה בצלאל, אמצעי של עץ תשעה, פנימי של זהב שמונה, חיצון עשרה ומשהו. - והתניא אחד עשר ומשהו! - לא קשיא: הא - כמאן דאמר יש בעבוי (ע"פ רש"י של תחתית ארון הזהב החיצון) טפח, הא כמאן דאמר אין בעבוי טפח. ומאי משהו (למעלה) - זיר. פירש **[רש"י יומא ע"ב]**, עשרה ומשהו - תשעה כנגד גובה האמצעי (מעץ) ומשהו עובי שולי זהב של חיצון וטפח עשירי עולה למול עובי הכפורת שהוא טפח ומכסה חיבור הכפורת והארון. והתניא אחד עשר ומשהו - ומשני הא כמאן דאמר יש בעובי שולי הזהב (של תחתית ארון הזהב החיצון) טפח כאשר יש בעובי שולי העץ.

לפיכך (כה,א) **תצפנו** - אתנה מגביל, שצפוי השפה יהיה מהזהב של החיפוי החיצון. (כה,א) **תצפנו** - אתנה מגביל, **[לקט טוב]** מכאן אמרו כל ת"ח שאין תוכו ככרו אינו ת"ח וכן אמר (איוב כט,יד) **צדק לבשתי וילבשני** (כה,א) **זר זקב** - ר' יוחנן רמי, כתיב זר וקרין זיר, זכה נעשית לו זיר, לא זכה נעשה זרה הימנו^{טז} **[יומא ע"ב ב']**: **[תו"ת הערה יז]** ר"ל דלפי הכתיבה לא היה ראוי לקרות כמו זיר בציר"ה אלא בקמ"ץ או בפת"ח, ויען כי איירי זה בארון שהוא רומז לכתר תורה כמבואר בגמ' כאן, לכן דריש שאם זכה אדם לכתר תורה, כלומר ללמוד לשמה ולקיימה נעשית לו התורה זיר וכתר, ואם לאו כגון שלומד לקנטור או שלומד ואינו מקיים, נעשית זרה לו, שמשתכחח ממנו: (כה,א) **סביב** - סלוק כמגביל. בדרך מוסר הלומד תורה יגביל עצמו ללימוד לשמה ולא לקינטור או שלומד ולא מקיים.

שמות תרומה כה,ב: וצקת לו ארבע טבעות זקב ונתתה על ארבע פעמתי ושתי טבעת על צלעו האחת ושתי טבעת על צלעו השנית:

[רש"י] (שמ' תר' כה,ב) **וצקת** - לשון התכה כתרוממו: **פעמתי** - כתרוממו זויתיה (בפינה, הטבעת ולכן הבדים היו צמודים לצד הרוחב של הארון) כהמשך לאורך הארון. ובזויות העליונות סמוך לכפרת היו נתונות שתיים מכאן ושתיים מכאן לרחבו של ארון, והבדים נתונים בהם, וארכו של ארון מפסיק בין הבדים, אמתיים וחצי בין בד לבד, שיהיו שני בני אדם, הנושאים את הארון, מהלכין ביניהם, וכן מפורש ב-**מנחות** בפרק שתי הלחם **(צח ב)**: (כה,ב) **ושתי טבעת על צלעו האחת** - הן הן הארבע טבעות שבתחלת המקרא, ופירש לך היכן היו, והווי' זו יתירה היא ופתרונו כמו שתי טבעות, ויש לך לישבה כן ושתיים מן הטבעות האלו על צלעו האחת: **צלעו** - צדו: **[בבלי מנחות צח,ב]** ומנלן דבדיו לפותיא (בצד רוחב) דארון הווי יתבי (ישבו)? דילמא לארכו דארון הווי יתבי! אמר ר' יהודה: תרי גברי באמתא ופלגא לא מסתגי (אינם יכולים ללכת) להו. ומנא לן דבארבעה הווי דרו (נשאו) להו? דכתיב: **(במ' בהעי' יכא) ונסעו הקהתים** - (מיעוט רבים) תרי, **נשא המקדש** - נמי (מיעוט רבים) תרי.

(במ' בהעי' יכא) **ונסעו הקהתים נשא המקדש והקימו את המקדש עד-באָם: ס** (כה,ב) **וצקת לו** - מונח רביעי, בתפקיד לפחות ארבעה פרטים או לימודים. נסמנם בתוך המקורות שהם בדרך מוסר: **[מדרש אגדה (בובר)]** ואמר (כה,ב) **וצקת לו ארבע טבעות זקב**. מכאן שצריך תלמיד חכם שיהיה זריז (א) בתורה (ב) ובמצות (ג) ובמעשים טובים (ד) וענוה: **[פסיקתא זוטרתא (לקח טוב)]** (כה,ב) **וצקת לו ארבע טבעות**. שיהא תלמיד חכם זהיר (א) בתורה (ב) ובתלמוד (ג) ובמצות (ד) ובמעשים טובים:

שני לימודים מתבנית הטעמים של **(כה,ב) זקב ונתתה** - ... זקף-קטן ... זקף-קטן ... זקף-קטן
שני לימודים מתבנית הטעמים של **(כה,ב) ונתתה** - מונח זקף-קטן
לימוד ראשון מתבנית הטעמים של **(כה,ב) זקב ונתתה** - ... זקף-קטן ... זקף-קטן, בין שני קיסרים כעין דבר החוזר וקורה, **[רמב"ם כלי המקדש פ"ז,ה"ט]** וכל הכלים שהיו במקדש היו להם שניים ושלישים שאם יטמאו הראשונים יביאו השניים תחתיהם. **[רמב"ם כלי המקדש פ"א,ה"ב י"ג י"ד]** **סיכום**: כל כלי המקדש מותר לעשותם מכל מיני מתכות, מתקדשין במלאכתן, והמתקלקלים מתיכים אותם ועושים כלי אחר. הכלים החדשים וכלי הגבוי נעשים כמתכות הכלים שעשה משה. **[מנחת חינוך פרשת תרומה מצוה צה]** ... (אע"פ שמעולם לא עשו ארון אחר חוץ ממה שעשה משה ובביאת גואל צדק יתגלה הארון והלוחות מכל מקום התורה הקדושה לא תסמוך המצות והדינים על ניסים ...) **אם כן ודאי מצוה זו לדורות כמו שחשב הר"מ מצוה זו להנשא על הכתף וגם לאו דהסרת הבדים אף דלא יהיה הדברים עבה"ג** (עד ביאת גואל צדק) כי עתה אין ארון בעוה"ר (בעונותינו הרבים) וכתוב **מה שהיה בזמן המקדש ויהיה בזמן המשית** אם כן דיני הארון גם כן היה נוהג בימי בית ראשון כגון אם נשבר הארון (אף שהיה מעשי אלקים מכל מקום התורה לא תסמוך דינים על ניסים) וגם לע"ל (לעתיד לבוא) אפשר אם ישבור הארון ודאי מצוה לעשות ארון בשביל העדות ובאמת אירע זה בימי עלי שנשבה הארון לשרי פלשתים והיה שם זייץ חדשים ע' בשמואל. ומבואר באגדה דשאל חטף הלוחות מיד גלית הפלשתי אם כן ודאי היה צריך אז לעשות ארון לצורך

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות**: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; **הקף פטא** – מוציא מפשט; **מרכא** = מאריך, רבוי; **זרע** – מזרע; **תבר** – מחלק, ממעט, לא ממש; **טפחא** = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; **מרכא טפחא** – קב"שעויה לגזול, יתור לרבות, מכל מקום; **דנא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; **מרכא תבר טפחא** – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; **תבר מרכא טפחא** – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; **מקפ** – כ"ב בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; **פסק** – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; **זרעא טגול** – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; **פטא** – פשוט, 1; **זקף-קטן** – 2; **זקף-גזול** – 3; **רביע** – 4; **מונח רביע** – לפחות 4; ... **זקף-קטן** ... **זקף-קטן** בהצי פסוק – היקף; השלישיה: **קדמא** – סדר קדימות; **אולא** = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; **קדמא אולא** – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא לימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); **תלישא-קטנה** = תסא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **תלישא-גזולה** = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; **פזר** – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושב"פ.

הלוחות ובימי המלך המשיח מהרה יגלה אפשר להיות איזה קלקול בארון אף שלא יהיה מכל מקום צריכין אנחנו לידע ויתר מזה ה-ר"מ
הלכות כלי המקדש פ"א מביא היאך משרעה עשה שמן המשחה במדבר אף שישמעאל לא נעשה שמן המשחה אחר חוץ משל מרעה"ה ע"ש ובר"מ וכולו יהיה קיים לעיל כמבואר ב"ש שגאמר שהן כ"ו ומכל מקום כתב תורה שגאמר שיש שמן כ"ב מן צד המזבח דאין יהיה קיים תמיד ויהיו מונחים הלוחות בארון זה הארון בימי עלי כמ"ש אם כן צריכים אנחנו לידע ג"כ הצורה של הארון כמו כל הכלים ומה מעכב וגו'.

(כה"ב) ארבע טבעות זָהָב וְנִתְּתָהּ – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) כעין דבר החוזר וקורה, לעתיד לבוא יתגלו כלי מקדש ומה שלא יתגלה יוכן ע"י ישראל כתיאור הכלים בתורה ובתורה שבע"פ, ויתקדשו במלאכתן.
לימוד ראשון מתבנית הטעמים **(כה"ב) וְנִתְּתָהּ** – מונח זקף-קטן במלה אחת כעין מידה י"ח מ"ב מידות נאמר במקצת וחל על הכל (ריבה וריבה את הכל), תבנית הטעמים בארון מרמזת ללמוד מארון לכל כלי מקדש כפי' **[מנחת חינוך תרומה מצוה צה] צריכים** אנחנו לידע ג"כ הצורה של הארון כמו כל הכלים ומה מעכב ומה אינו מעכב

לימוד שני מתבנית הטעמים של **(כה"ב) זָהָב וְנִתְּתָהּ** – זקף-קטן ... זקף-קטן, בתפקיד כעין הקש מארון להוצאה בשבת מעל 10 טפח. **[בבלי שבת צב,א] [משנה שבת פ"ג, מ"ג] המוציא בין בימינו בין בשמאלו, בתוך חיקו או על כתיפיו - חייב, שכן משא בני קהת. וגו' גמרא. ... ואיבעית אימא - מארון. דאמר מר: ארון תשעה, וכפורת טפח - הרי כאן עשרה. וגמירי (מסורת בידינו כעין הלכה למשה מסיני), דכל טונא דימדי (כל משא הנישא) במוטות - תילתא מלעיל ותרי תילתי מלרע (שליש מעל המוט, שני שלישי מתחת המוט), אישתכח**

דלמעלה מעשרה היה קאי (לכן תחתית הארון היה מעל עשרה טפחים)... וכן **[רמב"ם שבת פ"ב, ה"ב]**
הסבר: גובה כתף אדם מחושב בתורה שבע"פ כ-שלוש אמות ושווה 18 טפח. שני שלישי מעשרה טפח של ארון זה ששה טפחים ושני שלישי טפח. $(6 + 2/3) = 18 - (11 + 1/3)$ טפח. המעביר ברשות הרבים בשבת עד 10 טפח חייב כי זה נחשב רשות הרבים. ממשא קהתים של ארון לומדים שהמעביר בשבת ברשות הרבים מעל 10 טפח כדרך הקהתים (כאן 11 ושלישי טפח, **[מנחת חינוך] 12** טפח) חייב. מוצע רעיון המבוסס על תבנית הטעמים של **(כה"ב) וְנִצְקָתָ לֹא** – מונח רביע, בתפקיד המש. גובה ארון 10 טפח מחולק ב-5 שיה 2 טפח. לצורך החישוב בלבד נניח שהטבעות היו נקבעות ב-2 טפח העליון (ולא כגמירי) אז נשארו 8 טפח עד תחתית הארון. נחסיר 8 טפח מגובה כתף של 18 טפח ונקבל שתחתית הארון נמצא בעשר טפח מעל האדמה. **[הרא"ש]** כותב שהטבעות התחתונות נקבעו רביע האחרון וחצי

בצד הרחוב שזה $3 + 3/8$ טפח מהפאה.
(כה"ב) ארבע טבעות זָהָב וְנִתְּתָהּ – זקף-קטן ... זקף-קטן בין שני קיסרים (כאן סלוק ... אתנה) בתפקיד כעין הקש מארון להוצאה בשבת מעל עשרה טפחים.

לימוד שני מתבנית הטעמים **(כה"ב) וְנִתְּתָהּ** – מונח זקף-קטן, מהוצאת ארון בכתף מעל 10 טפח לומד להוצאות באופנים אחרים בשבת. סוגיית ארבע טבעות ושני בדים בארון או שמונה טבעות ושניים או ארבעה בדים.
[בבלי יומא עב,א] רבי יוסי ברבי חנינא רמי: כתיב **(שם' תר' כה,ט)** **בְּטַבַּעַת הָאָרְן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ**; וכתיב **(שם' תר' כז,ז)** **וְהוּבָא אֶת־בְּדוֹי בְּטַבַּעַת**. (שמתיהס לבדי המזבח ולא בדי הארון) הא כיצד? מתפרקין ואין נשמטין. תניא נמי הכי: **(שם' תר' כה,ט)**

בְּטַבַּעַת הָאָרְן יִהְיוּ הַבָּדִים. יכול לא יהיו זזין ממקומן - תלמוד לומר **(שם' תר' כז,ז)** **וְהוּבָא אֶת־בְּדוֹי בְּטַבַּעַת**, אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין (בדי המזבח) - תלמוד לומר **(שם' תר' כה,ט)** **בְּטַבַּעַת הָאָרְן יִהְיוּ הַבָּדִים**, הא כיצד? מתפרקין ואין נשמטין. סיכום הגמרא: בארון יש ארבע טבעות ושני בדים וכאשר צריך, אפשר להזיז כל בד בשתי טבעות שהוא נתון בהן, אבל לא להוציאו לגמרי. אפשר שגם בדי המזבח לא יוצאים לגמרי, רק זזים כשצריך).

[תוספות בבלי יומא עב,א] ... ורבינו יעקב מאורלייני"ש מתרץ זה ... (תירוצ' ב) ואי לא דמסתפינא מחברייה הוה אמינא דח' טבעות היו בארון וכן מוכיח הפסוק דכתיב **(כה"ב) וְנִצְקָתָ לֹא אַרְבַּע טַבַּעֲתָ זָהָב וְנִתְּתָהּ עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָי** דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגמינן זויתיה והדר כתיב **(כה"ב) וְשֵׁתִי טַבַּעַת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וְשֵׁתִי טַבַּעַת עַל־צַלְעוֹ הַשְּׁנִית**: משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו לבד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו. בד' טבעות מהם היו בדים קבועין **(כה,ט)** **לֹא יִסְרוּ** ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדים בשעת סילוק המסעות לשאת את הארון בהם והיינו הנך דכתב בהו **(במדבר ד,י)** **וְשָׂמוּ בְּדוֹי ...**

(ומתרץ' תוס' את כל הענין) ונראה לי דוהבאת לא קאי אלא אהנך בדים הקבועין שהרי אותם בדים שאינן קבועין מה הוצרך להזכירן כאן לומר והבאת והלא לא היו מכניסין אותן אלא אהרן ובניו בשעת המסעות. תדע שהרי בכלהו (בכלים אחרים) כתב ונשא בהם את השלחן וכן במזבח הנחשת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאת אותו ובמזבח הזהב כתב נמי **(שם' תצ' ל,ד)** **וְהָיָה לְבָתִּים לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בְּהָמָה**: אבל לא כתב בהן והבאת כצווי ובעשייה לא כתב ויבא כדכתיב גבי ארון בין בצואה בין בעשייה. ואף על גב דבברייתא דמלאכת המשכן תניא ד' טבעות היו מקבעות בו שתיים בצפוננו ושתיים בדורמו שכיון שהיו נותנין הבדים לא היו זזים משם לעולם שנאמר **(כה,ט)** **בְּטַבַּעַת הָאָרְן יִהְיוּ הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ**; י"ל דלא חשיב אלא אותם ד' טבעות שהבדים קבועין בהן אבל אותם שלא היו הבדים קבועין בהן ולא נעשו אלא לצורך שעת המסעות לא קא חשיב תדע דלא קא חשיב התם טבעות של שלחן ושל מזבח הנחשת והזהב וצריך עיון.

[תו"ש הערה קיד] ... [ראב"ע בפירוש הארון] סבר שהיו שמונה טבעות ושני בדים ובשעת המסעות הוסרו הבדים מהטבעות השפלות והושמו בעליונות. וב-**[פירוש הקצר]** חזר בו וכתב שהיו רק ארבע טבעות והבדים קבועים בהן. וב-**[נתינה לגר, הרב נתן אדלר]** כתב שנראה מתרגום אונקלוס שדעתו ג"כ שהיו שמונה טבעות. כפי' **[הרא"ש]** ה' טבעות היו לו לארון, ד' טבעות קטנות בארבע הזויות כדי שיהא נישא ומטלטל בהם בשעה שמתקנין אותו וד' טבעות בצדו ברחבו בסוף רביע האחרון וחצי בין ב' הטבעות ובהם היו הבדים ולהכי כתיב בטבעות הראשונות פעמותיו שהן זויות ובטבעות האחרונות צלעות. שהן צדי הארון. **[אור החיים]** דחה דעת התוספות על ח' טבעות.

שמות תרומה כה"ב; וְנִצְקָתָ לֹא אַרְבַּע טַבַּעֲתָ זָהָב וְנִתְּתָהּ עַל אַרְבַּע פַּעֲמֹתָי וְשֵׁתִי טַבַּעַת עַל־צַלְעוֹ הָאֶחָת וְשֵׁתִי טַבַּעַת עַל־צַלְעוֹ הַשְּׁנִית: שמות תרומה כה"ג; **וְעֵשֶׂת בְּדֵי עֲצֵי שִׁטִּים וְצִפְתָּ אֹתָם זָהָב**: **(כה"ב) וְעֵשֶׂת בְּדֵי** – (סלוק) מרכא טפחא, בתפקיד סמוכים כתוב שחבירו שלפניו מלמד עליו או שהוא מלמד על חבירו שלפניו. אם מיעוט **(כה"ב) בְּדֵי** שנים, ומיעוט **עֲצֵי** שנים אז סה"כ ארבעה בדים. ואם מלמד על חבירו שלפניו אז הרישא של **(כה"ב)** מלמד על טבעות של שני הבדים הקבועים, והסיפא של **(כה"ב)** מלמד על טבעות של הבדים הלא קבועים, לפי **[תוס' יומא עב,א]** בה' טבעות וארבעה בדים שניים קבועים ושנים מוסרים אפשר להסביר שבשעת המסע הארון נישא בבדים בטבעות התחתונות וכך היה מעל ראשי הלויים ככתב **[רמב"ן]** כי דרך הכבוד הוא שיהיה הארון נשא וגבוה למעלה על כתפות הכהנים. בעומדו על האדמה הוסרו הבדים התחתונים. ממשא קהתים של הארון לומדים לחיוב בהוצאה בשבת מעל 10 טפח וזה לא משנה אם החישוב מהטבעות התחתונות או החישוב נעשה ממקום הטבעות העליונות.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנתי – הלהים י"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרשא = מאריך, רבוי; דרשא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפשא = טרשא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרשא טפשא – קב' שעשויה לגזור, יתור לרבות, מכל מקום; דרשא תברך טפשא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרשא תברך טפשא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תברך מרשא טפשא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקרה – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק 1 – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרשא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תרשא – דרוש בפסוק שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור, מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.**

1.11 שמות תרומה כהא, (התשפ"א) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה, יד: וְהִבֵּאתָ אֶת־הַבְּדִים בְּטֻבְעַת עַל צִלְעַת הָאֶרֶן לְשֵׂאת אֶת־הָאֶרֶן בָּהֶם: (לפי [תוס' יומא עב,א] רישא של הפסוק מתיחס לבדים הקבועים, סיפא של הפסוק מתיחס לבדים הלא קבועים)

שמות תרומה כה, טו: בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: (לפי [תוס' יומא עב,א] מתיחס לבדים הקבועים)

שמות תרומה כז, ז: וְהוֹבֵא אֶת־בְּדָיו בְּטֻבְעַת וְהָיוּ הַבְּדִים עַל־שְׁתֵּי צִלְעַת הַמִּזְבֵּחַ בְּשֵׂאת אֹתוֹ: (הפסוק עוסק במזבח הנחושת)

במדבר ד, ה: וְכֹא אֶהְרֶן וּבְנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרִכְתַּת הַמִּסְךָ וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֶרֶן הָעֵדוּת:

במדבר ד, ו: וְנָתַנוּ עָלָיו כְּסוּי עוֹר תַּחַשׁ וּפְרָשׁוּ בְּגַד־כְּלָיל הַכְּהֹלֵת מִלְמַעְלָה וְשִׁמוּ בְּדָיו: (הפסוק עוסק במזבח הנחושת)

[בבלי יומא עב,א] (מנסה ללמוד מבדי נשיאת מזבח הנחושת לבדי נשיאת הארון) רבי יוסי ברבי חנינא רמי: כתיב (שמ' תר' כה,טו) **בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ**: וכתביב (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא אֶת־בְּדָיו בְּטֻבְעַת**. (שמתיחס לבדי המזבח ולא בדי הארון) הא כיצד? מתפרקין ואין נשמטין. תניא נמי הכי: (שמ' תר' כה,טו) **בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים**. יכול לא יהיו זזין ממקומן - תלמוד לומר (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא אֶת־בְּדָיו בְּטֻבְעַת**, אי והובא את בדיו יכול יהיו נכנסין ויוצאין (בדי המזבח) - תלמוד לומר (שמ' תר' כה,טו) **בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים**, הא כיצד? מתפרקין ואין נשמטין. סיכומ: בארון יש ארבע טבעות ושני בדים וכאשר צריך, אפשר להזיז כל בד בשתי טבעות שהוא נתון בהן, אבל לא להוציאו לגמרי. אפשר שגם בדי המזבח לא יוצאים לגמרי, רק זזים כשצריך).

[רש"י בבלי יומא עב,א] חזקיהו - קשרם יפה, ועל הטבעות והבדים אומר שיתנם בטבעות בדוחק.

(שמ' תר' כה,טו) לֹא יִסְרוּ - אלמא אין זזין מהן וכתביב (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ אֶת־הַבְּדִים בְּטֻבְעַת** אלמא הולכים ובאים בתוכן. מתפרקין ואינן נשמטים - בראשיהם היו עבים והכניס ראשן אחד בדוחק בטבעת ובאמצען היו דקין הלכך לא היו נדחקין בטבעות אלא מתפרקין והולכין לכאן ולכאן אבל אינן נשמטין לצאת מהן לפי שהן עבים בראשיהן.

[תוספות בבלי יומא עב,א] כתיב (שמ' תר' כה,טו) **בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ**: וכתביב (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא אֶת־בְּדָיו בְּטֻבְעַת**. - קשיא לי טובא אמאי מייתי (מדוע ר' יוסי ברבי חנינא הביא פסוק מזבח ולא את הכתוב בארון על הכנסת הבדים בטבעות) האי קרא ד- (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא** דכתיב גבי מזבח הנחשת ושביק (והניח) קרא ד- (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ** דכתיב גבי הארון ועוד שמעתי מקשים דבשעת סילוק מסעות כתיב (במדבר ד, ה) **וְכֹא אֶהְרֶן וּבְנָיו בְּנִסְעַת הַמַּחֲנֶה וְהוֹרְדוּ אֶת פְּרִכְתַּת הַמִּסְךָ וְכִסּוּ־בָהּ אֶת אֶרֶן הָעֵדוּת**: עד (במדבר ד, ו) **וּפְרָשׁוּ בְּגַד־כְּלָיל** וגו' עד **וְשִׁמוּ בְּדָיו** משמע דבנסוע המסעות היו משימין אותן בדים וקשה והא כתיב (שמ' תר' כה,טו) **לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ**: (הבדים מהארון) (תירוצ' א) ורבינו יעקב מאורלייני"ש מתרץ ד- זה (במדבר ד, ו) **וְשִׁמוּ בְּדָיו** על כתפי הנושאים קאמר להולכין ולבי מהסס שהרי בני קהת לא היו שם עדיין עד לאחר שהיו מכניסין כל הכלים לנרתק שלהם כדכתיב (במדבר ד, ז) **וְלֹא־יָבִאוּ לְרֵאשֹׁת בְּבִלְעַת אֶת־הַקֶּדֶשׁ וְנִתְּנוּ פִּי וְיוֹתֵר הָיָה נִרְאָה לַפֶּרֶשׁ דֹּהֵא** (במדבר ד, ו) **וְשִׁמוּ בְּדָיו** היינו שמושכין הבדים לצד חוץ להיות נראין בולטין בפרוכת כמין שני דדי אשה מיהו קושיא קמייתא (המוקדמת) שהקשיתי בדוכתא קיימא (שבמקומה קיימת, מדוע הביא כתוב במזבח) ודוחק הוא לשבש הספרים דבכולהו גרס (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא אֶת־בְּדָיו** ובמקצת ספרים גרסינן בברייתא (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ** אבל באתקפתא דר' יוסי בר' חנינא גרסינן בכולהו (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא** (שמתיחס לבדי המזבח ולא בדי הארון) (תירוצ' ב) ואי לאו דמסתפינא מחברייתא הוה אמינא דח' טבעות היו בארון וכן מוכיח הפסוק דכתיב (שמ' תר' כה,יב) **וַיִּצְקֵתָ לֹו אֶרְבַּע טַבְעוֹת זָהָב וַנִּתְּחַהּ עַל אֶרְבַּע פְּעֻמָּתָיו**

דהיינו ארבע קרנותיו כדמתרגמינן זויתיה והדר כתיב (שמ' תר' כה,יב) **וְשְׁתֵּי טַבְעוֹת עַל־צִלְעוֹ הָאֶחָת וְשְׁתֵּי טַבְעוֹת עַל־צִלְעוֹ הַשְּׂנִית**: משמע דארבע טבעות היו על שתי צלעותיו לבד מאותם ד' שעל ד' פעמותיו. בד' טבעות מהם היו בדים קבועין (כה,טו) **לֹא יִסְרוּ** ובארבעה מהם שהיו למטה או למעלה מאותן טבעות היו משימין בדים בשעת סילוק המסעות לשאת את הארון בהם והיינו הנך דכתב בהו (במדבר ד, ו) **וְשִׁמוּ בְּדָיו** ואם תאמר מאי פריך הכא רבי יוסי בר' חנינא (כתוב אחד "לא יסורו" וכתוב אחר "והובא את בדיו" ולא מתיחסים לכך שאחד מדבר בארון והשני במזבח) לישני (שיתרץ) דשני מיני בדים היו יש מהם קבועין ויש מהם נכנסין ויוצאין כדפרישית (כמו שפירש התוס'). יש לומר דעל כרחך (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ אֶת־הַבְּדִים בְּטֻבְעַת** אכולהו (ארבעה) בדים (2 קבועים ו-2 לא קבועים) קאי דאי לא קאי אלא אהנך שהיו משימין במסעם (2 לא קבועים) אם כן הוה ליה למימר נמי (מציע שהיה צריך להיכתב) וחברת את הבדים בטבעות (2 קבועים) שהרי לא פירש מתי הכניס אותם בדים הקבועים אלא כתב (שמ' תר' כה,טו) **בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים** ותחילה היה לו לפרש שהכניסם אלא ודאי אכולהו בדים כתב (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ אֶת־הַבְּדִים** ומשמע ליה דבשוה קאי אכולהו דכי היכי דהנך שנושאין בהן לא היו קבועים ה"נ אינהו (2 האמורים להיות קבועים) לא היו קבועים ממש במקום אחד שלא יהו זזין כלל ממקומן אלא לכל הפחות נכנסין קצת לכאן ולכאן דהשתא דמו להדרי במקצת (ובזה שהקבועים גם זזים, דומים ללא קבועים) ולהכי מייתי נמי קרא ד- (שמ' תר' כז,ז) **וְהוֹבֵא** דכתב במזבח לגלויי א- (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ** דארון כי היכי דוהובא דמזבח לא היו הבדים קבועין דהא לא כתב התם לא יסורו ממנו הכי נמי (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ** דארון לא היו ממש קבועין לגמרי. (עכשיו התוס' מקשה על עצמו) ואם תאמר לפי מה שפירש דאכולהו ד' בדין קאי קשה מאי דכתב ביה בההיא קרא (שמ' תר' כה,יד) **לְשֵׂאת אֶת־הָאֶרֶן בָּהֶם**: ואין לתרץ דבכולהו ארבעה בדים היו נושאין ושנים מהם היו ארוכין ושנים האחרים קצרים מהם דבפרק שתי הלחם [מנחות דף צח:] משמע דבארבעה גברי הוה דרו להו ותו לא (לכן נשאו ארבעה גברים רק בשני בדים). (ומתרץ התוס' את כל הענין) ונראה לי ד- (שמ' תר' כה,יד) **וְהִבֵּאתָ** לא קאי אלא אהנך בדים הקבועין שהרי אותם בדים שאינן קבועין מה הוצרך להזכירן כאן לומר והבאת והלא לא היו מכניסין אותן אלא אהרן ובניו בשעת המסעות. תדע שהרי בכולהו (בכלים אחרים) כתב ונשא במ את השלחן וכן במזבח הנחשת כתיב והובא את בדיו בטבעות וגו' בשאת אותו ובמזבח הזהב כתב נמי (שמ' תצ' ל, ד) **וְהָיָה לְכַתְּיָם לְבָדִים לְשֵׂאת אֹתוֹ בַּהֶמְהָ:** אבל לא כתב בהן והבאת בצווי ובעשייה לא כתב ויבא כדכתיב גבי ארון בין בצואה בין בעשייה. ואף על גב דבברייתא דמלאכת המשכן תניא ד' טבעות היו מקבעות בו שתיים בצפונה ושתיים בדרומו שכיון שהיו נותנין הבדים לא היו זזים משם לעולם שנאמר (כה,טו) **בְּטֻבְעַת הָאֶרֶן יִהְיוּ הַבְּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ**: י"ל דלא חשיב תדע דלא קא חשיב התם טבעות שהבדים קבועין בהן אבל אותם שלא היו הבדים קבועין בהן ולא נעשו אלא לצורך שעת המסעות לא קא חשיב תדע דלא קא חשיב התם טבעות של שלחן ושל מזבח הנחשת והזהב וצריך עיון.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טבור"ל) כי במצוותך האמנתי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א – התשפ"ג; תמצית ההשערות: אתנח, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תברך – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגולל, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תברך טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תברך מרכא טפחא – קבוצה שממעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקא – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג; מדות דר' ישמעאל ו"ב; מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.

שמות תרומה כה, יד: וְהִבַּאתְךָ אֶת־הַבְּדִים בַּטְּבֵעֹת עַל צִלְעֹת הָאָרֶן לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן בָּהֶם: (לפי [תוס' יומא עב,א] רישא של הפסוק מתיחס לבדים הקבועים, סיפא של הפסוק מתיחס לבדים הלא קבועים)

(שם' תר' כה, יד) וְהִבַּאתְךָ אֶת־הַבְּדִים בַּטְּבֵעֹת

(שם' תר' כה, יד) בַּטְּבֵעֹת – זקף-קטן בתפקיד שתיים, ע"פ [תוספות בבלי יומא עב,א] מרמז לשתי קבוצות של ארבע טבעות, ארבע עליונות וארבע תחתונות. ולתוספות יש שתי שיטות לימוד. **בשיטה ראשונה** הפסוק ממשיך בשיטה שנלמדה ב-(כה, יב) על שתי קבוצות של ארבע טבעות, בטבעות העליונות בדים קבועים, ובטבעות התחתונות בדים לשעת המסעות בלבד.

בשיטה השנייה הפסוק עוסק בבדים הקבועים, ואליהם מתיחס הסיפא **לְשֵׂאת ... בָּהֶם**, אבל היו עוד ארבע טבעות לבדים הלא קבועים רק שהפסוק לא מדבר עליהם. והמפרשים מקשים על שיטה זאת של התוספות הסותרת את השיטה הראשונה של התוספות.

(שם' תר' כה, יד) אֶת־הַבְּדִים – מקף כבורר בין בדים קבועים ובין בדים לא קבועים ששימשו רק לשעת המסעות.

(שם' תר' כה, יד) וְהִבַּאתְךָ אֶת־הַבְּדִים בַּטְּבֵעֹת – מהפך פשטא זקף-קטן, זקף-קטן מרמז לשני לימודים, מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלימודים יוצא מהפשט. לשיטה הראשונה של תוספות הפשט זה הצווי להבאה חד-פעמית והישארות קבועה של הבדים הקבועים בטבעות העליונות, היוצא מהפשט זה הצווי להבאת הבדים הלא קבועים בטבעות התחתונות בכל פעם, שעמדו לצאת למסע וכך יובן הסיפא של הפסוק **לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן בָּהֶם**.

למה מרמזים טעמי המקרא של הסיפא של הפסוק **(שם' תר' כה, יד) לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן בָּהֶם**?

המקורות הבאים מלמדים על ארון שעשה משה ע"פ צווי ה' קודם לארון שעשה בצלאל ע"פ צווי ה' למשה.

[ספרי במדבר בהעלותך פסיקא פב] (במ' בהע' י,ג) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' נֹסֵעַ לְפָנֶיךָ אַרְוֵן זֶה שִׁיצָא עִמָּהּ בַּמַּחֲנֶה הוּא בּו שְׂבָרִי לַחֲתוּת שְׂנֵאמֵר

(במ' בהע' יד, מד) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' וּמִשֵּׁה לֹא־מָשׂוּ מִקְרַב הַמַּחֲנֶה: הפסוק המלא **(במ' בהע' יד, מד) וַיַּעֲפִלוּ לְעֻלּוֹת אֶל־רֵאשִׁי הַקָּהָר וְאָרוֹן בְּרִית־ה' וּמִשֵּׁה לֹא־מָשׂוּ מִקְרַב הַמַּחֲנֶה:**

[תוספתא מסכת סוטה (ליברמן) פ"ז, ה"ח] ר' יהודה בן לקיש או' שני ארונות היו אחד שיצא עמהן למלחמה ואחד ששרוי עמהן במחנה. שיצא עמהן למלחמה היה בו ספר תורה שנאמ' **(במ' בהע' י,ג) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' נֹסֵעַ לְפָנֶיךָ וגו' וזה ששרוי עמהן במחנה זה שהיו בו לוחות ושברי לוחות שני **(במ' בהע' יד, מד) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' וּמִשֵּׁה לֹא־מָשׂוּ מִקְרַב הַמַּחֲנֶה:****

[ברייתא דמלאכת המשכן (קירשנר) פ"ו] ר' יהוד' בן לקיש אומ' שני ארונות היו שם אחד שהיה עמהם במחנה ואחד שהיה יוצא עמהם למלחמה והיו בו שברי לוחות שני **(במ' בהע' י,ג) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' נֹסֵעַ לְפָנֶיךָ וזה שהיה (יוצא) עמהם (למלחמה) [במחנה] היה בו ספר תורה שני **(במ' בהע' יד, מד) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' וּמִשֵּׁה לֹא־מָשׂוּ מִקְרַב הַמַּחֲנֶה:** וכן הוא או' בשאול **(שמואל א יד יח) וַיֹּאמֶר שְׂאוּל לְאַחֵי הַגִּישָׁה אָרוֹן הָאֱלֹהִים וְכֵן הוּא או'** באוריה **(שמואל ב יא יא) הָאָרוֹן וַיִּשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה יִשְׁבְּיָם בַּפְּסוּלֹת** אבל ארון הברית לא יצא עמהם למלחמה אלא פעם אחת בלבד שני **(שמואל א ד ד) וַיִּשְׁלַח הָעָם שְׂלֵה וגו' ר' יהוד' או' לא היה בארון אלא שני לוחות בלבד שני **(מלכים א ח ט) אֵין בָּאָרוֹן רֶק שְׁנֵי לַחֲתוֹת הָאֲבָנִים וגו'.******

[רש"י] **(במ' בהע' י,ג) וַיִּסְעוּ מִקְרַב ה' דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים וְאָרוֹן בְּרִית־ה' נֹסֵעַ לְפָנֶיךָ דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים לְתוֹר לְהַם מְנוּחָה:**

(י,ג) דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים - מהלך שלשת ימים הלכו ביום אחד, שהיה הקדוש ברוך הוא חפץ להכניסם לארץ מיד:

(י,ג) וְאָרוֹן בְּרִית־ה' נֹסֵעַ לְפָנֶיךָ דָּרַךְ שְׁלֹשֶׁת יָמִים - זה הארון היוצא עמהם למלחמה ובו שברי לוחות מונחים ומקדים לפניו שלשת ימים לתקן להם מקום חנייה:

[רבי אליהו מזרחי] **(במ' בהע' י,ג) זה ארון היוצא עמהם למלחמה, ובו שברי לוחות מונחים. ומקדים לפניו כו'. פירוש: זה הארון שהיה נוסע לפניו, הוא הארון היוצא למלחמה, שעשה אותו משה רבינו עליו השלום קודם שהוריד הלוחות השניים, כשאמר לו ה' יתברך **(דב' עקב יא) פְּסָלֶיךָ, ואחר כך וְעֵשֶׂיתָ לָךְ אָרוֹן יָצִין: ומשה עשה הארון תחלה, שכשיבא והלוחות בידו, יהיה הארון מוכן להניחם שם. ולא זה הוא הארון שעשה בצלאל, שהרי המשכן, לא נתעסקו בו עד לאחר יום הכפורים, כי בדרתו מן ההר צוה להם על מלאכת המשכן. ובצלאל עשה משכן תחלה, ואחר כך ארון וכלים. וזה לא יצא למלחמה אלא בימי עלי, **[שמואל א ד, יא, א]******

איך נשא ארון שעשה משה? **[שירת דוד ארון של שברי לוחות היה מצות נשיאה – תורה ב, הרב גולדברג א"ד, ממות ע' רסד (אוצר החכמה)] פ' [רש"י] **(במד' מט' לא,ג) וְכָלִי הַקֹּדֶשׁ זה הארון והציץ וכן הוא ב-[ספרי] והנה ב-[ירושלמי שקלים פ"ו] פליגי תנאי דריב"ל סבר ששתי ארונות הלכו עמהם אחד שהיתה תורה נתונה בתוכו ואחד שהיו שברי לוחות נתונים בתוכו, ... (ולדעה אחת עם ארון שברי הלוחות יצאו למלחמת מדין).****

... אכן עיין ב-**[חידושי מרן הגר"ז הלווי במכתבים]** בסוף הספר שכתב שגם על ... (ארון משה הייתה מצות נשיאה בכתף ע"י הלווי, ע"פ השגות רמב"ן על **[רמב"ם ספר המצוות שורש שלישי]** הוצאת מוסד הרב קוק הערה 79 - 80) והביא מ-**[ספרי פר' עקב]** שהארון שלקחו אותו פלשתיים בימי עלי ונענש דוד על ידו משום שנשאו שלא על הכתף היה הארון של שברי לוחות עיי"ש. ולפי דבריו נוכל לפרש (את) הרמב"ן (שכוונת דבריו) בארון של שברי לוחות שגם עליו היתה מצות נשיאה בכתף ולפי דבריו אפשר שגם על ארון של שברי לוחות נאמר לאו ד-**(במ' ד, ג) וְלֹא־יָבִאוּ לְרַאֲוֹת פְּבַלְעֵ אֶת־הַקֹּדֶשׁ וְנָתַן:** פ ואם כן שוב אין ראייה מה-**[ספרי]** שלקחו הארון של המקדש, וצ"ע. ב-**(כה, יב)** הבאנו **[מנחת חינוך פרשת תרומה מצוה צה]** שע"פ ה-**[ר"מ בהלכות כלי המקדש פ"א]** עשיית הארון היא מצווה לדורות וכן נשיאת הארון בכתף, וזה שלא נהשגות הרמב"ן על **[רמב"ם ספר המצוות שורש שלישי]** שהרמב"ם לא כלל נשיאה בכתף כמצווה לדורות.

(שם' תר' כה, יד) לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן – פרשת תרומה עוסקת בצווים לעשיית כלי המשכן, פשט הכתוב כאן מלמד על הבדים בארון שעשה בצלאל בצווי ה' למשה. תבנית הטעמים של **(שם' תר' כה, יד) לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, אפשר שמרמזת לארון של משה המתרבה לענין נשיאתו בכתף ע"י הלווי על בדים בדומה לנשיאת הארון שעשה בצלאל. ולדעת **חידושי הגר"ז הלווי** חלות על נשיאת ארון שעשה משה כל המצוות החלות על נשיאת ארון העשה בצלאל. **(שם' תר' כה, יד) לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן** – מקף אפשר בורר בין ארון שעשה משה ובין ארון שעשה בצלאל.

(שם' תר' כה, יד) לְשֵׂאת אֶת־הָאָרֶן בָּהֶם – סלוק כמגביל לנשיאת הארונות בבדים בכתף בלבד בין בארון שעשה בצלאל ובין בארון שעשה משה.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (ט"ו) כי במצוות האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבי; מהפך פטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרא – מצרף; תבר – מחלק, מבעט, לא ממש; טפחא = טרףא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעמיתם חלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקא-קטן – 2; זקא-גדול – 3; רביעי – 4; מונח רביעי – לפחות 4; ... זקא-קטן ... זקא-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישי: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשייף – יוצא מהענין; קדמא ואולא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ושמאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.**

1.12 שמות תרומה כהא, (התשפ"ב) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה, טז: ונתת אל-הארץ את העֲרֵת אֲשֶׁר אֶתן אֲלֶיךָ:

[פסיקתא זוטריתא (לקח טוב)] (שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ. בוא וראה כמה נתינות הם, השבת מתנה, שנאמר (שמ' ב' טז, טז) ראו כי-ה' נתן לכם השפָּת, החכמה מתנה, שנא' (משלי ב, ו) כִּי-יָדָה יְתֹן חֵכְמָה מִפִּי דַעַת וּתְבוּנָה: התורה מתנה, שנאמר (משלי ד, ב) פִּי לִקַּח טוֹב וְנָתַתִּי לָכֶם תְּהוֹרָתִי אֶל-מַעֲבֹדֵי, ואומר (שמ' תשא לא, יח) וַיִּתֵּן אֶל-מֹשֶׁה כָּכֹל, ואומר ונתת אל-הארץ, וארץ ישראל מתנה, שנאמר (דב' א, ח) אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וְלְיַעֲקֹב לֵאמֹר לְתֶת לְךָ, והלויים מתנה, ארבעה ועשרים מתנות כהונה, וכן כיוצא בהן, וכן התורה מתחלתה ועד סופה קרויה מתנה, לפי שנתנה במדבר במקום הפקר כל הרוצה ליטול יבוא ויטול, לכך נקראת מתנה: **את העֲרֵת. עדות התורה לעולם שהקב"ה בחר בישראל ונתן להם את תורתו: (כי עם ישראל מקבל עול מלכות שמים המרומזת בטעמי (שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ) – (סלוק) טפחא (מקף) אתנה, תבנית טעמי (דב' וא' וד, ו) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל, קבלת עול מלכות שמים). **אֲשֶׁר אֶתן**. לאחר ארבעים יום: **אֲלֶיךָ**. על ידך עתידה להינתן: (שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ. [דעת זקנים מבעלי התוספות] אין זה עקר הצווי דהא כתיב למטה (שמ' תר' כה, טז) ואל-הארץ תתן את-העֲרֵת אלא ליתן טעם מפני מה (שמ' תר' כה, טז) הַבָּדִים לֹא יִסְרוּ מִמֶּנּוּ: כדי שלא ימשמשו בו כי צריך ליתן בו את העדות ויהיה קדוש:**

[תוספתא סוטה (ליברמן) פ"ז, ה"יח] ר' יהודה בן לקיש או' שני ארונות היו אחד שיצא עמהן למלחמה ואחד ששרוי עמהן במחנה שיצא עמהן למלחמה היה בו ספר תורה שנאמר' וארון ברית ה' נסע לפניו וגו' וזה ששרוי עמהן במחנה זה שהיו בו לוחות ושברי לוחות שני' וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה פעמים יוצא ומדבר עמהן אחד בספר ואחד במערכי המלחמה **[בבלי ברכות ח, ב] והזהרו בזקן ששכח תלמודו מחמת אונסו, דאמרין: לוחות ושברי לוחות מונחות בארון.**

[בבלי מנחות צט, א] ומנא לן דאין מורדין? אמר רבי, דאמר קרא: ויקם משה את המשכן ויתן את אדניו וישם את קרשיו ויתן את בריחיו ויקם את עמודיו. ומנלן דמעלין? אמר רבי אחא בר יעקב, דאמר קרא: את מחתות החטאים האלה בנפשותם ועשו אותם רקועי פחים ציפוי למזבח כי הקריבם לפני ה' ויקדשו והיו לאות לבני ישראל, בתחילה תשישי מזבח ועכשיו גופו של מזבח. אשר שברת ושמתם בארון - תני רב יוסף: מלמד, שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון; מאכן, לתלמיד חכם ששכח תלמודו מחמת אונסו, שאין נוהגין בו מנהג בזיון.

[בבלי בבא בתרא יד, א] וארגז ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל מונח מצדו, שנאמר: ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך; ועליו ס"ת מונח, שנאמר: לקוח את ספר התורה הזה ושמתם אותו מצד ארון ברית ה', מצד הוא מונח ולא בתוכו, ומה אני מקיים אין בארון רק? לרבות [ב"ב יד, ב] שברי לוחות שמונחים בארון;

[ספרי דברים פרשת עקב פיסקא לח] וכן אתה מוצא בארון האלהים שירד לבית עובד אדום ונתברך בשבילו שנאמר (ש"ב ו יב) ויגד למלך דוד לאמר ברך ה' את בית עובד אדום ואת כל אשר לו בעבור ארון האלהים, והלא דברים קל וחומר, ומה ארון שלא נעשה לא לשכר ולא להפסד אלא לשברי לוחות שבו, נתברך בשבילו, קל וחומר לצדיקים שבעבורם נברא העולם. צ"ע כי דוד העלה ארון שבו לוחות שלמים, וצ"ע כי ב-**[תוספתא סוטה]** אומר שארון עם ספר תורה יוצא למלחמה.

[ספרי במדבר פרשת בעלותן פיסקא פב] וארון ברית ה' נוסע לפניו ארון זה שיצא עמהם במחנה היו בו שברי לוחות שנאמר וארון ברית ה' ומשה לא משו מקרב המחנה (שם /במדבר י"ד/ מד) ר' שמעון בן יוחי אומר ארון ברית ה' נוסע לפניו לא נאמר אלא וארון ברית ה' משל לאנטיקיסר שהיה מקדים לפני חיילותיו מתקן להם מקום שישירו כך היתה השכינה מקדמת לישראל ומתקנת להם מקום שישיר.

[ברייתא דמלאכת המשכן (קירשנר) פרק ו] ר' יהוד' בן לקיש אומ' שני ארונות היו שם אחד שהיה עמהם במחנה ואחד שהיה יוצא עמהם למלחמה והיו בו שברי לוחות שני' וארון ברית יי נוסע לפניו (במדבר י לג) וזה שהיה (יוצא) עמהם (למלחמה) [במחנה] היה בו ספר תורה שני' וארון ברית יי ומשה לא משו (שם יד מד) וכן הוא או' בשאול ויאמר שאול לאחיה הגישה את ארון האלהים (שמואל א יד יח) וכן הוא או' באוריה הארון וישר' יושבים בסוכה (שמואל ב יא) אבל ארון הברית לא יצא עמהם למלחמה אלא פעם אחת בלבד שני' וישלח העם שילה וגו' (שמואל א ד ד) ר' יהוד' או' לא היה בארון אלא שני לוחות בלבד שני' אין בארון רק שני לוחות וגו' (מלכים א ח ט).

(שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ – הקדמה: ה' ציווה את משה לבנות ארון אחד, כצווי כאן, לשאת בו את לוחות הברית שנתנו למשה במתן תורה. עד בנין ארון הברית היה צורך לשמור הלוחות בקדושה ובכבוד (כמו בת"ח ששכח תלמודו מחמת אונסו שאין נוהגין בו מנהג בזיון **[בבלי ברכות ח, ב]** **[בבלי מנחות צט, א]**). משה שבר את הלוחות הראשונים והקפיד לשמרם בקדושה. משתי סיבות אלו משה בנה ארון ראשון, לשמור בו הלוחות הראשונים שעתה היו שבורים. עד לבנין ארון ע"י בצלאל לשאת בו לוחות שניים.

(שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ – מקף כבורר בין ארון ראשון שעשה משה והכניס בו שברי לוחות ראשונים ובין ארון שני שעשה בצלאל והכניס בו לוחות שניים. למאן דאמר שארון עם שברי לוחות יצא עם ישראל למלחמות, אז אפשר שרק בבנין המקדש הראשון ע"י שלמה, העברו שברי הלוחות מארון משה לארון בצלאל.

(שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ – מקף ע"פ **[אברבנאל]** כבורר בין משמעות בתוכו ובין משמעות סמוך אליו לצדו. לצד הארץ יתן התורה ושירת האזינו.

פירש **[חזקוני] (שמ' תר' כה, טז)** שהיה ארון זמני ואח"כ קבוע **(שמ' תר' כה, טז)** ונתת את-הכפֹּרֶת על-הָאָרֶץ מְלֻמְעָלָה ואח"כ ואל-תֵּאָרֶץ תִּתֵּן את-הַעֲרֵת, כיצד מבאלול שלמפרע היו הלוחות מונחות בארון שעשה משה כדכתיב בפרשת עקב ואעש ארון עצי שטים ואפסול שני לוחות אבנים וגו', ובכ"ה בכסלו הסמוך לאחריו כשנגמר המשכן וכל כליו, אז נתנו תחלה הכפורת על הארון ועדיין היו הלוחות בארון שעשה משה עד באחד בניסן כשנמשח המשכן ואת כל כליו והעלה הכפורת ונתנו הלוחות בארון זה שעשה בצלאל, והוא שנאמר ואל-הארץ תתן את-העֲרֵת.

(שמ' תר' כה, טז) ונתת אל-הארץ – (סלוק) טפחא מקף אתנה, תבנית טעמי (דב' וא' וד, ו) שָׁמַע יִשְׂרָאֵל, בקבלת עול מלכות שמים. ונתת – טפחא בתפקיד שנוי – מלוחות שלמים ללוחות שבורים ואח"כ להוסיף לוחות שניים שלמים.

בארון משה ספר תורה, אבל לפי **[אילת השחר]** – ספר תורה נכתב רק בסוף השנה הארבעים במדבר. אז אולי זה כפ' **[רש"י] (שמ' מש' כד, ד) ויקָתַב מֹשֶׁה** – (ספר תורה חלקי) מבראשית ועד מתן תורה, וכתב מצות שנצטוו במרה: **[מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי (אפשטיין-מלמד)] (שמ' מש' כד, ד)** ספר תורה מבראשית עד המצוות שנצטוו במרה ויקָתַב מֹשֶׁה את פְּלִדְבָרֵי ה' אלו דברים שקדמו למתן תורה. ואלו לוחות ראשונים שבורים. **אל-הארץ** – אתנה מגביל, רמז לספר תורה חלקי.

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טטור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל-פה, התשס"א; תמצית ההשקפה: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מוציא; תבר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחה – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שוה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שוה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מעניין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זק-קטן – 2; זק-גדול – 3; רביע – 4; מנח רביע – לפחות 4; ... זק-קטן ... זק-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע פ.

(שמ' תר' כה,טו) ונתת אל-הארץ את העדוּת אשר אתה אליה:

(שמ' תר' כה,טו) אַתְּ הַעֲדוּת – יתיב בתפקיד דווקא כך, בעוד הארון ללא כפורת יכניס אַתְּ הַעֲדוּת (הלווחות) לתוכו ואח"כ יכסה כפורת, סדר ההכנסה והכסוי הוא כסדר הצווי בפסוקים (כה,טו), (כה,יז). וכך מסבירים [אילת השחר](כה,כא) שבא ללמד שבעודו ארון לבדו בלא כפרת יתן תחילה העדות לתוכו ואח"כ יתן את הכפרת עליו. (הערות הגר"ש אלישיב יומא כא, ב) קרא מפורש הוא בעשית המשכן (שמ' פק' מ,ב) וַיִּתֵּן אֶת־הַעֲדוּת אֶל־הָאָרֶץ ולבחר הכא (שמ' פק' מ,ב) וַיִּתֵּן אֶת־הַכֹּפֶרֶת עַל־הָאָרֶץ מִלְּמַעְלָה: הרי שנתן את העדות קודם שימת הכפורת.

(שמ' תר' כה,טו) אַתְּ הַעֲדוּת – זק-קטן בתפקיד שני למודים. (למוד א) רש"י (שמ' תר' כה,טו) הַעֲדוּת – התורה שהיא לעדות ביני וביניכם, שצוית¹ אתכם מצות הכתובות בה:

[אילת השחר] (שמ' תר' כה,טו) ונתת אל-הארץ את העדוּת. פ[רש"י] התורה שהיא לעדות. ה-[שפת"ח ת] מביא דהרא"מ (רבי אליהו מזרחי פר' פקודי ויתן את העדות אל הארון) הקשה דעדיין לא נכתב ס"ת עד סוף הארבעים שנה עיי"ש, ובאמת התרגום יב"ע (להלן פסוק כ"א) מפרש שהכונה לשני הלווחות:

(למוד ב) הַעֲדוּת – אלו הלווחות, כגון [חזקוני] (שמ' תר' כה,כא) העדת כאן צוה לתת הלווחות בארון

(שמ' תר' כה,טו) אֲשֶׁר אֶתֵּן – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, ע"פ [אברבנאל] ספר תורה, שירת האזינו. צנצנת המן [פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' בש' טז,לד) לפני העדוּת למשמרת: למדנו שלא הניחו ארון בשנת הארבעים אלא בשנה שניה משנה שנעשה בה הארון, לכך נאמר לפני העדוּת: ועוד שמו לצדו [במ' קרח יז,כה] הַשֵּׁב אֶת־מִשְׁחָה אֶתֵּן לִפְנֵי הַעֲדוּת לְמַשְׁמַרְתָּ לְאוֹת (שמ' תר' כה,טו) אֲלֵיךְ – סלוק כמגביל מתן לווחות הברית ראשונות ושניות רק למשה. [שו"ת ציץ אליעזר חלק טז הקדמה] זאת התורה המצויה בידניו הנתונה למשה רבינו ע"ה שלא תהא מחולפת ולא תהא תורה אחרת מאת הבורא יתברך שמו.

שמות תרומה כה,יז: וְעִשִׂיתְּ כִפֹּרֶת זֶהָב טְהוֹר אֲמָתִים וְחֲצִי אֲרְפֶּה וְאֶמְחִי וְחֲצִי רְחִיבָה:

[תורה תמימה (=תו"ת)] (שמ' תר' כה,יז) כִּפֹּרֶת זֶהָב – למה של זהב, א"ר יוסי ב"ר חנינא, יבא זהב של כפרת ויכפר על זהב של עגל^(כב) [ירושלמי שקלים פ"א ה"א]: [תו"ת כב] נראה דלאו דוקא על כפורת זהב לבד מדייק ודריש אלא דגם על שאר כלי זהב, כרובים זהב, שלחן זהב, מגורות זהב, מזבח הזהב, וקבע הדרשה על כפרת משום שאצלו כתיב בפעם הראשונה זהב, או משום דכפרת הוא בלשון נופל על לשון שם כפרה, וכמ"ש ב-[תנחומא] למה נקרא שמו כפרת מפני שמכפר,

(שמ' תר' כה,יז) וְעִשִׂיתְּ כִפֹּרֶת – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן ע"פ [תו"ת כב] נראה דלאו דוקא על כפורת זהב לבד מדייק ודריש אלא דגם על שאר כלי זהב, כרובים זהב, שלחן זהב, מגורות זהב, מזבח הזהב, וקבע הדרשה על כפרת משום שאצלו כתיב בפעם הראשונה זהב,

(שמ' תר' כה,יז) וְעִשִׂיתְּ כִפֹּרֶת – (סלוק) מרכא טפחא בתפקיד כעין מדת למוד סמוכים העשויה להיות (מדה כב מל"ב מדות) מדבר שחבירו (כגון הפסוק שלפניו) מוכיח עליו, (מדה כג מל"ב מדות) מדבר שהוא מוכיח על חבירו (כגון הפסוק שלפניו), כאן ע"פ [תו"ת כב] או משום ד-כִּפֹּרֶת הוא בלשון נופל על לשון שם כפרה, הכתוב ב-[שמ' תר' כה,יז] ונתת אל-הארץ את העדוּת אֲשֶׁר אֶתֵּן אֲלֵיךְ: מלמד על צווי הכנסה לארון הברית של לווחות הברית, עדות למתן תורה. ארון הברית מייצג בבריאה את ה' עם כל מדותיו ובהן (שמ' תשא לד,ו) ה' אֵל רַחוּם וְחַנּוּן (לפני חטא, אחרי חטא) ... (שמ' תשא לד,ז) נִשְׂא עֲזָר וַפָּשַׁע וְחַטָּאָה מדות אלו הן חלק מענין כפרה ד-כִּפֹּרֶת הוא בלשון נופל על לשון שם כפרה, וכמ"ש ב-[תנחומא] למה נקרא שמו כפרת מפני שמכפר,

שמות תרומה כה, ט: כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנְתְּךָ הַמְשָׁכֵן וְאֵת תְּבִנְתְּךָ כָּל־כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: ס

[אור החיים] (שמ' תר' כה,ט) ... ואמרו עוד (ב"ר פע"ד) שאין השכינה שורה על פחות מס' ריבוא כי מטעם זה לא נתנה תורה להאבות עד שהיו הבנים במספר ס' ריבוא, מכאן תקיש ותדין כי הדרגות הקדושה הם מא' עד ס' ריבוא, וזה בבחינת המספר ובבחינת האיכות כמה הדרגות מאחד לאחד עד אין קץ. וכיון שכן כאשר אמר ה' למשה שישכון בתוכנו לא ידע משה הדרגות של בחינת השוכן כמה שיעורה לזה נתחכם ה' ודבר אליי כדברים האלה (שמ' תר' כה,ט) וְשָׁכַנְתִּי בְּתוֹכְכֶם: (שמ' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ סֵמֶן כָּל־אֲשֶׁר וגו' ל- וְשָׁכַנְתִּי לומר כי אותה בחינה המדברת עמו כשיעור אותה המרכבה אשר היה מראהו ישכון בתוכם, וכפי זה תהיה נקשרת תיבת כָּל־ וגו' עם וְשָׁכַנְתִּי וגו':

ע"פ [אור החיים] וכפי זה תהיה נקשרת תיבת כָּל־ (המוטעמת בטעם רביע בתפקיד ארבע כמרמזת לקשר) וגו' עם וְשָׁכַנְתִּי

כשיעור אותה המרכבה – הא-לקית נושאת כסא הכבוד בעולם הבריאה, (שהיא בעלת ארבעה צדדים, ארבע חיות), ובעולם הנברא מייצג אותה ארון הברית נושא העדות שנתנה במתן תורה מהגלוי הא-לקי המכונה מרכבה.

[תורה תמימה (=תו"ת)] (שמ' תר' כה,ט) וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ – אין מוסיפין (הוספה א) על העיר (הוספה ב) ועל העזרות אלא (נוכח א) במלך (נוכח ב) ונביא (נוכח ג) ואורים ותומים (נוכח ד) וסנהדרין של שבעים ואחד, מנה"מ, א"ר שימי בר חייא, דאמר קרא (שמ' תר' כה,ט) כָּל־אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ אֵת תְּבִנְתְּךָ הַמְשָׁכֵן וְאֵת תְּבִנְתְּךָ כָּל־כְּלָיו וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ: [שבועות ט"ו א']:

[תו"ת הערה י] העיר היא ירושלים, וקדושתה גדולה משאר קדושת ארץ ישראל [עיין לפנינו בפ' ראה (ט"ז ז') בפסוק כי יהיה כך אביון מאחד אחיך וגו'] והעזרות קדושתן גדולה מקדושת ירושלים, ואי אפשר לחדש קדושה, היינו להוסיף על שטח העיר והעזרות שיהיה נחשב השטח הנתוסף כקדושת העיר והעזרות אלא בב"ד של שבעים ואחד, וילפינן ממשכן, כמו שהמשכן נתקדש ע"י משה שהיה (נוכח א) מלך (נוכח ב) ונביא (נוכח ג) והיו שם שבעים זקנים (נוכח ד) ואורים ותומים. ובפרק [א' מ"א דסנהדרין] פירש הרע"ב דמשה היה במקום סנהדרי גדולה, וכתב על זה התו"ט דכן מסתבר, משום דלא אמר משה שבעים זקנים לסנהדרין כי אם כפרשת מתאוננים (פ' בהעלותך) וזה היה אחר מעשה השכן, עכ"ל. אבל ב-[ירושלמי סנהדרין מ"א ה"ג] מבורא מפורש כמו שכתבנו, דקאי על מספר שבעים זקנים שהיו שם, ומביא הפסוק דמתאוננים אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, עיין שם. וצ"ל דבאמת עוד לפני מעשה המשכן היו מיוחדים שבעים זקנים לכל דבר שבקדושה וכדכתיב מפורש בס"פ משפטים ושבעים איש מזקני ישראל, והירושלמי מביא זה הפסוק דפ' בהעלותך משום דמאותו פסוק ילפינן ב-[סנהדרין ט"ז א'] לעיקר הענין דסנהדרי גדולה היו של שבעים ואחד איש, ועיין מש"כ בפ' צו בפסוק ואת כל העדה הקהל (ח' ג):

במסקנה מדרך ההסבר של [תורה תמימה] ע"פ [שבועות ט"ו א'] טעם רביע של (כה,ט) כָּל־ בתפקיד ארבעה דברים שצריכים להיות נוכחים לקיום וְכֵן תַּעֲשֶׂוּ להוספה על קדושת העיר ירושלים ו/או קדושת העזרות. ולפי זה אחד משני טעמי זק-קטן בכתוב (כה,ט)

אֲשֶׁר אָנִי מֵרְאֶה אוֹתְךָ – זק-קטן בתפקיד שני למודים אֵת תְּבִנְתְּךָ הַמְשָׁכֵן – זק-קטן בתפקיד שני למודים ירמז להרחבת שתי קדושות (א) הרחבת קדושת העיר ירושלים (ב) הרחבת קדושת העזרות של בית המקדש. וכך פסק [רמב"ם הל' בית הבח' פ"ו,ה"א]

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוות האמנותי – ההלים ק"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשפ"א – התשפ"ג; **מצות ההשערה**: **אתנה**, **סלוק** = סוף-פסוק (נקראים קיסרים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרנא – מצרף; תבר – מחלק; ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרנא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תבר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תבר מרכא טפחא – קבוצה שממעטים הלק מפרטיה מענין מסוים; מקף – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסקו – סדור שנהלוק, השלם והחלק נדרשים; זקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, 1; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביע – לפחות 4; ... זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – היקף; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרשי"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ו"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כלל, פרט, רבוי, מיעוט), תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכהה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים/אחרים בתושב"ע"פ.

1.13 שמות תרומה כהא, (התשפ"ג) (בהשתתפות נחלת יעקב)

שמות תרומה כה, יח: וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם פְּרָכִים זָהָב מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת:

שמות יתרו כ, כ: לֹא תַעֲשִׂין אֹתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם:

[מדרש הגדול] (שמ' תר' כה, יח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם פְּרָכִים. כרובים הללו למה לי כדי לידע שיש כרובים למעלה. ומנין שיש כרובים למעלה, דכתיב **(יחזקאל יב) הֲיֵא הַחַיָּה אֲשֶׁר רָאִיתִי תַחַת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּנִהְרֵי-קָבֵר וְאָדָם פִּי כְרוּבִים הֵמָּה:** ותסגי לי בחד (שואל שיספיק כרוב אחד למעלה? ובכפורת?), דלמא אתו למטעא (שמא יבואו לטעות) ויאמרו אלוה הוא (רק ה' אחד ויחיד וכל הברואים על ידו נבראו יותר מאחד). למה היו (הכרובים) דומין, פניהם וגביהם וידותם ואשדותם כמראה אדם ולהם כנפים כננפי העוף כדמות מרכבה שלמעלה (המדרש מקצר ואינו מביא פסוקים מיחזקאל המלמדים זאת), דכתיב בהו **(יחזקאל א, א) וְדָמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם.** וכת' **(ישעיה ו, ב) וּבִשְׁתֵּים יַעֲרֹף:** כך היו הכרובים. מהמדרש הזה אפשר היה לטעות כמו שדורש להלן ב-**[מכילתא]** הריני עושה ארבעה כבנבואת **(יחזקאל י) במרכבה ארבעה חיות. [מכילתא דרבי ישמעאל יתרו - מסכתא דבחדש פרשה י] (שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב,** למה נאמר, לפי שהוא אומר **(שמ' תר' כה, יח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם פְּרָכִים זָהָב,** אמר הריני עושה ארבעה, **(תשובת ה- [מכילתא] ל- [מדרש הגדול] ת"ל (שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב,** אם הוספת על שנים, הרי הם כ-אלהי זָהָב (ע"י). - **אֱלֹהֵי כֶסֶף** למה נאמר, והלא כבר נאמר **אלהי זָהָב** ומה ת"ל **אֱלֹהֵי כֶסֶף,** [והלא מה שהותרנו בו **(שמ' תר' כה, יח)** שני כרובי זָהָב] אסרנו בו **(ב- (שמ' ית' כ, כ),** מה שאסרנו בו **(בכפורת שלעשותה רק מזהב) דין הוא שנאסר בו **(בכרובים שיהיו עשויים ממנה בלבד),** ומה ת"ל **אֱלֹהֵי כֶסֶף,** לפי שמצינו כל כלי בית עולמים שאם אין להם של זהב הן עושים אותו של כסף, שומע אני אף שנים כרובין כן, ת"ל **אֱלֹהֵי כֶסֶף,** הא אם שניתם משל זהב הרי הן כ-**אֱלֹהֵי כֶסֶף.** **(שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב** – מהפך פשטא מונח זקף-קטן, מונח עשוי לרבות זוגות למודים בתפקיד זקף-קטן של שני למודים. זוג ראשון של למודים עוסק בברור איך לומדים מתשובת ה-**[מכילתא]** שאם יעשו יותר משני כרובים הרי זה **וְאֱלֹהֵי זָהָב** היינו ע"י. טעם זקף-קטן של **זָהָב** בתפקיד שני למודים **(למוד א)** פשוטו של מקרא לא לעשות אלוה **(למוד ב)** לא לעשות יותר משני כרובים כמצווה **(שמ' תר' כה, יח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם פְּרָכִים זָהָב.****

המשך **[מכילתא שם] (שמ' ית' כ, כ) לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם.** שלא תאמר, הואיל ונתנה תורה רשות לעשות בבית המקדש, הריני עושה בכתי כנסיות ובכתי מדרשות, ת"ל **לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם.** - דבר אחר **לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם,** שלא תאמרו, הרי אנו עושין לנוי, כדרך שאחרים עושין במדינות, ת"ל **לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם.** **(שמ' ית' כ, כ) לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם.** – מרכא טפחא בתפקיד כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב כאן רבוי שלילת עשית כרובים ועוד נבראים בצורות בולטות בבתי כנסת ובבתי מדרש **לָכֵם** – סלוק מגביל שלא לעשות גם לנוי כמעשה האומות.

זוג שני של למודים [תורה שלמה יתרו כ תקה] כתיב **(שמ' ית' כ, כ) לֹא תַעֲשִׂוּ אֹתִי אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב, אלהי כסף ואלהי זהב הוא דלא עבדי, הא דעץ שרי? **(וגמרא שם) [עיון יעקב]** הוי כאילו נוטע אשרה אצל מזבח ה' א-לקיך. אמר רב אשי, אלוה הבא בשביל כסף **(המשפט הבא לא בגמרא)** (אלוה במשמע) **דיין** שהעמידוהו ע"י שנתן ממון למלך על כך ואלוה הבא בשביל זהב **[סנהדרין ז, ב]** **[תו"ש שם תקו] (שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם:** ר' מנא מיקל (היה מבוזה לאלו שמתמנין על ידי כסף) לאילין דמתמניי בכסף רבי אימי קרא עליהון **(שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם:** א"ר יאשיה וטלית שעליו כמרדעת של חמור א"ר(ב) דיין זה שהוא מתמני בכסף אין עומדין מפניו ואין קורין אותו רבי **[ירושלמי בכורים פ"א ה"ג]** **[תו"ש שם תקז] (שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם:** דיין שנוטל לרון נקרא אלוה הבא בשביל כסף ואלהי זהב הבא בשביל זהב מיכן אמרו הנוטל שכר לרון דיניו בטלין **[לקח טוב]****

זוג שני של למודים **(שמ' ית' כ, כ) אֱלֹהֵי כֶסֶף – מהפך פשטא מרמז שלפחות אחד מהלמודים יוצא מפשט הכתוב. **(למוד א) [מכילתא דרבי ישמעאל שם] לפי שמצינו כל כלי בית עולמים שאם אין להם של זהב הן עושים אותו של כסף, שומע אני אף שנים כרובין כן, ת"ל **אֱלֹהֵי כֶסֶף,** הא אם שניתם משל זהב הרי הן כ-**אֱלֹהֵי כֶסֶף** (ע"י). **(למוד ב)** מוציא מהפשט של כרובים ומעביר לדיינים המרומזים במלת **אֱלֹהֵי** שקנו את משרותיהם ב-**כֶסֶף** שוחד למושל. **(שמ' ית' כ, כ) לֹא תַעֲשִׂוּ לָכֵם** – מרכא טפחא כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב, כאן רבוי אופנים שלא לעשות **לָכֵם** – סלוק מגביל רק לדרך המצווה ע"י ה' בתורה, ולא שאם אין זהב לכפורת יעשו אותה מכסף כמו בכלים אחרת שאם אין זהב יעשו מכסף.****

שמות תרומה כה, יח: וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם פְּרָכִים זָהָב מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת:

שמות תרומה כה, יט: וְעִשָּׂה פְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וּכְרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה

מִן-הַכַּפֹּרֶת תַעֲשִׂוּ אֶת-הַפְּרָכִים עַל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו:

[רש"י] (כה, יח) פְּרָכִים - דמות² פרצוף תינוק להם: **מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם** - שלא תעשה בפני עצמם ותחברם בראשי הכפרת לאחר עשייתם כמעשה צורפים, שקורין שולדי"ץ [מולחמים] אלא הטל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת והכה בפטיש ובקורנס באמצע, וראשין בולטין למעלה וצירי הכרובים בבליטת קצותיו: **מִקְשָׁה** - בטידי"ץ בלעז [עשוי בהכאה]. כמו **(דניאל ה ו)** דא לדא נקשן: **קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת** - ראש¹ הכפרת:

[רש"י] (כה, יט) וְעִשָּׂה פְּרוּב אֶחָד מִקְצֵה, שלא תאמר שנים כרובים לכל קצה וקצה לכך הוצרך לפרש כרוב אחד מקצה מזה: **מִן-הַכַּפֹּרֶת,** עצמה תעשה את הכרובים זהו פירושו של **(כה, יח) מִקְשָׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם** שלא תעשה בפני עצמם ותחברם לכפרת: **[שפת"ח ב] (כה, יח) מדכתיב **(כה, יח) פְּרָכִים** קרינן כרביא פירוש כנער כי תרגום תינוק הוא רביא וכ"ף של **(כה, יח) פְּרָכִים** הוא כ"ף הדמיון: **(כה, יט) וְעִשָּׂה** – תלישא-גדולה (=תלשא) בתפקידי תלשא ללמד לכתוב שלפניו וללימוד לאחוריו. לכתוב לפניו **(כה, יח) קְצוֹת הַכַּפֹּרֶת** למניעת היווצרות מחיצה וכפי' **[שפת"ח ג] (כה, יח) שהם קצות האורך ולא קצות הרוחב** (אורך הארון עמד לרוחב המשכן וזאת יודעים מכך שבדי נשיאת הארון שהיו קבועים בצדדי הרוחב הבליטו את הפרוכת בשני מקומות) כי אז יחויב שיהיה אחורי הכרוב האחד לצד אהל מועד ואין זה נכון ועוד כי כתיב **(כה, כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שֶׁם וְדַבַּרְתִּי אִתָּךְ מֵעַל הַכַּפֹּרֶת מִבֵּין שְׁנֵי הַפְּרָכִים** ואם יהיה אחורי הכרוב הא' אל אהל מועד יהיה גופו מבדיל (כעין מחיצה) בין מקום יציאת הדיבור ובין האהל: **(כה, יט) וְעִשָּׂה** – תלישא-גדולה (=תלשא) בתפקידי תלשא ללמד לאחריה ע"ע**

ב"ה טוב טעם ודעת למדני (טור"ל) כי במצוותך האמנותי – תהלים קי"ט, שם: טעמי המקרא והתורה שבעל פה, התשס"א – התשפ"ג; **תמצית ההשערות: אתנה, סלוק = סוף-פסוק (נקראים קסירים ותפקידים) – להגביל: מונח – רבוי; מהפך פשטא – מוציא מפשט; מרכא = מאריך, רבוי; דרגא – מצרף; תביר – מחלק, ממעט, לא ממש; טפחא = טרחא – שנוי משמעות, רבוי מתפשט; מרכא טפחא – קב' שעשויה לגדול, יתור לרבות, מכל מקום; דרגא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה שיה לפרטיה; מרכא תביר טפחא – קבוצה עם הלכה לא שיה לפרטיה; תביר מרכא טפחא – קבוצה שמעטים חלק מפרטיה מענין מסוים; מקר – בד"כ בורר לימוד אחד מרב אפשרויות; פסק I – סדור שנחלק, השלם והחלק נדרשים; זרקא סגול – מוסף מהענין על הענין או גורע ממנו; פשטא – פשוט, I; זקף-קטן – 2; זקף-גדול – 3; רביע – 4; מונח רביעי – לפחות 4 ...; זקף-קטן ... זקף-קטן בחצי פסוק – הזיקש; השלישיה: קדמא – סדר קדימות; אולא = גרש = גרש"ם – יוצא מהענין; קדמא ואלא – בסדר זה או הפוך, הצגת נושא ולימוד פרטי בסדר מתאים, מלמד ולמד, כעין מדות מ"ג מדות דר' ישמעאל ול"ב מדות דר' אלעזר עם המלים כולל, פרט, רבוי, מיעוט); תלישא-קטנה = תראא – דרוש בפסוק שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; תלישא-גדולה = תלשא – דרוש בפסוק ולפניו שיעור. מחיצה, עיריה, שגגה = שכחה; פור – דרוש מהפסוק רעיון לנושאים אחרים בתושבע"פ.**

(שמ' תר' כהיח) וְעִשִׂיתָ שְׁנַיִם כְּרֹבִים – תביר מרכא טפחא, כעין קבוצת פרטים העשויה להתרחב שעל חלקה לא חל ענין מסוים או לא חלה הלכה מסוימת
(הסבר א) שלמה המלך עשה ע"פ נבואה (דה"א א כה,יט) הִפֵּל בְּכֶתֶב מִיַּד ה' עָלָי הַשְּׁפִיל כָּל מְלָאכֹת הַתְּבָנִית: שני כרובי נחושת (מלא"ו, ונג) וַיַּעַשׂ בְּדָבִיר שְׁנֵי כְרֹבִים עֲצִיבֵי־שֶׁמֶן עֲשָׂר אַמּוֹת קוֹמָתוֹ:
(הסבר ב) מרכא טפחא מרבה חומר בזהב כפ' [רש"י] (כהיח) הטל זהב הרבה בתחלת עשיית הכפרת (היינו יותר מהדרוש לכפרות שטוחה בעובי טפח בלבד). טעם תביר במלת (כהיח) וְעִשִׂיתָ ממעט עשיה מעבר לְמִצְוָהּ. והעושה עובר בלאו (שמות יתרו כג) לֹא תַעֲשֶׂוּן אֹתָי אֲלֵהִי כֹסֶף וְאֲלֵהִי זָהָב לֹא תַעֲשֶׂוּן לָכֶם:
(כהיח) זָהָב – אתנה מגביל רק לזהב ואפשר שרק זהב מזוקק ביותר כפי המוסבר בגמרא על הזיקוק שעשו בשביל בית ראשון.
(כהיח) קְצוֹת הַכְּפָרֶת – סלוק כמגביל שבהקשת הכרובים מהכפרות לא יפחית את עובי הכפרות במקום שאין בו כרובים לפחות מטפח

שמות תרומה כה,יט: וַעֲשֵׂה כְרֹבֵב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה וְכְרֹבֵב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה מִן-הַכְּפָרֶת תַּעֲשֶׂוּ אֶת-הַכְּרֹבִים עַל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו:

(כה,יט) וַעֲשֵׂה – בד"כ תיבת עשה משמעה בשוואה. **(כה,יט) וַעֲשֵׂה –** תלישא-גדולה (=תלשא) בתפקידי תלשא ללמוד אלפניו וללימוד לאחוריו. למוד אלפניו הוסבר בהסבר ל-**(כה,יח)** לעיל. אפשר שהלמוד לאחוריו הוא שהכרובים היו שווים בצורתם ובשיעורי הזהב ממנו נעשו. **(כה,יט) וַעֲשֵׂה –** תלישא-גדולה (=תלשא) בתפקידי תלשא כלמוד לאחוריו בתפקיד שיעור מרחק הוא כפי **[פסיקתא זוטרותא (לקח טוב)] (שמ' תר' כה,יט) וַעֲשֵׂה כְרֹבֵב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה. שלא להרחיק את הכרובים מן הכפרות: [רש"י] (כה,יח) פירש שלא יעשה בנפרד וילחמם. לכן מוצע לומר שאמנם הכרובים (כה,יח) מְקַשֵּׁה תַעֲשֵׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכְּפָרֶת: אבל אפשר שמהכפרות יעלה עמוד גבוה מסוים ומעליו יקיש דמות כרוב קצרה שיחד עם כנפיים פרושות מעלה ויחד עם גובה הארון (10 טפח) יגיעו קצות הכנפיים כשהן מורמות לגובה 20 טפח שהם שליש מגובה המשכן של 10 אמה = 60 טפח. מידות אלו מרומזות ב-**(כה,כ)**. הלמוד ב-**(כה,יט)** לפי **[לקח טוב]** שלא להרחיק את הכרובים מן הכפרות: לפי **[רשב"ם]** מְקַשֵּׁה. מאמצעות גבול רחבו של כפורת שיהיו פני שכינה הנראה אליו לצד ההיכל: **(כה,יט) וַעֲשֵׂה –** תלשא בלמוד לכתוב אחריו כשעור, שאמצע הכרוב יצא מאמצע קצות רוחב הכפרות, הרוהב היה אמה וחצי אמה = 9 טפחים. האמצע יהיה ב-4.5 טפח. **(כה,יט) וַעֲשֵׂה –** תלשא בלמוד לכתוב אחריו כשעור, כפי **[רבי אברהם בן רמב"ם] ... ופניהם (של הכרובים) פונות אל אמצע האורך (של הכפרות):****

ועוד **(כה,יט) וַעֲשֵׂה –** תלשא בתפקיד קשר לבעל בחינה נעלה כאן לקב"ה לקול הרוחני היורד לבין שני הכרובים ויוצא מביניהם קול ששמע משה.

[תו"ש קלד] ... (כה,יט) וַעֲשֵׂה בו שני כרובים שהם חביבים כנגד שמים וארץ שהיה בהם מושבו של הקב"ה שנאמר כְרֹבֵב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה וְכְרֹבֵב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה וְכָרֹבֵב אֶחָד מִקְצֵה מִזֵּה (כעין (ישעי' ו,ב) שָׂרְפִים עֲמֻמִּים מְמַלְלִים לְוָה) וכשם שהשמים פותח את אוצרו לארץ שנאמר (דב' תב' כהיב) יִפְתָּח ה' לִךָ אֶת-אוּצְרוֹ הַטּוֹב אֶת-הַשְּׁמַיִם. כך השכינה נתונה למעלה מב' כרובים שנתונים מזה ומזה מכוונים זה לזה, שנאמר (שמ' תר' כה,כ) וּפְנֵיהֶם אֵישׁ אֶל-אֶחָיו כנגד כסא הכבוד שמכוון כנגד הקב"ה שנאמר (תה' נב) מִצִּיּוֹן מְקַלְלֵי-יָפִי אֲלֵתֵיךְ הוֹפִיעַ: (במדבר רבה ז יג)

ע"פ **[זוהר ויקרא דף נט/א]** ד"ה ובספרא דרב המנונא סבא כתיב, א"ר אבא מה בעא הכא (וי אח"מ טז,ב) **כִּי בַעֲנֵן אֶרְאָה עַל-הַכְּפָרֶת,** וכתיב (וי אח"מ טז,ב) **בְּזָאת יָבֵא אֶהְרֵן,** והא כהנא לא חמי לשכינתא בשעתא כד הוה עאל (הכהן לא ראה השכינה כאשר נכנס לקה"ק), אלא עננא הוה נחית ... (כנפי הכרובים שעל הכפרות היו סוגרים ופורסים כנפיהם ואומרים שירה) וקלהון הוה שמע כהנא במקדשא כדין (וכאשר הכהן שמע קול שירתם במקדש) שוי קטרת באתריה (היה נותן הקטורת במקומה על הגחלים ומעלה עשן) ואתכוון כמה דאתכוון בנין דיתברך כלא (וכיוון מה שכוון כדי שיתברך הכל). (וקלהון) וגרפי כרובייא סלקין ונחתין זומרי שירתא (וקולותיהם) וכנפיהם עולים ויורדים בזמם שירתם) ואפשר כי הטעם הפותח הקרא (וי אח"מ טז,ג) **וַנִּתֵּן אֶת-הַקְּטֹרֶת עַל-הָאֵשׁ, וְנִתֵּן –** דרגא, מתאר עלית וירידת כנפי הכרובים בשירתם ולקולם הכהן מעלה עשן הקטורת.

(כה,יט) וַעֲשֵׂה – תלשא בלמוד לכתוב אחריו כשעור, כמפרש **[העמק דבר] (שמ' תר' כה,יט) ... עַל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו. הוא מיותר, שהרי במקרא הקודם כתיב (כה,יט) מִשְׁנֵי קְצוֹת הַכְּפָרֶת, אלא בא ללמד שיהא הכרובים בסוף ממש, ולא נכנס לפנים מן הסוף, ומכ"מ יהיה שם קצות עליו, אלא יהא בסוף ממש היינו בג' אצבעות ולא יותר,** לפי ההסבר הבא הכרובים היו מחובקים מידי פעם. **[תורה תמימה = תו"ת] (שמ' תר' כה,יח) שְׁנַיִם כְּרֹבִים –** מאי כרובים, א"ר אבהו - כריבא, שכן בבבלי קורין לינוקא רביא⁽²⁾ **[חגיגה י"ג ב']:** **[תו"ת כג]** רומז למ"ש ב-**(יחזקאל יד) פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרֹבֵב,** ובטעם הציוור דמות תינוק פירש בספר עין אליהו ע"פ הילקוט ב-**(הושע יא,א) כִּי יַעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ,** אמר משה ליהושע, עם זה שאני אומר לך עדיין תינוקת הוא [כלומר אך זה היו לעם] אל תקפיד עמהם מה שהם עושים, שאף רבונם לא הקפיד עמהם, שנאמר **כִּי יַעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֵּהוּ,** ולכן עשו דמות תינוק לרמוז על דבר זה, עכ"ל. ודברים אלו נוחים להאמר אבל לא יעלו יפה במקדש שלמה שאז לא היו ישראל במדרגת תינוק, כי כבר הורישו גוים ונחלו ארץ והיו תושביה ואזרחים ישנים. ולי נראה ע"פ מ"ש ב-**[יזמא נד,א],** בשעה שהיו ישראל עולין לרגל היו מגללין להם את הפרוכת ____ שהיו מחובקים והיו אומרים להם ראו חבתכם לפני המקום וכי',

בהנחה שהכרובים לא זזו ממקומם אלא נטו זה לקראת זה והיה נראה כמשולש כחישוב הבא, ג' אצבעות הם 3 רבעי טפח, לצורך החישוב נעגל לטפח, הכפרות עוביה טפח, ראשי הכרובים גובהם טפח, גובה ארון וכרובים בלי כנפיים מורמות 20 טפח, אורך הכפרות 2.5 אמה = 15 טפח, תחילת עקב כל כרוב בכטפח מקצה הכפרות, נשאר מ-15 טפח 13 טפח, לכרוב שטוח (ללא עובי) נשאר כ-6.5 טפח לנטות לקראת רעהו מתוך גובה של 9 טפח בלי הראש, או מתוך 10 טפח עם הראש. זה חיבוק שלא כבני אדם. לכרוב בעל עובי של 2 טפח ישאר 4.5 טפח לנטות כדי לחבוק את רעהו גם זה נטיה שלא כבני אדם. אפשר שזה רומז שחיבת ישראל אצל הבורא היא מעל לדרך הטבע ולכן על בני ישראל לנהוג מעל לדרך האומות.